JO NESBØ

Daktaras Proktoras ir pirštukonautai

Alma littera

Versta iš: Jo Nesbø
Doktor Proktors
Prompepulver
Aschehoug

UDK 821.113.5-31
Ne-154

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo
įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose,
draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų
tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai
prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose
terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-01-1014-0

Copyright © Jo Nesbø 2007
Published by agreement with Salomonsson Agency
Knygos iliustracijos © Per Dybvig
© Vertimas į lietuvių kalbą, Alvyda Gaivenienė, 2013
© Leidykla „Alma littera“, 2013

JO NESBØ

Daktaras Proktoras ir pirštukonautai

Iš norvegų kalbos vertė
Alvyda Gaivenienė

Alma littera
VILNIUS / 2013

1 skyrius

Naujasis kaimynas

BUVO GEGUŽĖS MĖNUO. Saulė, akimirką suspindusi virš Japonijos, Rusijos ir Švedijos, stabtelėjo viršum Oslo. Oslas – mažytė sostinė nedidelės šalies, vadinamos Norvegija. Saulė savo spinduliais išsyk nutvieskė kuklius rūmus, kuriuose gyvena karalius, sprendžiantis ne tiek daug, kad ką nors pakeistų, ir Akershuso tvirtovę.

Ji spigino ir į senas patrankas, nukreiptas į Oslo fiordą, pro langą – į komendanto kontorą ir tolimiausias duris pačios baisiausios kalėjimo kameros – Vaiduoklių skylės, joje sėdi tik pavojingiausi ir didžiausi nusikaltėliai.

Kamera buvo tuštutėlė, išskyrus, žinoma, *rattus norvegicus*, mažą norveginę žiurkę, kuri ką tik tualete atliko rytinį apsiprausimo ritualą. Saulė pakilo ir nušvietė orkestrą mokinukų, šiuo metu kaip tik besimokančių žygiuoti ir neišsimušti iš takto. Jiems reikia įprasti keltis anksti ir vilktis niežulį keliančias uniformas, mat netrukus Gegužės septynioliktoji, o tada visų

mokyklų orkestrai šioje mažoje šalyje turės keltis labai anksti, rengtis prie kūno limpančias uniformas ir pataikyti, galima sakyti, į taktą.

Saulė pakilo dar šiek tiek aukštėliau ir ėmė kaitinti medinę prieplauką palei Oslo fiordą, prie jos kaip tik ir prisišvartavo laivas iš Kinijos, iš Šanchajaus uosto. Prieplaukos lentų klojinys siūbavo ir girgždėjo nuo skubančių kojų, zujančių pirmyn atgal iškrauti iš laivo prekių. Keletas saulės spindulių prasibrovė pro lentas žemyn prie kanalizacijos vamzdžio, kyšančio iš jūros po prieplauka.

Ir tik vienintelis saulės spindulėlis prasiskverbė pro vamzdynų tamsą ir gavo progą į kažką blykstelėti. Į žvilgų, šlaputėlį ir labai pavojingą. Į atgrasų su iššieptais dantimis. Ir jeigu nors kiek išmanytumėt apie roplius, galbūt pamanytumėte, nors iš tiesų būtų gana kvaila, kad tai pačios didžiausios ir baisiausios gyvatės pasaulyje aštuoniolikos kandžių nasrai. Anakondos nasrai. Tačiau mes ne tokie naivūs. Juk anakondos gyvena džiunglėse, tokiose upėse kaip Brazilijos Amazonė, o ne kanalizacijos vamzdyne, skersai išilgai išsiraizgiusiame po ramiu Oslo miestu. Anakonda kanalizacijoje? Aštuoniolika metrų sutraukiamųjų raumenų, nasrai didumo sulig plaukimo ratu, o dantys – nelyginant apversti ledų kaušeliai? Cha cha! Tai bent gražumėlis!

O štai dabar saulė ėmė kaitinti ramią Pabūklų gatvelę. Saulės spinduliai nutvieskė raudoną namelį, kuriame

Akershuso tvirtovės komendantas pusryčiavo kartu su žmona ir dukterimi Liza. Saulutė nušvietė ir kitapus gatvelės stovintį geltoną namelį, kuriame anksčiau gyveno geriausia Lizos draugė. Tačiau geriausia draugė ką tik išsikraustė į kitą miestą – Sarpsborgą, o tuščias geltonas namelis vertė Lizą pasijusti dar vienišesnę nei prieš pat draugei išvykstant. Mat daugiau vaikų, su kuriais Liza būtų galėjusi žaisti Pabūklų gatvelėje, nebuvo.

Vieninteliai vaikai kaimynystėje – Trulsas ir Trymas Tranai. Dvyniai, dvejais metais vyresni už Lizą, gyvena žemiau palei kelią milžiniškoje viloje, ten yra ir trijų garažų pastatas. Žiemą jie apmėtydavo raudonplaukę jos galvą kietomis it akmenys sniego gniūžtėmis. O kai ji pasisiūlydavo su jais pažaisti, išmaudydavo ją sniege. Kietomis apledėjusiomis pirštinėmis jie patrindavo jai veidą perkrikštydami Liza Bezdale, Smirdale Protinguole arba Teta Komendante. Galbūt pamanėte, kad Liza turėjo papasakoti Trulso ir Trymo tėvams, kokie neišauklėti jų vaikai. Na, tada jūs visiškai nepažįstate pono Trano – Trulso ir Trymo tėvo. Ponas Tranas – nutukęs ir piktas tipas, daug storesnis už Lizos tėvą ir gerokai piktesnis. Ir mažiausiai dešimtį kartų turtingesnis. O kadangi ponas Tranas toks turtingas, tai mano, kad niekas neturi teisės ateiti pas jį ir ką nors jam aiškinti. Ir jau tikrai ne apie tai, kaip jam auklėti savo berniukus!

Ponas Tranas pinigais apšapo, kai iš vargšo mokslininko pavogė išradimą. Tas išradimas – labai sudėtinga,

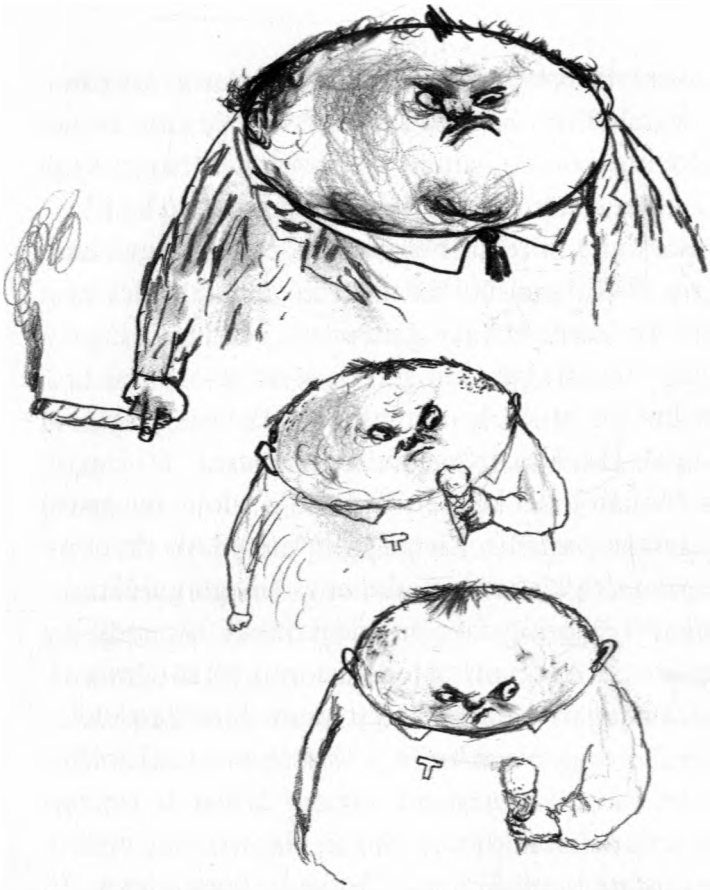

didžiai paslaptinga ir itin slapta medžiaga, kaip tik ji buvo panaudota ir kalėjimų durims, kad šių niekas neišlaužtų. Iš pinigų, kuriuos uždirbo iš svetimo išradimo, ponas Tranas pasistatė milžinišką namą, tris garažus ir įsigijo hamerį. Hameris – tai didžiulis rūstus automobilis, pagamintas specialiai karui ir užimantis beveik visą kelią ponui Tranui juo riedant Pabūklų gatve. O ir teršia

hameris siaubingai. Tačiau ponas Tranas dėl to nesuka sau galvos, mat jam patinka gremėzdiški pikti automobiliai. Jo automobilis gerokai didesnis už kitus, todėl, jam neatsargiai važiuojant ir susidūrus su kitais, tie nukentėtų kur kas labiau.

Laimė, praeis dar kiek laiko, kol Trulsas su Trymu vėl murkdys Lizą. Saulė senokai ištirpdė sniegą Pabūklų gatvėje, jau šildė sužaliavusius ir gražiai prižiūrimus kiemus. Visus, išskyrus vieną. Apžėlusį, pilką ir sujauktą, tačiau vis tiek besišypsantį, nes jame auga dvi kriaušės ir stovi nedidelis sukrypęs namelis, kadaise dažytas

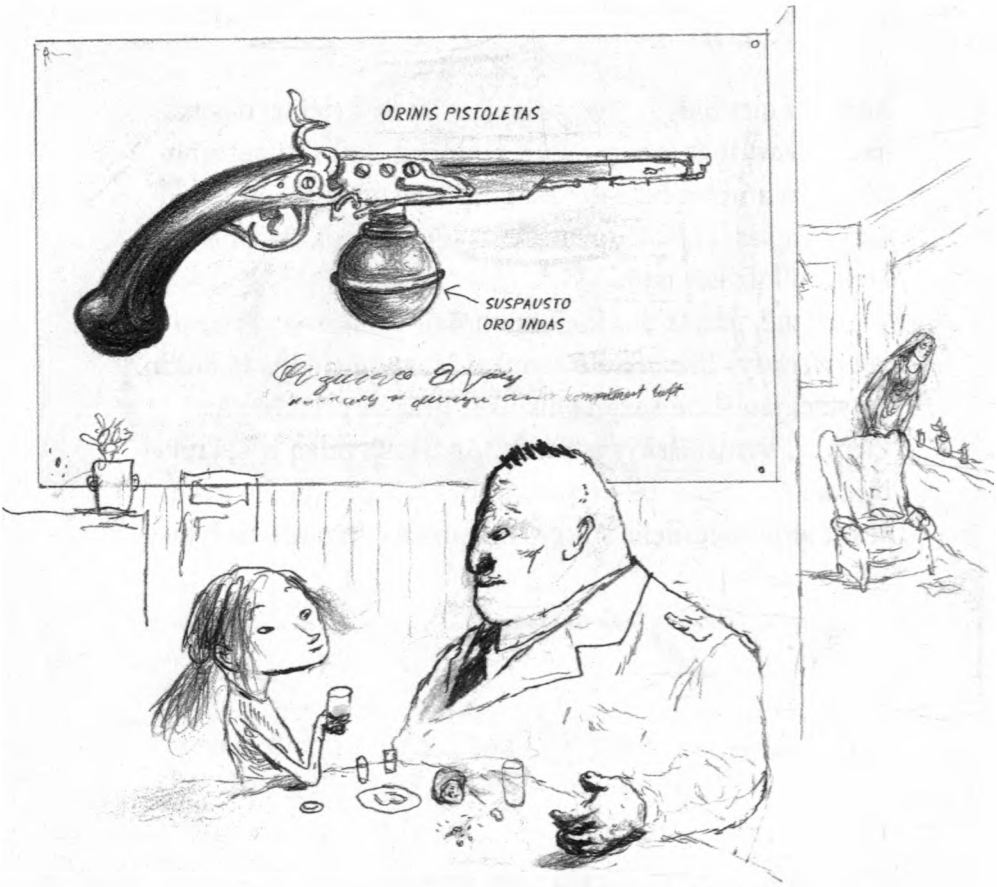

mėlynai. Viena aišku – dabar jo stogui trūksta nemažai čerpių. Jame gyvena vyras, kurį kaimynai Pabūklų gatvėje retai mato. Liza bent porą kartų su juo pasisveikino, bet jis tik nusišypsojo, o atrodė visai kaip žolė jo kieme: išstypęs, žilas ir susivėlęs.

– Kas gi čia dabar? – sumurmėjo komendantas, kai rytmečio tylą nutraukė variklio gausmas. – Ar tik ne prakeiktas pono Trano hameris?

Jo žmona ištempė kaklą ir, pažvelgusi pro virtuvės langą, tarė:

– Ne, atrodo lyg krovinių furgonas.

Liza, labai gerai išauklėta mergaitė, pakilo nuo stalo nė neatsiklaususi leidimo, nesuvalgiusi to, kas buvo lėkštėje, ir net nepadėkojusi už valgį. Ji puolė bėgti laiptais. Ir gana ryžtingai. Furgonas su užrašu ant šono GREITAS IR PAŠĖLĘS kaip tik sustojo priešais tuščią geltoną namelį ir iš furgono į vidų ėmė keliauti kartoninės dėžės.

Liza pasitraukė nuo laiptelių ir paėjėjo arčiau obelies, tvorelės link, kad geriau matytų. Vyrai su kombinezonais nešiojo baldus, lempas ir didžiulius bjaurius paveikslus. Ji pastebėjo, kaip vienas krovikas parodė kitam išgaubtą trimitą ant popierinių dėžių krūvos ir abudu nusijuokė. Ji nenorėjo išsiduoti, kad tikėjosi pamatyti visai ką kita: lėlių, mažų dviratukų, porą trumpučių slidžių. Ir štai galėjo reikšti tik viena: tie, kas čia atsikraustė, neturi vaikų, bent jau Lizos amžiaus mergaičių tai tikrai. Liza atsiduso.

Ir tuo pat metu išgirdo balsą:

– Labas!

Mergaitė nustebusi apsidairė, bet nieko nematė.

– Labas! Pažvelk čia!

Ji pakėlė akis į medį. Tėtis sako, kad čia obelis, bet ant jos niekas niekada nebuvo matęs nė obuoliuko. O dabar štai vaismedis ėmė ir prašneko.

– Ne ten, – tarė balsas. – Čia.

Liza pasistiebė ant pirštų galiukų pažiūrėti, kas kitoje tvoros pusėje. Ogi ten stovėjo mažutėlis raudonplaukis berniukas. Ne tik kad raudonplaukis, tiesiog ugniaplaukis. Ir ne tai kad mažas, o nykštukėlis. Nykštukėlio veidelis, žydros nykštukėlio akys ir tarp jų įsprausta trumpa buka noselė. Didelės jo veidelyje buvo tik strazdanos.

– Aš – Biulė, – prisistatė jis. – Ką pasakysi?

– Apie ką gi? – paklausė Liza.

– Apie vardą Biulė. Juk jis neįprastas.

Kiek pamąsčiusi Liza atsakė:

– Kad nežinau, ką pasakyti.

– Puiku, – nusišypsojo berniukas. – Rimuojasi su žodžiu „siūlė“, bet daugiau apie tai nešnekėsim, gerai?

Liza pritariamai linktelėjo. Berniukas dešinės rankos smilių įsikišo į kairę ausį.

– O kuo tu vardu?

– Liza, – atsakė ji.

Žiūrėdamas į Lizą, jis suko ir suko smilių ratu. Pagaliau ištraukė pirštą iš ausies, jį apžiūrėjo, patenkintas linktelėjo ir nusivalė į kelnes palei šlaunį.

– Su Liza nieko įdomaus nesurimuosi. Tau sekasi.

– Ar tu atsikraustai į Anos namą?

– Nežinau, kas ta Ana, kraustomės į štai tą geltoną lūšną, – Biulė mostelėjo nykščiu per petį.

– Ana – mano geriausia draugė, – tarė Liza. – Ji išsikraustė į Sarpsborgą.

– Oi, šitaip toli, – nenustygo Biulė. – Labai toli, kai kalbama apie geriausias drauges.

– Nejaugi? – sukluso Liza. – Ana manė, kad visiškai netoli. Ji sakė, kad norėdama ją aplankyti turėčiau pavažiuoti greitkeliu pietų kryptimi.

Biulė liūdnai papurtė galvą.

– Teisingai, į pietus. Tačiau klausimas, ar greitkelis siekia taip toli. Juk Sarpsborgas yra pietų pusrutulyje.

– Pietų kur? – išsigando Liza.

– Pietų pusrutulyje, – atsakė Biulė. – Vadinasi, kitoje žemės rutulio pusėje.

– Oi! – apstulbo Liza ir kiek pamąsčiusi tarė: – Tėtis sako, kad pietuose šilta visus metus, vadinasi, ji gali maudytis ir žiemą, ir vasarą.

– Nieku gyvu, Sarpsborgas toli toli pietuose, beveik Pietų ašigalyje, – porino Biulė. – Ten velnioniškai šalta. Ten, žemai, piečiausiame taške, gyvena pingvinai.

– Tai sniegas Sarpsborge nenutirpsta kiaurus metus? – išsigando Liza.

Biulė linktelėjo, ir Lizą nukrėtė drebulys. Kietai sučiaupęs lūpas, berniukas vienu atsidūsėjimu išpūtė pro jas orą. Pasigirdo lyg pirstelėjimas. Liza suraukė kaktą ir prisiminė Lizą Bezdalę.

– Erzini mane? – paklausė ji.

Biulė vėl papurtė galvą.

– Treniruojuosi, – atsakė jis. – Aš pučiu trimitą. Todėl nuolat turiu daryti pratimus. Net kai neturiu trimito.

Liza pakreipė galvą ir stebeilijo į jį. Jau nebuvo tikra, ar jis kalba tiesą.

– Liza, prieš eidama į mokyklą, turi išsivalyti dantis, – išgirdo gaudžiantį balsą. Tėtis, apsivilkęs mėlyną komendanto uniformą, su didžiuliu pilvu sunkiai lingavo vartelių link. – Šįryt iš Šanchajaus laivas atplukdė parako, todėl grįšiu vėlai. O tu šiandien elkis gražiai ir protingai.

– Klausau, tėveli, – atsakė Liza, ji visada elgdavosi gražiai ir protingai.

Ji žinojo, kad diena, kai atplaukia parakas, ypatinga. Laivas, apiplaukęs pusę pasaulio, turi būti iškrautas itin atsargiai ir pagarbiai, kartais didžiąsias, net pasaulinio garso karališkąsias salves Akershuso tvirtovėje prisireikia iššauti per pačią Gegužės septynioliktąją – nacionalinę šalies šventę.

– Tėti, ar žinojai, kad Sarpsborgas yra Pietų... ech, pusrutulyje?

Komendantas stabtelėjo ir suraukė kaktą.

– Kas taip sakė?

– Biulė.

– Kas?

Ji kilstelėjo ranką parodyti.

– Biul... – išsižiojo ji, bet tuoj pat užsičiaupė, pamačiusi, kad rodo į Pabūklų gatvelę, kurioje vien tik kelias ir daugiau nieko – jokio Biulės.

2 skyrius

Jūrlige sergančios ožkos

IŠGIRDĘS LIZOS TĖVĄ KOMENDANTĄ SAKANT, kad ji turinti skubėti į mokyklą, Biulė ir pats susivokė turįs ruoštis į mokyklą. O nežinia, kur ji yra. Ir jeigu jis paskubėtų, jeigu kramsnodamas pusryčius dar ir kuprinę susirastų, prisiverstų išsivalyti dantis, tai nusektų paskui tą, kuri žino kelią į naująją mokyklą.

Pro krovikų kojas jis prasmuko savo naujų namų vidun. Ir čia prieangyje vienoje kartoninių dėžių pamatė savo trimitą. Lengviau atsikvėpęs, Biulė jį pasičiupo. Į šį namą pirmuoju furgonu su mama ir seserimi jis atsikraustė dar vakar. Ir nerimą jam kėlė vienintelis dalykas – ar krovikai nepamirš kartoninės dėžės su jo trimitu.

Jis atsargiai priglaudė lūpas prie pūstuko.

Senelis nuolat kartodavo, kad „trimitas turi būti bučiuojamas kaip moteris“. Biulė per visą gyvenimą niekados nėra bučiavęs moters, bent jau šitaip – į pačias lūpas. Ir tikėjosi to išvengsiąs. Jis pūstelėjo į trimitą.

Instrumentas subliovė kaip jūrlige serganti ožka. Retas yra girdėjęs bliaunant ožkas, susirgusias jūros liga, bet kaip tik šitaip ir nuskambėjo.

Išgirdęs beldimą į sieną, jis suprato, kad čia mama ir kad ji dar neatsikėlusi.

– Ne dabar, Biule, – šūktelėjo ji. – Dar tik aštuonios. Mes miegam.

Ji mėgo sakyti „mes“, nors miegamajame buvo viena. Dabar „mes“ miegosim, o dabar užsiplikysime puodelį kavos. Lyg tėtis tebebūtų kartu, tarsi Biulė jį tebeturėtų. Tarsi jis būtų slepiamas mažoje dėžutėje, kurią mama retsykiais išsitraukia slapčia nuo Biulės. Mažutėlis tėtis miniatiūroje panašus į tėtį, Biulės matytą nuotraukose. Miniatiūra – tai kažkas labai mažas. Taigi Biulė, pats mažiausias berniukas, kokį tik kas nors yra matęs, turi ir miniatiūrinį tėtį.

Jis nuėjo į virtuvę ir pasiruošė pusryčius. Nors jie atsikraustė tik vakar, Biulė susirado viską, ko jam reikia. Jie kraustydavosi taip dažnai, kad jis puikiai žinojo, kur ką mama laiko. Lėkštes – spintelės kairėje, įrankius – viršutiniame, o duoną – apatiniame stalčiuje.

Biulė jau ketino atsikąsti storo sumuštinio su saliamiu, bet staiga kažkas sugriebė jam už rankos.

– Kaip laikosi neūžauga? – pasišaipė Eva, suleisdama dantis kaip tik į tą sumuštinio vietą, į kurią taikėsi ir Biulė.

Eva – Biulės sesuo. Jai penkiolika metų ir kai ji nenuobodžiauja, visuomet būna pikta.

– Ar žinojai, kad pėdsekys šuo yra pats kvailiausias pasaulyje? – paklausė Biulė. – Jis toks kvailas, kad atimdamas kąsnį iš neūžaugos pudelio, beje, protingiausio šuns pasaulyje, nė nenutuokia ir pats būsiąs apgautas.

– Užsičiaupk, – pyktelėjo Eva.

Tačiau Biulė neužsičiaupė.

– Kai neūžauga pudelis įtaria, kad pėdsekys užuodė duoną su saliamiu ir jau pasiruošęs ją atimti, jis aptepa duonos apačią dramblinių sraigių gleivėmis.

– Dramblinių sraigių? – įtariai pažvelgusi sušnarpštė Eva.

Apmaudžiausia, kad Biulė ryja knygas ir žino tai, apie ką ji nėra girdėjusi. Todėl ji niekuomet nebūdavo tikra, ar tai, ką pasakė Biulė, vien jo pramanai, ar išskaityta iš tų kvailų knygų. Pavyzdžiui, šitai Biulė galėjo sužinoti iš knygos, kurią dažniausiai skaitydavo – iš storos, senos ir apdulkėjusios senelio knygos, kuri vadinasi „Gyvūnai, kurių geriau nebūtų“.

– Negi nesi mačiusi dramblinių sraigių?! – suriko Biulė. – Tik pažvelk pro langą – pievelėje jų gausybė. Didžiuliai gąsdinantys padarai. Kai juos suspaudi tarp dviejų knygų viršelių, ima varvėti geltonas žalsvas snarglys, visai kaip žmonėms, susirgusiems trečio laipsnio paukščių gripu. Nėra bjauresnės slogos už tikrą trečio laipsnio paukščių gripo slogą.

– Jeigu mane kvailini, prasmegsi skradžiai, – iškošė Eva, atsargiai žvilgtelėjusi į sumuštinio apačią.

Biulė pašoko nuo kėdės.

– Būtų šaunu, jeigu nauja mokykla turėtų orkestrą, – tarė jis. – Ir jame galėčiau pūsti trimitą.

– Tu niekada negrosi jokiame orkestre! – Eva sušuko jam pavymui. – Niekam nereikalingas mažas trimitininkas, nesiekiantis nė didžiojo būgno. Neatsiras nė vieno orkestro, kuris turėtų tokių mažų uniformų!

Prieangyje Biulė apsiavė nykštukinius batelius ir, išėjęs ant laiptų, pasitempė lyg po komandos „pasiruošt". Sučiaupė lūpas, priglaudė jas prie trimito ir išpūtė melodiją, kurią buvo išmokęs senelis. Tai buvo rytmečio signalas keltis, sukurtas miegaliams žadinti.

– Pasiruošt! – baigęs melodiją riktelėjo Biulė, nes senelis ir šito buvo jį išmokęs. – Noriu matyti abi kojas ant grindų ir budrų žvilgsnį! Pasiruošt rytiniam patikrinimui, pradedant parengtimi ir baigiant karališkosios giesmės repeticija. Dėmesio!..

Krovikai pakluso, staiga stabtelėjo žvyruotoje įvažoje su penkiaviete ąžuoline mamos sofa. Keletą sekundžių buvo taip tylu, kad girdėjai tik nuolankią paukštelių giesmę ir šiukšliavežį, kylantį aukštyn Pabūklų gatve.

– Įdomu, ar tik čia ne naujas gatvės komendantas?

Biulė, išgirdęs jukų, kiek grebluojantį balsą, atsisuko. Aukštas liesas vyriškis lenkėsi prie medinės kaimynų namo tvorelės. Žili plaukai buvo tokie pat ilgi ir susitaršę kaip žolė jo kieme. Mėlynas švarkas panėšėjo į senojoje mokykloje dirbusio Biulės darbų mokytojo švarką,

o ant galvos vyras buvo užsidėjęs kažką panašaus į plaukimo akinius. Biulė pamanė, kad čia arba Kalėdų Senelis, besilaikantis dietos, arba išprotėjęs profesorius.

– Ar jums sutrukdžiau? – sunerimo Biulė.

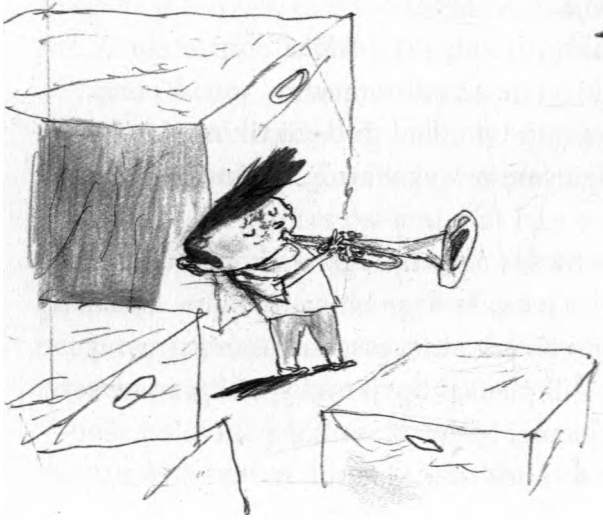

– Atvirkščiai, – nusišypsojo pašiauštagalvis. – Net išėjau pasidairyti, kas čia taip puikiai trimituoja. Garsas sužadino stulbinančius prisiminimus apie kelionę laivu Prancūzijos upe prieš daugelį metų.

– Laivu? – perklausė Biulė.

– O taip. – Vyriškis svajingai primerkė akis prieš saulę. – Garlaiviu plaukiau aš, mano mylimoji, mano motociklas ir daugybė ožkų. Saulė jau buvo prie laidos, pakilo vėjas, vanduo upėje bangavo, ožkos kuo maloniausiai subliuvo. Niekad nepamiršiu to garso.

– Sveiki, – ištarė Biulė. – Aš Biulė. Ką pasakysit?

– Ne kažin ką, – neaiškiai artikuliavo vyriškis. – Nebent pats norėtumei ką nors pridurti.

Štai šitaip Biulė pirmą kartą sutiko daktarą Proktorą. Daktaras Proktoras buvo ne Kalėdų Senelis, o pakvaišęs profesorius. Beveik pakvaišęs.

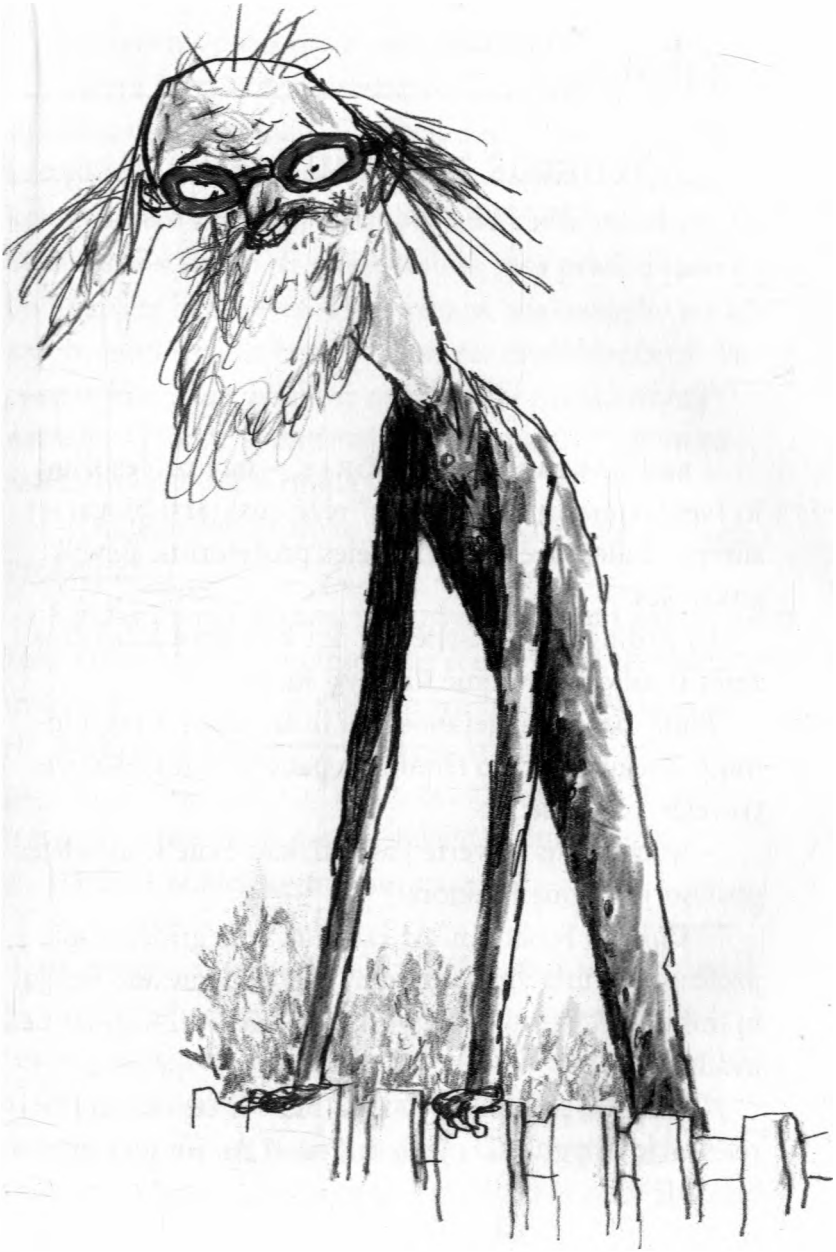

3 skyrius

Pirmasis miltelių testas

– ESU DAKTARAS PROKTORAS, – tarė profesorius. Jo šveplavimas neištariant „r“ rėžė ausį tarsi blogai sutepta žoliapjovė. – Kvaištelėjęs profesorius. Beveik pakvaišęs.

Jis širdingai prunkštelėjo ir ant kuokštais želiančios žolės iš žalio kibiro ėmė šlakstyti vandenį.

Biulė, paprastai geranoriškai nusiteikiantis per įdomų pašnekesį, padėjo trimitą ir, pabėgėjęs takučiu prie tvorelės, paklausė:

– Ir kas gi jus privertė patikėti, kad esate kvaištelėjęs profesorius, pone Proktorai?

– *Daktare* Proktorai. Ar esi kada nors girdėjęs apie profesorių, kuris vietoj miltelių nuo gripo atrado bezdalų miltelius? Matyt, kaip gyvas nesi girdėjęs. Argi tai ne kvaila?

– Kaip čia pasakius, – atsakė Biulė ir užšoko ant tvorelės. – Ir kaipgi veikia jūsų milteliai? Ar žmonės nustos bezdėti?

Profesorius nusikvatojo dar smarkiau.

– Jeigu būtų šitaip pasisekę, kai kas galbūt net pultų pirkti mano miltelių, – kalbėjo sau. Staiga jis liovėsi laistyti žolę ir susimąstęs pasitrynė smakrą. – Biule, ką tik pakišai man mintį. Jei būčiau išradęs miltelius bezdalams stabdyti, žmonės vartotų juos prieš eidami į pobūvius ar laidotuves. Tiesą sakant, yra daugybė vietų, kur žmogui nevalia bezdėti. Apie tai nepamąsčiau. – Jis pastatė kibirą ant žemės ir nuskubėjo į mažą mėlyną namelį. – Įdomu, – murmėjo sau panosėj. – Galbūt turėčiau pakeisti tik formulę.

– Luktelėkite! – sušuko Biulė. – Luktelėkite, daktare Proktorai!

Šokdamas nuo tvoros, jis nusivertė tiesiai į aukštą žolę. O kai atsikėlė, profesoriaus niekur nematė. Vien mėlynąjį namą su laipteliais žemyn ir praviras rūsio duris. Biulė greitai, kiek tik trumpos kojos nešė, pribėgo prie durų. Viduje buvo tamsu, bet girdėti, kaip kažkas traška ir pyška. Biulė garsiai pabeldė į durų staktą.

– Įeik! – šūktelėjo profesorius.

Biulė įžengė į apytamsę rūsio patalpą. Prie vienos sienos jis vos įžiūrėjo seną, išardytą motociklą su priekaba. Ir lentyną, nukrautą įvairiomis Peliuko Mikio figūrėlėmis ir stikliniais indeliais su žalsvais milteliais, ant etikečių didelėmis raidėmis buvo užrašyta: „Daktaro Proktoro žalsvieji milteliai!“, o apačioje – mažytėmis raidėmis:

„Nuo spindinčios minties pasaulis galėtų tapti šiek tiek linksmesnis.“

– Ar čia bezdalų milteliai? – pasiteiravo Biulė.

– Ne, tai fosforescuojantys milteliai, nuo jų tampi permatomas, – iš tamsos atsiliepė daktaras Proktoras. – Ne itin sėkmingas atradimas.

Profesorius išniro iš tamsos su šviečiančiu žibintuvėliu vienoje rankoje ir nardymo kauke kitoje.

– Užsidėk ją kaip apsauginę kaukę. Dabar procesas turėtų būti atvirkščias. Uždaryk duris ir stebėk. Viskas prijungta prie jungiklio.

Biulė užsimaukšlino nardymo kaukę ir trūktelėjo duris.

– Ačiū, – padėkojo profesorius ir spustelėjo jungiklį.

Šviesa įsižiebė kaip tik tuo metu, kai daugybėje metalinių vamzdelių, skersai išilgai išsiraizgiusių tarp gausybės statinaičių, cisternų, tuščių dėželių, piltuvėlių, reagentų ir stiklinių mėgintuvėlių, pasigirdo girgždesys, krenkšėjimas ir kosčiojimas.

– Jeigu sprogtų, nerk iš čia! – daktaras Proktoras stengėsi perrėkti triukšmą.

Mėgintuvėliai jau buvo pradėję virti ir garuoti.

– Gerai! – riktelėjo Biulė, ir tuo pat metu kažkas sprogo.

Ir sprogo taip garsiai, jog Biulei pasirodė, kad siera ausyse susislėgė, o akis užspaudė. Šviesa dingo, viskas aptemo. Ir nutilo. Biulė ant grindų sugraibė žibintuvėlį ir pašvietė juo profesoriui, gulinčiam ant pilvo virš galvos sunertomis rankomis. Berniukas mėgino kažką sakyti, bet, neišgirdęs savo balso, suprato apkurtęs. Įkišęs dešinį smilių į kairę ausį, kiek pasukiojo. Paskui vėl pamėgino kalbėti. Šįkart jau kažką vos ne vos išgirdo tolumoje. Jautėsi taip, tarsi ausų būgnelius būtų aplipusios dramblinių sraigių gleivės.

– Čia pats stipriausias sprogimas, kokį kada nors esu girdėjęs! – suriko Biulė.

– Eureka! – stodamasis sušuko daktaras Proktoras.

Jis nusiplėšė chalatą ir nusitraukė akinius, šie, Biulė jau suprato, buvo motociklininko, o ne skirti plaukti.

Profesoriaus veidas buvo juodas it anglis. Išskyrus du baltus apskritimus – juos ką tik dengė akiniai. Tada jis puolė prie vieno iš bandymo vamzdelių ir iš jo viską supylė į stiklinį mėgintuvėlį su koštuvu ant viršaus.

– Žiūrėk, – tarė daktaras Proktoras.

Biulė stebėjo, kaip gražūs žydri milteliai nusistoja koštuve. Profesorius įkišo arbatinį šaukštelį į miltelius, jų pasėmė ir susipylė... į burną.

– Chm, – suniurnėjo. – Skonis nepasikeitė. – Sukando dantis ir užsimerkė. Biulė matė, kaip juodas profesoriaus veidas pamažu ima rausti.

– Ir ką gi čia veikiat? – paklausė Biulė.

– Mėginu bezdėti, – pro dantis sušvokštė profesorius. – Ir neišeina. Argi ne fantastiška?

Jis nusijuokė ir pamėgino dar kartą. Žinia, labai sunku tuo pat metu ir juoktis, ir bezdėti, todėl daktaras Proktoras pasidavė.

– Pagaliau kai ką atradau, o tai gali būti panaudota dar kai kam, – šypsojosi jis. – Miltelius nuo bezdėjimo.

– Ar galiu pamėginti? – paklausė Biulė, linktelėdamas koštuvo pusėn.

– Tu? – profesorius įbedė akis į Biulę.

Vieną vešlų antakį profesorius pakėlė aukštyn, o kitą nuleido, kad Biulė suprastų – ši mintis jam nepatinka.

– Aš jau esu bandęs miltelių nuo bezdėjimo, – paskubėjo išberti Biulė.

– Štai kaip. Ir kurgi?

– Prahoje.

– Aišku. Ir kaip?

– Neblogai, bet vis tiek pabezdėjau.

– Puiku.

– Kas puiku?

– Kad pabezdėjai. Kad dar nėra priemonės nuo bezdėjimo, – paaiškino duodamas Biulei šaukštelį. – Prašau paimti.

Biulė pasėmė šaukštelį ir įsikišo į burną.

– Na? – paklausė profesorius.

– Luktelėkite, – pilna burna miltelių sumurmėjo Biulė. – Per daug sausa.

– Pamėgink šito, – atkišęs buteliuką pasiūlė profesorius.

Biulė priglaudė buteliuką prie lūpų ir užsivertė.

– Vaje, kaip gardu, – pareiškė Biulė ir grožėdamasis pažvelgė į etiketę ant buteliuko. – Kas čia?

– Daktaro Proktoro kriaušių limonadas, – paaiškino profesorius. – Daugiausia vandens ir cukraus, dar truputėlis pelynų, dramblinių sraigių gleivių ir angliarūgštės... Ar blogai?

Nusiminęs profesorius žiūrėjo į Biulę, o šis staiga kaip pašėlęs ėmė kosėti.

– Visai nieko, – atsakė Biulė pilnomis ašarų akimis. – Tik nežinojau, kad iš tikrųjų yra dramblinių sraigių glei...

Bumbt!

Biulė išsigandęs pakėlė akis. Trenksmas nebuvo toks stiprus kaip pirmą kartą, bet Biulė pasijuto taip, lyg kas būtų timptelėjęs už kelnių užpakalio, lyg kas staiga būtų atlapojęs rūsio duris.

– O ne, – pralemeno daktaras Proktoras, slėpdamas veidą delnuose.

– Kas čia buvo? – pasiteiravo Biulė.

– Tu pirrrstelėjai! – stipriai grebluodamas suriko profesorius.

– Aš pabezdėjau? – sušnibždėjo Biulė. – Čia garsiausias pirstelėjimas, kokį tik kada nors esu girdėjęs.

– Kriaušių limonadas, – aimanavo profesorius. – Turėjau žinoti, kad šis mišinys gali sprogti.

Biulė pasisėmė dar šaukštelį miltelių, bet daktaras Proktoras griebė jam už rankos.

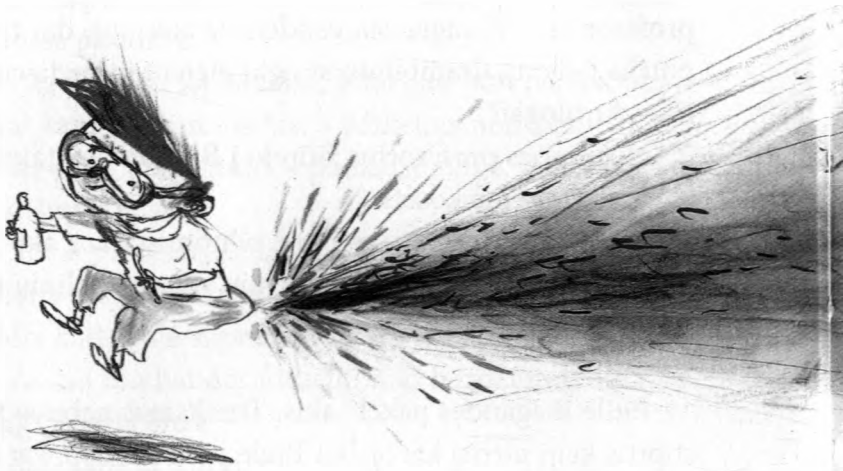

– Atsiprašau, čia ne vaikams.

– Žinoma, kad vaikams, – tvirtino Biulė. – Vaikams patinka purpsėti.

– Kokios nesąmonės, – nusistebėjo daktaras Proktoras. – Bezdalai smirdi.

– Taip, bet šitie juk bekvapiai, – tarė Biulė. – Pauostykit.

Profesorius uostydamas stipriai įtraukė.

– Chm, – sumurmėjo. – Įdomu.

– Ar žinote, kur šį atradimą pritaikysite? – pasiteiravo Biulė.

– Ne, – atsakė daktaras Proktoras. – Gal tau kas šovė į galvą?

– Taip, – pareiškė Biulė. Sunėręs rankas ant krūtinės, jis pakėlė akis aukštyn į daktarą Proktorą. – Aš žinau, kur jį pritaikyti.

Ir tai buvo atradimo, kuris taps daktaro Proktoro bezdalų milteliais, pradžia.

Jau greit aštuonios, Biulės mama stovi ant laiptelių ir šaukia paskubėti, nes šiandien jam pirmoji diena naujoje mokykloje. O apie tai – kitame skyriuje.

4 skyrius

Naujokas ponios Strubės klasėje

NORS LAUKE ČIULBĖJO PAUKŠČIAI ir švietė saulutė, klasėje buvo mirtina tyla. Ponia Strubė stumtelėjo akinius ant neįtikimai ilgos nosies žemyn ir pažvelgė į naujoką.

– Vadinasi, tu ir esi Biulė? – lėtai paklausė gergždžiančiu balsu.

– Taip, ir ką man pasakysite? – atsakė Biulė.

Keletas vaikų nusijuokė, bet ponia Strubė pliaukštelėjo liūdnai pagarsėjusiu savo delnu per suolo viršų, ir akimirksniu vėl stojo mirtina tyla.

– Ar malonėtum pasirodyti? – sudžeržgė jos balsas. – Vos įžiūriu tave suole.

– Atsiprašau, ponia Strube, bet aš tikrų tikriausiai sėdžiu. Bėda ta, kaip pati matote, kad esu itin mažo ūgio, – paaiškino Biulė.

Vaikai ėmė juoktis dar smarkiau.

– Tylos! – sugriaudėjo ponia Strubė. Ji dar tolėliau pastūmė akinius, o šitai galėjo daryti drąsiai, nes nosis

tikrai buvo ilgų ilgiausia. – Kadangi esi naujokas, galbūt būsi toks draugiškas ir truputėlį mums papasakosi apie save, ponaiti Biule?

Biulė apsidairė.

– Naujokas? – perklausė jis. – Aš ne naujokas. Jei paklaustumėt manęs, tai jūs čia visi naujokai. Išskyrus Lizą, ją vakar jau buvau sutikęs.

Visi atsisuko į Lizą, o šiai norėjosi prasmegti skradžiai žemę.

– Be to, man dešimt metų, – kalbėjo Biulė. – Taigi, jeigu, tarkim, būčiau batų pora, būčiau nebe naujas, o senas. Senelis turėjo mišrūną, kai tas sulaukė dešimties metų, atidavė jį į nukaršusių šunų prieglaudą.

Ponia Strubė nė nebemėgino tildyti pasitikėjimo nekeliančio juoko, tik susimąsčiusi žiūrėjo į Biulę, kol juokas nurimo.

– Gana juokdario vaidinimo, ponaiti Biule, – pasakė ji, ir plonomis jos lūpomis nuslinko šypsnys. – Kadangi tamsta nedidukas, kai kalbi, siūlau atsistoti ant suolo.

Jos nuostabai, Biulės nereikėjo prašyti du kartus. Jis užšoko ant suolo ir pasitempė kelnių petnešas aukštyn.

– Gyvenu Pabūklų gatvėje kartu su seserimi ir mama. Mes esame gyvenę visose Norvegijos apskrityse ir dar poroje, nepriklausančių Norvegijai. Tiesą sakant, ledynmečiu jos priklausė Norvegijai, bet kai ledynas ėmė tirpti, atskilo didžiulės lytys ir nuplaukė per vandenyną. Viena jų dabar vadinasi Amerika. O ten jau

niekas nebežino, kad gyvena ant ledo lyties, kuri iš tiesų yra Norvegijos apskritis.

– Ponaiti Biule, – nutraukė jį ponia Strubė. – Pasakok tik pačius svarbiausius dalykus. Ačiū.

– Visų svarbiausia yra trimituoti orkestre per Gegužės septynioliktosios šventę. Nes pūsti trimitą – tas pat, kaip bučiuoti moterį į lūpas. Ar kas nors man galėtų pasakyti, kur rasti artimiausią orkestrą?

Visi mokiniai klasėje sėdėjo išsižioję ir tik spoksojo į jį.

– O taip, vos neužmiršau, – prisipažino Biulė. – Vakar lankiausi vietelėje, kur buvo padarytas vienas didžiausių šių laikų atradimų. Išradėjas – daktaras Proktoras, o aš buvau paskirtas jo asistentu. Išradimą pavadinome daktaro Proktoro bez...

– Pakaks! – sušuko ponia Strubė. – Gali sėstis, ponaiti Biule.

Visą pamoką ponia Strubė pasakojo, kodėl mes švenčiame Gegužės septynioliktąją. Tačiau niekas iš klasės, nors ir spengė mirtina tyla, jos nesiklausė. Vaikai sėdėjo įbedę akis į mažutėlį Biulę, vos įžiūrimą iš po suolo. O paskui nuaidėjo skambutis.

Per pertrauką Biulė stebėjo vaikus, žaidžiančius liestynes ir šokinėjančius į klases. Jis dirstelėjo į Lizą, ji irgi stovėjo viena nuošaliau. Biulė jau buvo beeinąs prie jos, bet staiga priešais jį išdygo du aukšti berniukai trumpai apkirptomis statinaitės pavidalo galvomis ir pastojo kelią. Biulė numanė, kas jo laukia. Ne pirmą kartą atėjo į naują mokyklą.

– Labas, mažiau, – tarė vienas.

– Sveiki, milžinai, klajojantys po žemę sunkiais žingsniais ir uždengiantys saulę, – išpyškino Biulė, nepakeldamas akių aukštyn.

– Ką? – išsižiojo pasisveikinęs berniukas.

– Nieko, pėdsekiai, – atsakė Biulė.

– Tu naujokas, – prakalbo ir antrasis berniukas.

– Ir kas? – ramiai paklausė Biulė. Nors jau beveik žinojo atsakymą į savo klausimą.

– Esi naujokas, vadinasi, turi būti pakrikštytas geriamojo vandens fontanėlyje, – paaiškino pirmasis berniukas.

– Ir kodėl gi? – dar ramiau paklausė Biulė.

Ir į šį klausimą atsakymą jis žinojo.

Pastojęs kelią berniukas gūžtelėjo pečiais.

– Nes... nes, – lemeno jis, kol sugalvojo kodėl.

O tada visi trys – abudu berniukai ir Biulė – choru pabaigė:

– NES TAIP REIKIA.

Abu berniukai apsidairė, matyt, norėdami būti tikri, kad netoliese nematyti mokytojų. Tada didesnis berniukas čiupo Biulei už apykaklės ir iškėlė aukštyn. Antrasis laikė Biulę už kojų ir šitaip jie ėmė nešti jį iki geriamojo vandens fontanėlio mokyklos kiemo viduryje. Biulė kabojo tarp jų it tuščias miltų maišas ir spoksojo į baltą debesėlį nuostabiai žydrame danguje. Debesėlis ten aukštai panėšėjo į nusipenėjusį raganosį. Biulė išgirdo, kaip nutraukiami žaidimai, o aplinkui garsiai ir viltingai murmėdami spiečiasi vaikai. Jie brovėsi vienas per kitą pasirengę užkimšti pirštais skylutes vandeniui gerti, kad liktų tik viena stipri srovė, pakylanti net iki dviejų metrų. Biulė jautė, kad bus išsviestas į orą ir nuo srovės pajus šaltus šiurpuliukus. Kažkas jį ėmė kelti.

– Krikštijam tave... – pradėjo ritualą tas, kuris laikė Biulę už kojų.

– Mažuliu Švaruliu, – pridūrė kitas.

– Nuostabu, Trulsai! – suriko pirmasis.

– Taip, lyg išpraustas pigmėjas.

Jie ėmė taip juoktis, kad Biulė kratėsi aukštyn žemyn. Berniukai jį laikė galva žemyn, ir vandens srovė švirkštė tiesiai Biulei į veidą, nosį ir burną. Jis negalėjo įkvėpti ir akimirką pamanė, kad jau uždus, o tada

rankos pakėlė jį aukštyn nuo srovės. Jis apsižvalgė, dirstelėjo į susispietusius prie fontano vaikus ir Lizą, tebestovinčią kitoje mokyklos kiemo pusėje.

– Dar, dar! – šaukė vaikai.

Biulė atsiduso ir įkvėpė. Ir vėl buvo murkdomas vandens srovėje.

Jis nesipriešino ir nepratarė nė žodžio. Tik užsimerkė ir užsičiaupė. Įsivaizdavo, kad sėdi motorinės senelio valties priekyje prie proplėšos, o jūros purslai taško jam į veidą. Malonu...

Pagaliau vaikiščiai baigė ritualą, nuleido Biulę žemyn ir nuėjo savais keliais. Šlapi raudoni Biulės plaukai buvo prilipę prie galvos, o batuose žliugsėjo. Kiti vaikai būriavosi aplinkui ir juokėsi spoksodami į jį, pro petnešas nusitraukiantį marškinėlius žemyn.

– Palikit fontanėlį ramybėje, – sukomandavo jis.

Visi aplinkui nuščiuvo. Biulė nusišluostė veidą.

– Berlyne, Kurfiurstendame, įrengtas geriamojo vandens fontanas, o jo srovė pakyla iki dešimties metrų, – pasakė jis. – Vienas mano draugelis pamėgino gerti iš jo. Srovė išmušė du krūminius dantis, o jis pats prarijo kabes. Matėme italą, pamėginęs atsigerti vandens jis liko be peruko.

Gręždamas šlapius marškinėlius, Biulė teatrališkai padarė pauzę.

– Kažkas teigė, kad tai net ne perukas, o nurauti paties italo plaukai. Aš tada nusprendžiau atsisėsti ant srovės. – Biulė pasilenkė į šalį, kad iš ausies išbėgtų vanduo.

– Ir kas nutiko? – neiškentęs paklausė vienas vaikas.

– Na, – tarė Biulė ir, susiėmęs už nosies, pirmiausia stipriai išpūtė pro vieną šnervę, paskui – pro kitą.

– Ką jis sako? – paklausė vaikas, stovintis už kitų nugarų.

– Ša! – riktelėjo stovintys priekyje.

– Iš taip aukštai, kur sėdėjau, galėjau įžiūrėti Lenkiją už šimtų mylių, – kalbėjo Biulė, vis papurtydamas kirpčiukus, kur kliuvo čiurkšlė. – Galbūt skamba lyg iš fantastikos serialo... – Iš užpakalinės kišenės jis išsitraukė

šukas ir ėmė šukuotis. – Tačiau reikia prisiminti, kad tai buvo neįprastai graži diena ir kad ten, piečiau, Europos paviršius gana lygus.

Paskui Biulė ėmė skintis kelią per mokinių būrį ir nužygiavo tiesiai prie Lizos į kiemo pakraštį.

– Na, – šyptelėjo ši, – ir kaip tau patinka mūsų mokykloje?

– Ne taip ir blogai, – atsakė jis. – Dar niekas nepravardžiuoja manęs Lėle Biule.

– Čia Trulsas ir Trymas, – paaiškino Liza. – Jie dvyniai ir gyvena, deja, Pabūklų gatvėje.

Biulė patraukė pečiais.

– Trulsas ir Trymas gyvena visur.

– Ką turi galvoj? – sukluso Liza.

– Visos gatvės turi savuosius trulsus ir trymus. Išsikėlęs kur nors kitur, nuo jų nepabėgsi.

Liza susimąstė. Ar gali būti, kad trulsų ir trymų netrūksta ir Sarpsborge?

– Ar susiradai naują geriausią draugę? – pasiteiravo Biulė.

Liza papurtė galvą. Jiedu stovėjo vienas šalia kito ir žiūrėjo į žaidžiančius vaikus, o paskui Liza paklausė:

– Ar tiesa, ką pasakojai apie daktarą Proktorą ir išradimą?

– Žinoma, – atsakė Biulė ir kreivai šyptelėjo. – Beveik viskas, ką pasakoju, tiesa.

Ir kaip tik tada sučirškė skambutis.

5 skyrius

Biulei šauna mintis

TĄ PAČIĄ POPIETĘ BIULĖ ryžtingai pabeldė į mėlynojo namo rūsio duris. Trimis garsiais smūgiais. Toks buvo jų sutartinis ženklas.

Daktaras Proktoras atlapojo duris ir, pamatęs Biulę, grebluodamas sušuko:

– Meistrrriška! – Tada kilstelėjo vieną veślų antakį, kitą nuleido ir besdamas pirštu paklausė: – Kas ji tokia?

– Liza, – atsakė Biulė.

– Matau, – tarė profesorius. – Ji gyvena kitoje gatvės pusėje, jei neklystu. Aš klausiu, ką ji čia veikia? Argi vakar vienbalsiai nesutarėm, kad čia itin slaptas darbas?

– Akivaizdu, kad ne toks jau ir slaptas, – prasitarė Liza. – Biulė šiandien papasakojo mokykloje.

– Ką?! – išsigandęs šūktelėjo profesorius. – Biule, ar tiesa?

– Ech, – pralemeno Biulė. – Gal ir yra trupinėlis tiesos.

– Atskleidei... atskleidei! – šaukė profesorius, mataruodamas rankomis, kol Biulei atvipo apatinis žandikaulis, o akys išsiplėtė ir sudrėko.

Dėl šitokios išraiškos, kurią nutaisydavo kaip tik tokiomis aplinkybėmis, jis panėšėjo į liūdną kupranugarį. Visi žino, kad ant susikrimtusio kupranugario nevalia pykti.

Profesorius sudejavo iš nevilties ir vėl nuleido rankas.

– Gerai jau, gerai, gal ir ne taip pavojinga. Šiaip ar taip, tu mano asistentas, taigi sakykime, kad viskas puiku.

– Dėkui, – garsiai tarė Biulė.

– Taigi taigi, – mostelėjo jam profesorius. – Ir gana kupranugario išraiškos. Įeikite ir uždarykite duris.

Jie padarė ką liepiami, o profesorius nuskubėjo prie bandymų vamzdelių ir stiklinių mėgintuvėlių, kur kunkuliavo, garavo ir kvepėjo keptomis kriaušėmis.

Liza įsitaisė prie durų ir apsidairė. Ant palangės stovėjo vazonas su augalu baltais vainiklapiais. Šalia ant sienos kabojo motociklo su priekaba nuotrauka, daryta, jos manymu, prie Eifelio bokšto. Jaunas, besišypsantis, panašus į profesorių vyras sėdėjo ant motociklo, o priekaboje kvatojosi graži juodaplaukė.

– Ką čia veikiate? – pasidomėjo Biulė.

– Mėginu tobulinti produktą, – maišydamas didelėje statinaitėje atsakė profesorius. – Turėtų būti dar geriau. Tikėkimės, kad šis mišinys iš įvairiausių medžiagų sukels dar didesnį sprogimą.

Profesorius kyštelėjo pirštą į statinaitę, paskui į burną.

– Chm, daugoka pelynų.

– Ar galėčiau paragauti? – paklausė Liza ir žvilgtelėjo per kraštelį į statinaitę.

– Deja, – atsakė profesorius.

– Deja, – jam pritarė Biulė.

– O kodėl negalėčiau? – pasmalsavo Liza.

– Nebent esi pripažinta bezdalų miltelių bandymų asistentė? – pasidomėjo Biulė.

Liza pamąstė.

– Kiek žinau, nesu.

– Tada siūlau laikinai leisti ragauti man, – pasakė Biulė, pasitempdamas kelnių petnešas. Jis paėmė šaukštą ir įkišo į statinaitę.

– Atsargiai, – perspėjo profesorius. – Pradėk nuo ketvirčio šaukštelio.

– Puiku, – tarė Biulė ir įsikišo ketvirtį šaukštelio miltelių į burną.

– Dabar skaičiuojam atgal, – pareiškė daktaras Proktoras, dirstelėjęs į laikrodį. – Septyni, šeši, penki, keturi, trys... Ei, nestovėk už jo, Liza!

Ir kaip tik tuo metu kažkas driokstelėjo. Liza spėjo susivokti, kad ją bloškė oro banga. Ji prarado pusiausvyrą ir drėbėsi ant šaltų rūsio grindų.

– Oi, – sunerimo Biulė. – Ar neužsigavai, Liza?

– Nieko baisaus, – atsakė ji kiek suglumusi, kai profesorius padėjo jai atsistoti ant kojų. – Štai kas yra tikra papliūpa!

Biulė garsiai nusikvatojo.

– Gerai padirbėta, daktare!

– Ačiū, ačiū, – padėkojo profesorius. – Dabar bandymą pakartosiu aš...

Profesorius nurijo pusę arbatinio šaukštelio miltelių ir ėmė skaičiuoti atbulai. Ištarus „nulis“ ir vėl nugriaudėjo, tačiau šį kartą Liza apdairiai buvo atsistojusi dar arčiau durų.

– Oi, – tepasakė profesorius ir nukėlė žemėn vazoninį augalą, staiga nubarsčiusį vainiklapius. – Manau, kitą bandymą turėsime daryti lauke.

Jie subėrė miltelius į sausainių dėžutę ir išsinešė į lauką.

– Duokite man arbatinį šaukštelį miltelių, – paprašė Biulė.

– Atsargiai pasirinkim kiekį... – išsižiojo daktaras Proktoras, tačiau Biulė jau buvo nurijęs pilną arbatinį šaukštelį.

– Kutena pilvą, – šokinėdamas aukštyn žemyn spygtelėjo Biulė.

Jis buvo nuoširdžiai įsijautęs į bandymus.

– Penki, šeši, septyni, – skaičiavo profesorius.

Kai driokstelėjo, visi paukšteliai purptelėjo nuo kriaušės šakų ir išgąsdinti nuskrido. Šį kartą jau ne Liza neteko pusiausvyros, o pats Biulė ėmė suktis ratu ir dingo aukštoje žolėje.

– Kur tu? – šaukė daktaras Proktoras, ieškodamas po žolę. – Ar tau nieko nenutiko?

Pasigirdo kliuksėjimas ir iššoko Biulė, visas išraudęs nuo juoko.

– Daugiau! – šaukė jis. – Daugiau!

– Pažvelkit, profesoriau! – parodė Liza. – Biulės kelnių užpakalis perplyšęs!

Iš tikrųjų. Susirūpinęs profesorius pažvelgė į papliūpos padarinius ir nutarė, kad šiandien bandymų jau užteks. Jis paprašė vaikų suieškoti sodo baldus, sprogimo

išnešiotus ir dingusius aukštoje žolėje, o pats netrukus grįžo nešinas padėklu su duona, sviestu, kepenėlių paštetu ir sultimis.

Kai Liza surado sodo baldus, jie įsitaisė sukrypusiuose, baltuose krėsluose ir valgydami svarstė, kur šis išradimas galėtų praversti. Profesorius pasiūlė pardavinėti miltelius ūkininkams.

– Jie prarytų pusę šaukštelio bezdalų miltelių, palaikytų maišelį su grūdais prie pat... ech, pliūpsnio paleidimo vietos ir oro smūgis pasėtų grūdus po visą lauką. Taip būtų sutaupyta daug laiko. Ką apie tai manote?

– Puikumėlis! – pritarė Biulė.

– Būsiu atvira, – tarė Liza. – Nemanau, kad žmonės norėtų valgyti maistą, kuris paruoštas iš apibezdėtų grūdų.

– Chm, – profesorius pasikasė galvą su išsitaršiusiais plaukais, – greičiausiai tu teisi.

– O ką manote, jeigu išrastumėt greičiausiai pasaulyje dviratį pripučiančią pompą?! – šūktelėjo Biulė. – Tereikėtų paimti žarną, vieną jos galą pritvirtinti prie užpakalio, o kitą – prie dviračio rato ventilio skylutės ir tada... driokst! Dviračio ratas būtų pripūstas greičiau nei per sekundę!

– Įdomu, – pasakė profesorius, pasitrindamas ožio barzdelę. – Tačiau kaip tik tas „driokst“ ir galėtų sukelti rūpesčių. Dviračio padanga irgi gali sprogti.

– Kodėl šių miltelių nepanaudojus plaukams džiovinti? – pasidomėjo Liza.

Biulė su profesoriumi sužiuro į Lizą, jau aiškinančią, kad visai šeimai iki vieno nusiprausus duše – nuo jauniausio iki seniausio – tektų traukti burtus, kas turėtų praryti bezdalų miltelius. Ir tada visi už jo išsirikiuotų.

– Gera mintis, – pagyrė profesorius ir čia pat suabejojo: – Tačiau kas pačiam bezdaliui išdžiovintų plaukus?

– Pagalvokite ir apie tai, kas nutiktų, jeigu kokia močiutė staiga būtų nublokšta ir susilaužytų šlaunikaulį, – suabejojo ir Biulė.

Siūlymams nebuvo galo. Jie aiškinosi, kokie kaskart grėstų nepatogumai. Galiausiai visi trys nutilo ir kramsnojo sumuštinius.

Staiga Biulė nutraukė tylą:

– Žinau!

Liza su Proktoru pažvelgė į jį abejingais veidais, mat jau ketvirtą kartą per labai trumpą laiką Biulė pasakė žinąs, nors nieko nežinojo.

Biulė užšoko ant stalo.

– Galėtume naudoti miltelius tam, kam ir dabar naudojame.

– Betgi mes jų dar niekur nenaudojame, – paprieštaravo profesorius. – Mes tik paleidžiame bereikšmį garsą.

– Būtent! – pritarė Biulė. – O kam gi labiau už viską pasaulyje patinka beprasmiai garsai?

– Na, – tarė profesorius, – manau, kad vaikams. Ir suvaikėjusiems suaugusiesiems.

– Iš tiesų! O kada jiems reikalingi tokie garsai?

– Naujųjų metų naktį?

– Taip! – susijaudinęs sušuko Biulė. – Ir... ir... ir?

– Gegužės septynioliktąją! Juk greitai Gegužės septynioliktoji! – pratrūko Liza, irgi šokdama ant stalo. – Ar taip nemanote, profesoriau? Mums nebereikia nieko galvoti, mes galime pardavinėti ir šituos miltelius.

Profesorius išpūtė akis kaip kamuoliukus, ištempė ilgą susiraukšlėjusį kaklą ir jau priminė ilgakojį pelkių paukštį.

– Įdomu, – sumurmėjo jis. – Nepaprastai įdomu. Gegužės septynioliktoji... vaikai... sprogimai... tai yra... – Ir jis taip pat užšoko ant stalo. – Eureka!

Ir lyg po sutartinio ženklo aplink stiklines su sultimis visi trys ėmė šokti indėnų šokį.

6 skyrius

Dirigentas Madsenas ir Diolgeno mokyklos orkestras

MADSENAS STOVĖJO mokyklos sporto salėje abi rankas ištiesęs į priekį. Priešais jį vėl sėdėjo dvidešimt Diolgeno mokyklos orkestro vaikų ir jaunuolių. Tarp dešinės rankos nykščio ir rodomojo piršto Madsenas spaudė dirigento lazdelę, kiti pirštai buvo išskėsti. Jis buvo užsimerkęs ir akimirką įsivaizdavo esąs pilnutėlėje Venecijos koncertų salėje, regėjo krištolinius sietynus palubėje ir džiūgaujančius išsipusčiusius žiūrovus, o ne gimnastikos sieneles, nudrengtą parketą ir tokius pat gimnastikos čiužinius. Madsenas vėl atsimerkė.

– Pasiruošę?! – šūktelėjo jis ir suraukė nosį, kad nenuslystų tamsūs lakūno akiniai nuo saulės. Nes, skirtingai nei ponios Strubės, Madseno nosis buvo trumpa ir drūta, su juodomis poromis.

Neatrodė, kad bent vienas iš dvidešimties, sėdinčių priešais jį, būtų pasiruošęs. Tačiau jų veidai ir neprieštaravo, todėl Madsenas ėmė skaičiuoti atgal, tarsi paleidžiant raketą:

– Keturi, trys, du, vienas!

Madsenas pasuko dirigento lazdelę, tarsi čia būtų burtininko lazdelė, ir Diolgeno mokyklos orkestras ėmė groti. Ne taip tiksliai kaip raketa, greičiau kaip traukinys, kuris išjudėjo šnarpšdamas ir pūškuodamas. Kaip įprasta, būgnai sutratėjo anksčiau, nei Madsenas ištarė „vienas“. Jam beliko palaukti visų kitų. Iš pradžių užbliovė trombonas, tada nederančia intonacija pratrūko valtorna, o du klarnetininkai pūtė beveik vienu tonu.

Du trimitininkai, dvyniai Trulsas ir Trymas Tranai, krapštė nosis. Pagaliau Petra išgavo tūbos garsą, o Peras trenkė bandomąjį smūgį didžiajam būgnui.

– Ne, ne, ne! – nusivylęs šaukė Madsenas ir nepritariamai mosikavo dirigento lazdele. Tačiau sustabdyti Diolgeno mokyklos orkestrą buvo taip pat sunku, kaip pajudėjusį traukinį. Ir kai nori orkestrą nutildyti, skamba taip, lyg ant virtuvės grindų būtų nukritusi tona virtuvės rykų. Džergžt! Pykšt! Pokšt!

Kai vis dėlto galų gale įsivyravo tyla ir nustojo drebėti Diolgeno mokyklos salės langai, Madsenas nusiėmė lakūno akinius nuo saulės.

– Mano mielieji, ar žinote, kiek laiko liko iki Gegužės septynioliktosios?

Visi tylėjo.

Madsenas sudejavo.

– Nėra ko tikėtis, jeigu net nežinote, ką grojame. Kokia čia daina, Trymai?

Trymas nustojo krapštytis nosį ir klausiamai pažvelgė į brolį.

– Na, Trulsai, ar gali pagelbėti broliui?

Trulsas trimitu pasikasė nugarą ir įsistebeilijo į natas ant pulto.

– Mano natos sudrėkusios nuo lietaus, pone Madsenai. Nė velnio neįžiūriu.

– Na kur jau ten, – tarė Madsenas. – Taigi vis ta pati giesmė „Taip, mes mylim savo šalį“. Norvegijos nacionalinis himnas. Viešpatie! Nejaugi, be Lizos, čia daugiau

nėra nė vieno, sugebančio groti iš natų? Ar bent jau išgauti švarų toną?

Liza susigūžė už klarneto, pajutusi į ją susmeigtus žvilgsnius. Jau žinojo, ką tie žvilgsniai reiškia. Jie bylojo, kad Madsenui pagyrus ją kaip gabią, gali nebesitikėti, kad kas nors iš jų dar norėtų su ja draugauti. Greičiau priešingai.

– Jeigu iki Gegužės septynioliktosios nepasitempsite, turėsim atsisakyti koncertinės vasaros išvykos, – pasakė Madsenas. – Nenoriu tapti daugybės dirigentų pajuokos objektu, supratot?

Madsenas matė ištįsusius veidus. Visi buvo aiškių aiškiausiai priblokšti. Juk jis tiek daug ir karštai jiems pasakodavo apie didįjį orkestrų sąskrydį Eidsvolyje, o jie džiūgaudavo. Tačiau kitos išeities jis nebematė – tik atsisakyti. Turėjo tai suprasti jau nuo pat pradžių. Juk buvo pareiškęs, kad jis, Nikolajus Amadėjus Madsenas, orkestre žaisti neleis. Taigi mažų mažiausia turėtų įvykti stebuklas, kitaip jie matys Eidsvolį kaip savo ausis. Ir jeigu, nelaimei, Madseno dirigento lazdelė nevirs burtininko lazdele, stebuklas neįvyks.

– Ir vėl nuo pradžių, – atsiduso Madsenas ir pakėlė lazdelę. – Pasiruošę?

Vargu ar jie buvo pasiruošę, nes visi spoksojo į drabužinės duris už Madseno nugaros. Jis įpykęs atsigręžė – nieko nepamatė. Pasisuko į orkestrą ir jau buvo bepradedąs skaičiuoti, bet staiga jam toptelėjo, kad galbūt tarpduryje kažkas sušmėžavo. Kažkas žemai palei

grindis. Jis vėl atsisuko, nusiėmė akinius nuo saulės ir pamatė mažutėlį berniuką rausvais kirpčiukais.

– Ką čia veiki? – nedraugiškai paklausė Madsenas.

– O kodėl jums iš pradžių nepaklausus, kas aš toks? – atšovė vaikas, atkišdamas į priekį išlenktą trimitą. – Esu Biulė, galiu trimituoti.

– Mes jau turime du trimitininkus, – atrėžė Madsenas ir pasisuko į orkestrą. – Repetuojame. Išeik.

– Gal pirmiausia kiek paklausytumėt, kaip groju?

– Ne!

– Nors truputėlį... – Biulė iškėlė trimitą, o lūpas suglaudė lyg ruošdamasis bučiniui.

– Ne! Ne! Ne! – griaudėjo Madsenas, visas išraudęs iki ausų ir dirigento lazdele čaižydamas sau šlaunį. – Aš menininkas! – riktelėjo jis. – Esu aranžavęs maršus garsiajam mušamųjų instrumentų orkestrų festivaliui Venecijoje. O dabar diriguoju beklausių vaikiščių mokyklos orkestrui ir nebenoriu klausytis dar vieno tokio paties beklausio išpaikinto vaikigalio. Ar aišku? Lauuuuk!

– Chm, – krenkštelėjo Biulė. – Skamba kaip A. Turiu absoliučią klausą. Tiesiog patikrinkite savo kamertonu.

– Tu ne tik kad beklausis, bet dar ir kurčias! – Madsenas drebėjo ir spjaudėsi iš pykčio. Uždaryk duris iš kitos pusės ir daugiau čia nesirodyk! Ir nemanyk, kad koks nors orkestras norėtų turėti trimitininką, tokį mažą, kad... kad...

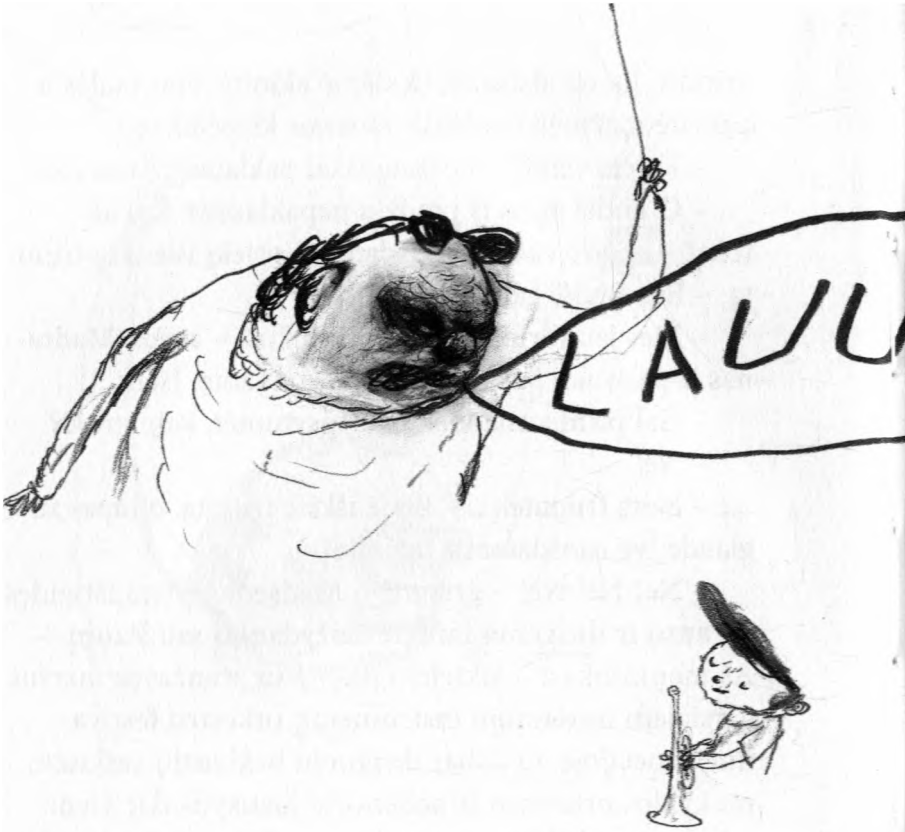
LAUU

– Kad net neužtenka vietos ant jo uniformos kelnių juostelei įsiūti, – ėmė vardyti Biulė. – Toks mažas, kad medaliai kabarotų ties užpakaliu. Toks menkas, kad neįžiūrėtų natų ant pulto. O uniformos kepurė nusmuktų ant akių...

Biulė tarsi atsiprašydamas šypsojosi Madsenui, kuris didžiuliais žingsniais artinosi tiesiai prie jo.

– Kad jis net nematytų, kur eina, – varė toliau Biulė. – Ir staiga atsidurtų ties Akershuso gatve, užuot žygiavęs kartu su visu orkestru Karolio XIV Jono gatve.

– Kaip pirštu į akį! – šaukė Madsenas, griebė už durų rankenos ir užtrenkė duris tiesiai Biulei prieš nosį.

Tada jis vėl nutrepsėjo prie natų pulto. Keldamas dirigento lazdelę, atkreipė dėmesį į plačius Trulso ir Trymo šypsnius.

– Dirbam toliau, – tarė Madsenas. – Himną!

7 skyrius

Tąnakt kanalizacijos vamzdyne po Oslu

KANALIZACIJOS VAMZDYNE, skersai išilgai išsiraizgiusiame po Oslu, knibždėte knibžda didžiausių gyvių. Tokių didelių, kad nieku gyvu nenorėtumėt jų sutikti. Ir vis dėlto jeigu nukeltumėt kanalizacijos dangtį vienoje iš Oslo gatvių ir pašviestumėt į kanalizacijos pasaulį kišeniniu žibintuvėliu, gali būti, kad jums pasisektų pamatyti, kaip šviesa blyksteli pilnuose dantų nasruose kurio nors vieno iš didžiausių gleivėtų pabaisų, kol jie iš ten dar neištrūko. Arba kol nesugriebė jums už gerklės. Nes tai žaibiškai greiti graužikai. Ir kalbame ne apie paprasčiausias, nekalčiausias *rattus norvegicus*, mažas rudąsias norvegines žiurkytes, o apie ypatingus velniškus padarus. Tokius kaip Atila. Atila – senas mongolų veislės vandens žiurkius, sulaukęs jau trisdešimt penkerių ir sveriantis penkiolika kilogramų. Jeigu norit daugiau apie jį pasiskaityti, atsiverskit knygos „Gyvūnai, kurių geriau nebūtų“ 678 puslapį.

Atila per pusryčius akimirksniu prarydavo po rudąją žiurkytę ir jautėsi Oslo kanalizacijos ir atliekų vamzdyno karaliumi. Kitaip tariant, gyvūnas įtikėjo esąs karalius. Bent toks jautėsi iki šiol.

Atilos valdymo era prasidėjo prieš daugelį metų, tačiau jis ne visuomet karaliavo. Kai jam buvo vos keli mėnesiai ir jis buvo mažas ir mielas it siūlų kamuoliukas, sveriantis vos porą šimtų gramų, jį nusipirko viena šeima iš Hovseterio. Jis buvo nupirktas, nes rubuilis vaikas dūrė į Atilą pirštu ir ėmė rėkti, kad nori šio žiurkiaus. Ir tėvai pakluso berniūkščio užgaidoms.

Jie penėjo Atilą žuvų kukuliais, o tai baisiausia, ką jis buvo ragavęs. Užsegė jam metalinį antkaklį su išgraviruotu vardu „Atila“. O nutukęs vaikiščias kankino vargšą vandens žiurkių kasdien į narvą kaišiodamas

pagalius. Kol vieną dieną Atila, šeriamas žuvų kukuliais, nusipenėjo taip, kad vargiai būtų tilpęs pro senojo narvo dureles ir jam prireikė naujo narvo.

Atilai tai buvo džiugi diena. Kai vaikiščias įkišo ranką į narvą, pasiruošęs jį ištraukti, Atila kuo plačiau išsižiojo ir suleido dantis į mielą ir minkštą baltutėlę žmogaus mėsą. Va čia tai bent kukuliai!

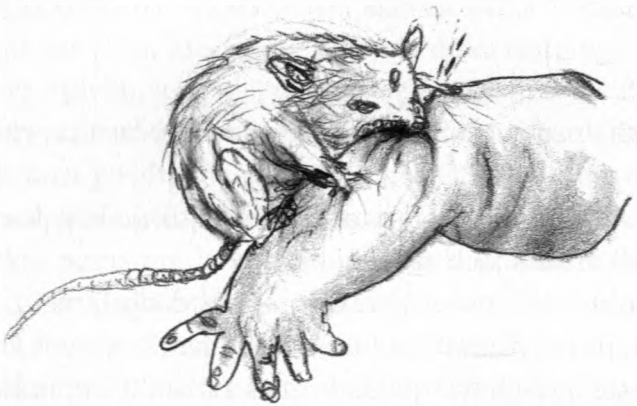

Kol vaikas klykė, o kraujas tryško, Atila žaibo greičiu, kaip tik mongolinės vandens žiurkės geba, nėrė kuo toliau nuo narvo, iš buto, tolyn nuo Hovseterio paviršiaus, gilyn į kanalizaciją. O čia susirado kelią į Oslo centrą, kur velnišku elgesiu greitai užsitarnavo

pagarbą. Atila gąsdino rudąsias norvegines žiurkytes po šulinių dangčiais Majorstueno rajone ir Akerio rajono nuotekų zonoje.

Tačiau tą naktį giliai po Oslu, kai Liza su Biule sapnavo saldžiausius sapnus, ne kas kitas, o Atila buvo apimtas baimės. Jis tūnojo kanalizacijos vamzdžio kamputyje ir drebėjo. Mat šviesai blykstelėjus jis kažką pamatė. Dantų atspindį. Gerokai didesnių už jo paties. Nejaugi legenda, kurios visus šiuos metus jis klausydavosi Oslo kanalizacijos ir atliekų vamzdyne, gali tapti tikrove? Jis juto, kaip jo mongoliška vandens žiurkės širdis daužosi iš baimės, o aplinkui buvo neįtikimai tamsu. Pirmąsyk Atilai toptelėjo, kaip iš tiesų čia, kanalizacijoje, bjauriai dvokia, ir dabar jam geriausia būtų tūnoti kur kitur, tik ne čia. Tegul ir Hovseteryje. Atila mėgino nusiraminti. Žinoma, legenda tėra pramanai. Anakonda? Kas per nesąmonės. Anakonda – smauglys, mintantis didelėmis vandens žiurkėmis ir panašiais gyviais, gyvenantis Amazonėje, tik jau ne giliai po Oslu, kur vargu ar rasi vandens žiurkių. Išskyrus, žinoma, vieną. Atila mąstė.

O kol jis mąstė, kažkas prie jo ėmė artėti. Didžiulis it plaukimo rato skylė, apjuostas nelygių dantų didumo sulig ledų kaušeliais. Tas kažkas šnypštė ir skleidė tokį dvoką, kad kasdienė kanalizacijos smarvė dabar atrodė kaip gėlių pievelės.

Buvo taip grėsminga, kad Atila kietai užmerkė akis.

O kai vėl atsimerkė, aplink jį kažkas vis vyniojosi ir vyniojosi. Ir apglėbė nenusakoma tamsa. Lyg jis tūnotų ne kanalizacijoje, o kažkur viduje, kur gerokai tamsiau. Atrodė, lyg judėtų sienos, trauktųsi ir sūkuriuotų, tarsi jis būtų atsidūręs pilve to... to...

Atila sukliko ir, ko gero, net baisiau, nei tąsyk klykė nutukęs berniūkštis.

8 skyrius

Biulė ir paprasčiausia aritmetika

KAI KITĄ RYTĄ LIZA išėjo pro vartelius, Biulė su kuprine jau stovėjo kitapus gatvelės ir spardė akmenukus.

– Ko lauki? – paklausė Liza.

Biulė gūžtelėjo pečiais.

– Kokio nors praeivio, kuriam būtų pakeliui su manim.

– Čia nepamatysi praeivių, – tarė Liza. – Juk čia aklagatvis, o mes gyvename toliausiai iš visų.

– Iš tiesų, – pritarė Biulė.

Jiedu patraukė Pabūklų gatve.

– Po pamokų Proktoras pasikvietė daryti paskutinį svarbiausią miltelių testą, – pranešė Biulė. – Ar ateisi?

– Žinoma, – atsakė Liza. – Džiaugiesi?

– Kaip vaikas, – neslėpė Biulė.

Kai jau beveik priėjo pagrindinį kelią, Liza stabtelėjo ir parodė į du paskutinius pastatus Pabūklų gatvėje.

– Čia gyvena Trulsas ir Trymas, – pasakė ji. – Jeigu pamatau juos, geriau jau kiek palūkuriuoju, kol jie nueina. Arba greitai pro juos prabėgu. Eime...

Liza paėmė Biulei už rankos ir jau buvo pasiruošusi nešti kulnis, tačiau Biulė ją sustabdė.

– Nenoriu bėgti, – pareiškė berniukas. – Ir juo labiau – laukti.

– Bet... – lemeno Liza.

– Atmink, mudu dviese, – drąsino Biulė. – Mūsų tiek pat kaip ir Trulso su Trymu. Paprasčiausia aritmetika.

Ir jie praėjo pro Trulso ir Trymo namus. Lizai pasirodė, kad Biulė eina labai labai lėtai. Tačiau jai neprasprūdo pro akis, kad berniukas baiminasi, nes vis pašnairuodavo į tuos du pastatus. Laimė, nei Trulsas, nei Trymas nepasirodė. Pažvelgusi į laikrodį Liza pamanė, kad broliai jau greičiausiai bus nuėję į mokyklą.

– Ar žinai, kelinta dabar valanda? – išsigandusi sušuko Liza, nes buvo gerai išauklėta mergaitė, nepratusi vėluoti.

– Neturiu laikrodžio, – atsakė Biulė.

– Ponia Strubė labai supyks. Bėgte marš!

– Ai, ai, vade, – tarė Biulė.

Ir sulig tais žodžiais jie ėmė skuosti taip greitai, kad tetruko tiek, kiek laiko reikėtų šiam skyriui nuo pradžios iki šios vietos perskaityti.

Deja, dieną laikas taip greitai neslinko. Biulė itin nekantravo grįžti į namus ir dalyvauti paskutiniame, svarbiausiame miltelių bandyme, tad sėdėdamas klasėje ir žvelgdamas į krutančias ponios Strubės lūpas skaičiavo sekundes. Jis nesiklausė, todėl, staiga pamatęs į save nukreiptą ponios Strubės pirštą, o visą klasę – žiūrinčią į jį, suvokė tik tiek, kad ponia Strubė greičiausiai bus uždavusi jam klausimą.

– Du tūkstančiai šeši šimtai aštuoniasdešimt viena, – atsakė Biulė.

Ponia Strubė suraukė kaktą.

– Ar tai atsakymas į mano užduotą klausimą?

– Nebūtinai, – atsakė Biulė. – Tačiau jau prabėgo tiek šios pamokos sekundžių. Vadinasi, plius dar keturios, taigi iš viso jau prabėgo du tūkstančiai šeši šimtai ir aštuoniasdešimt penkios sekundės. Paprasčiausia aritmetika.

– Šitai aš žinau. Vis dėlto, Biule... – pradėjo ponia Strubė.

– Atsiprašau, neteisingas atsakymas, – įsiterpė Biulė. – Teisingas atsakymas yra du tūkstančiai šeši šimtai aštuoniasdešimt devynios.

– Man atrodo, tu vengi atsakyti į mano klausimą, – papriekaištavo ponia Strubė. – Juk girdėjai, ko klausiau, tiesa, Biule?

– Žinoma, – atsakė vaikas. – Du tūkstančiai šeši šimtai devyniasdešimt dvi.

– Eikime prie esmės, – ponia Strubė šiek tiek suirzo.

– Esmė ta, – aiškino Biulė, – kad viena minutė turi šešiasdešimt sekundžių, o pamoka trunka keturiasdešimt penkias minutes. Todėl man nebeliko laiko atsakyti į jūsų klausimą, nes šešiasdešimt sekundžių padauginę iš keturiasdešimt penkių, gausime du tūkstančius septynis šimtus sekundžių, vadinasi, suskambės kaip tik...

Niekas nebegirdėjo, ką dar sakė Biulė, nes kaip tik tuomet ėmė garsiai ir šaižiai skambėti mokyklos skambutis. Ponia Strubė dar mėgino nutaisyti piktą išraišką, bet tik suriko: „Visi lauk!“ Vis dėlto Biulė pastebėjo, kad ji nesusilaikė nenusišypsojusi.

Kai jau Liza su Biule prabuvo sykiu šešiolika tūkstančių du šimtus sekundžių pamokose ir du tūkstančius septynis šimtus sekundžių mokyklos kieme, abu parbėgo į namus taip pat greitai, kaip buvo atskuodę į mokyklą.

Jiedu išsiskyrė Pabūklų gatvelėje. Kiekvienas atvėrė savus vartelius, nubėgo savo takučiu ir nusimetė savąją kuprinę savajame prieangyje. Tada jie vėl susitiko prie daktaro Proktoro vartelių.

– Šiek tiek nerimauju, – prasitarė Liza.

– Ir aš truputį nekantrauju, – prisipažino Biulė.

Ir puolė pro vartelius vidun per aukštą žolę.

– Štai kur jūs! – nudžiugo daktaras. Jis sėdėjo prie stalo, kieme po kriauše. Priešais jį gulėjo trys valgomieji šaukštai ir vienas arbatinis šaukštelis, vienas ledo ritulininko šalmas, du antkeliai, stiklinis indas, pilnas miltelių, dvejos juodos odinės kelnės ir pusmetris karamelinio pudingo. – Ar pasiruošę paskutiniam – svarbiausiajam miltelių bandymui?

– Taip! – duetu sušuko Liza su Biule.

– Pradėsime nuo karamelinio pudingo, – pareiškė daktaras.

Jie susėdo prie apskrito stalo, ir kiekvienas pasičiupo po šaukštą.

– Viskas paruošta... – pasakė daktaras Proktoras.

– Pradedam! – sukomandavo Biulė, ir visi puolė prie karamelinio pudingo. Kaip Biulė ir numatė, nereikėjo

nė trisdešimties sekundžių, kad pusmetris karamelinio pudingo išgaruotų.

– Puiku! – tarė Biulė, plekšnodamas sau per pilvą.

– Puiku! – pritarė Liza, irgi plekšnodama sau per pilvą.

– Trupučiuką pakeičiau miltelių sudėtį, – paaiškino daktaras Proktoras.

– Aš pasiruošęs, – pareiškė Biulė, atsukdamas stiklinio indo dangtelį.

– Atsargiai! – perspėjo profesorius. – Nenoriu, kad vėl susigadintum kelnes, todėl sukurpiau šitas.

Jis parodė juodas odines kelnes. Jos atrodė įprastos, tik kelnių užpakalis keistas. Tiksliau – jų sėdynė buvo iš audinio, primenančio žvejybos tinklą.

– Kad oras laisvai išeitų, – paaiškino daktaras. – Suradau senas motociklininko kelnes ir įsiuvau seną teniso tinkliuką.

– Stilingos, – įvertino Biulė, užsimovęs kiek didokas kelnes.

Liza tik galvą pakraipė.

– Ir dar šituos, – tarė daktaras, duodamas Biulei ledo rituliniko šalmą ir antkelius. – Jeigu, tarkim, vėl prarastum pusiausvyrą.

Biulė užsidėjo ir užsisegė viską, kas buvo duota, ir užsiropštęs ant stalo nukrypavo prie stiklainio.

– Tik arbatinį šaukštelį! – riktelėjo daktaras Proktoras.

– Žinoma, žinoma! – sutiko Biulė, laikydamas rankoje šaukštą. Paskui pasisėmė miltelių ir įsikišo juos į burną.

– Puiku, – kalbėjo daktaras, žvelgdamas į laikrodį. – Dabar skaičiuojam atgaline tvarka. Septyni... šeši...

– Daktare Proktorai... – atsargiai kreipėsi Liza.

– Ne dabar, Liza. Biule, šok nuo stalo ir įsitaisyk ten, kur nieko nesugadinsi. Penki... trys...

– Jis prarijo ne arbatinį šaukštelį, – beveik pašnibždomis ištarė Liza.

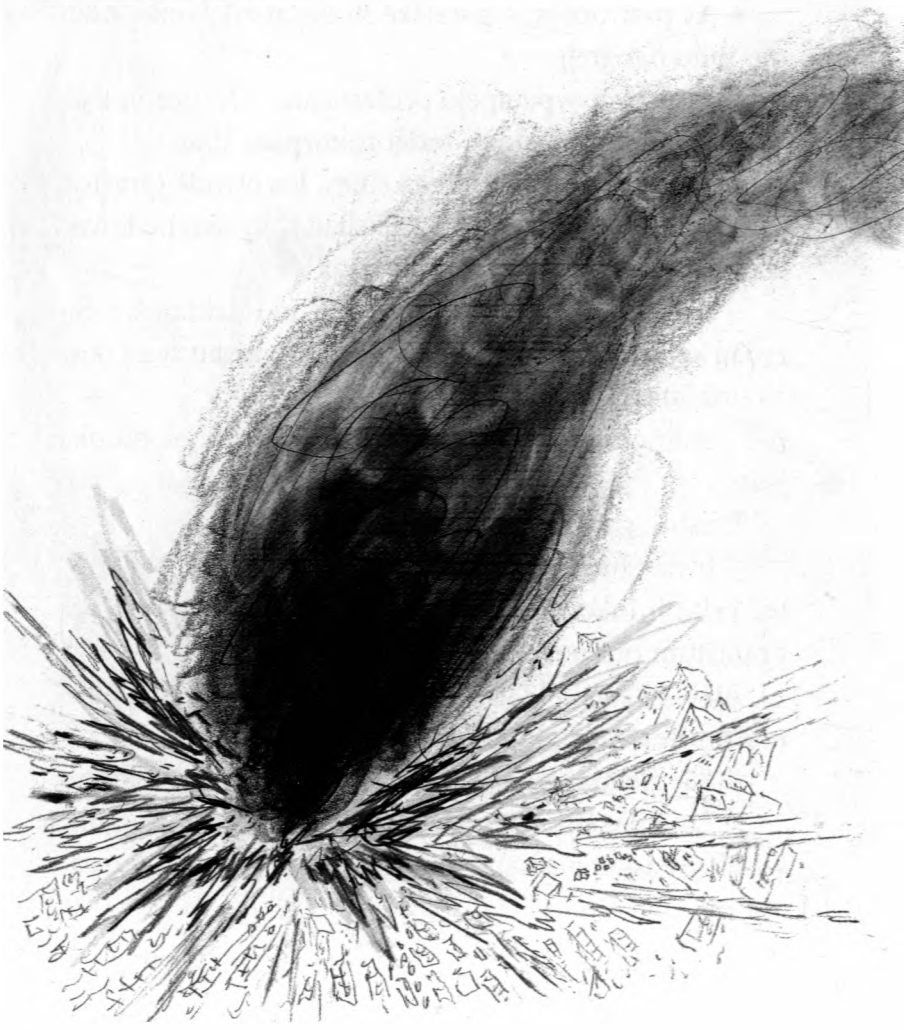

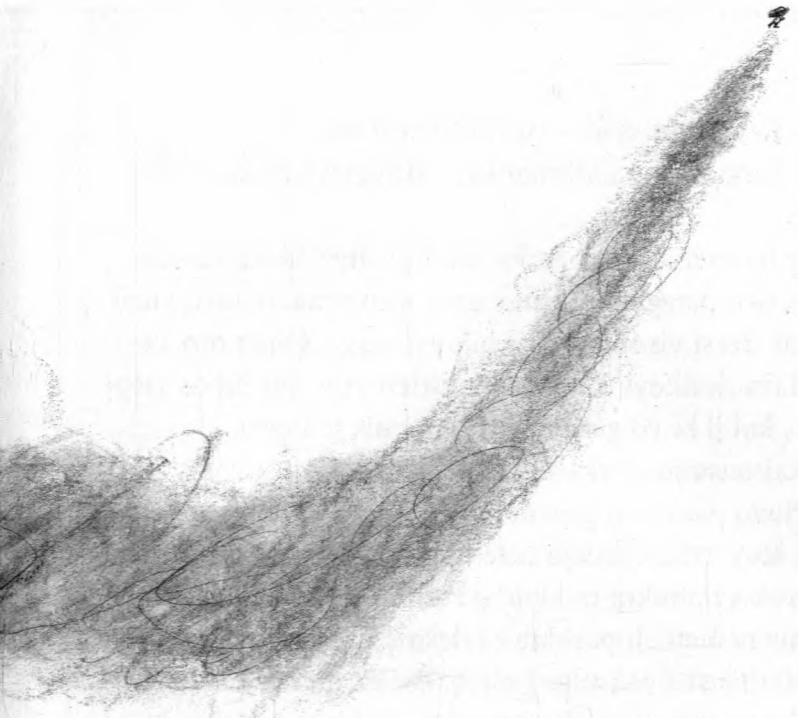

– Du... – skaičiavo daktaras. – Ką sakai, Liza?

– Biulė prarijo didelį valgomąjį šaukštą miltelių. Tą patį, su kuriuo valgė karamelinį pudingą.

Daktaras įbedė į Lizą didžiules, pilnas išgąsčio akis.

– Vienas... – pasakė jis. – Valgomąjį šaukštą?

Liza linktelėjo.

– O ne! – sudejavo daktaras Proktoras ir nubėgo prie Biulės.

– Kas dabar bus? – sušnibždėjo Liza.

– Paprasčiausia aritmetika! – džiugiai sušuko Biulė. – Nulis.

Ir tuomet sprogo. Anksčiau irgi stipriai nugriaudėdavo, bet, palyginti su šiuo, anie sprogimai tebuvo vieni niekai. Tarsi visas pasaulis būtų sprogęs. O jau oro slėgis! Liza nesiliovė klapsėti blakstienomis, jos lūpos virpčiojo, kol ji buvo gardinama žemėmis ir žvyru.

Kai nustojo mirksėjusi, pirmiausia Liza suvokė, kad nuščiuvo paukščių giesmė. Tada ji surado daktarą Proktorą, šis sutrikęs sėdėjo žolėje, o didžiulės kriaušės lapai buvo visa aplinkui nukloję it rudenį. Tačiau Biulės Liza niekur nematė. Ji pasidairė į dešinę, kairę ir už nugaros. Galiausiai pažvelgė į viršų. Biulės niekur nebuvo. Vienas paukštelis nedrąsiai vėl pradėjo savo giesmelę. Ir tik tada Lizai toptelėjo, kad galbūt ji daugiau nebepamatys Biulės. Ir bus taip pat liūdna, kaip Anai išsikėlus į Sarpsborgą.

9 skyrius

Pirstukonautas

BIULEI IŠTARUS „NULIS“, kažin kas maloniai ėmė kutenti pilvą, tarsi pirstukas būtų pavirtęs nesuvaldomu kunkuliuojančiu juoku, besiveržiančiu lauk. Biulė matė sunerimusį Lizos veidą ir atskubantį daktarą Proktorą, bet taip buvo susidomėjęs savo pojūčiais, jog vargšeliui nė netoptelėjo, kad kas bloga gali nutikti. O kai sprogo, Biulei taip maloniai palengvėjo, kad jis net užsimerkė. Ankstesniais kartais sprogimas neužtrukdavo, o šis buvo ilgojo veikimo, lyg kas būtų leidęs iš baliono orą. Biulė garsiai juokėsi, nes jautėsi taip, lyg kiltų aukštyn it koks astronautas, išsviestas į kosminę erdvę. Oro gūsiai priplojo prie kūno plaukus ir rankas.

Visa tai atrodė labai tikroviškai. Kai Biulė pagaliau atsimerkė, suprato, kad čia ne vaizduotė. Jis dusyk mirktelėjo ir įsitikino, kad visa tai ne tik labai tikroviška, o tikrų tikriausia. Atrodė, lyg jis sėdėtų ant oro sėdynės, šaunančios aukštyn. Viršum jo driekėsi žydras dangus, o po savimi jis matė didžiulį dulkių debesį, kylantį iš

vietos, kuri buvo panaši į mažą daktaro Proktoro sodo kopiją. Pirstukas kaukė tarsi vilkų ruja, ir jis vis dar kilo aukštyn, nes vaizdelis apačioje mažėjo ir jau buvo panašus į lego kubelius.

Stiprus pirstuko keliamas garsas virto menkesniu gausmu, oro pagalvė dingo iš po jo, ir akimirką Biulė pasijuto esąs besvoris. Kupinomis išgąsčio akimis į jį pažvelgė praskrisdama varna. Jis apsivertė ir pajuto, kad kelionė atgal prasideda. Žemyn galva. Pradžioje lėtai, vėliau – greičiau.

Utiti, pamanė sau Biulė, jau nematąs priežasčių juoktis. Su ledo rituliniu šalmu ar be jo – vis tiek prisiplosi.

Lego kubeliai vis didėjo ir didėjo, kol pavojingai greitai ėmė panašėti į Pabūklų gatvę, kurią berniukas ką tik buvo palikęs. Ir mūsų draugui Biulei būtų baigęsi blogai, jeigu tik jis nebūtų veikęs greitai ir neprisiminęs, kaip jam buvo tekę kilti aukštyn. Ir nors pirstukas nebeūkė kaip vilkų gauja, o vien tik šnypštė, vis dar buvo gyvybingas. Bet atminkite, kai sakome šnypštė – tarsi lyginame su bubėjimu, primenančiu ugnikalnio išsiveržimą, tai anaiptol nepalyginama su vienu iš jūsiškių pirstelėjimų. Juk jeigu, pavyzdžiui, suvalgėte neprinokusį obuolį ir manote, kad pabezdėsite garsiausiai iš visų, kam tik kada nors yra tekę, tai tebus lengvas vėjelio dvelksmas, palyginti su papliūpa, kurią sukelia daktaro Proktoro bezdalų milteliai.

Kai tik Biulė apie tai pagalvojo, iškart persivertė atgal į sėdėsenos poziciją, visai kaip kildamas aukštyn. Kelnių užpakalis su senu teniso tinklelio gabalėliu dabar žvelgė į žemę, ir jam gerokai palengvėjo, nes jis pajuto sulėtėjus greitį. Tačiau berniukui toptelėjo, kad pirstukas veikiausiai greitai baigsis, o iki apačios dar toloka. Biulė susikaupė, nes kristi iš aštuonių metrų aukščio tokiam mažam berniukui išties pavojinga. Ir vis dėlto jis buvo dar gana aukštai, kai pirstukas baigėsi.

– Biule! – riktelėjo Liza.

– Biule! – šūktelėjo daktaras Proktoras.

– Ar manote, kad jį išnešiojo į mažas daleles? – paklausė Liza.

– Galbūt į labai smulkias, neįžiūrimas daleles, – pasakė daktaras Proktoras, taisydamasis motociklininko akinius ir apžiūrinėdamas vietą, kur prieš driokstelint stovėjo Biulė.

Žolė toje vietoje buvo išrauta, juodavo tik nedidelė duobelė.

– Tai mes jo daugiau nebepamatysime, – susirūpino Liza. – Ir dėl to kalta aš. Turėjau perspėti, kad jis prarijo visą šaukštą.

– Ne, ne, suklydau aš, – stodamasis dėstė daktaras Proktoras. – Nereikėjo man tobulinti mišinio.

– Biule! – šūktelėjo Liza.

– Biule! – riktelėjo daktaras Proktoras.

– Kas čia per triukšmas? – sugriaudėjo nuo tvoros šalia keliuko. – Ką ten veiki, Liza? Pietūs jau ant stalo.

Už tvoros stovėjo komendantas – Lizos tėtis. Jis atrodė įniršęs.

– Mielasis pone, visa taip beviltiška... – išsižiojo daktaras Proktoras, bet balsas už tvoros šalia Biulės namo jį nutraukė:

– Koks čia triukšmas? – Pasirodė Biulės mama. Ji atrodė pikta. – Pietūs ant stalo. Ar kas nors matė Biulę?

Proktoras atsisuko į ją.

– Mieloji ponia, tai taip beviltiška. Jūs žinote, kad jūsų sūnus Biulė, jis... jis...

Daktaro žodžius ir vėl nutraukė, šįkart jau silpnas berniuko balselis, sklindantis iš aukštybių:

– Jis štai čia, aukštai, ir domisi, kas paruošta pietums.

Visi keturi sužiuro aukštyn. O ten, ant daktaro Proktoro namo stogo, ant paties kraigo, sunėręs rankas stovėjo Biulė – su ledo ritulininko šalmu ir odinėmis kelnėmis be užpakalio.

– Nejudėk! – sušuko daktaras Proktoras ir puolė į rūsį.

– Ir ką tu, po galais, ten veiki, Biule? – suklykė jo mama.

– Žaidžiu slėpynių, – atsakė Biulė. – O kas pietums?

– Mėsos kukuliai, – atsakė Biulės mama.

– Žuvies troškinys, – atsakė Lizos tėtis.

– Jėga! – džiaugėsi Biulė.

– Šaunu! – jam pritarė Liza.

– Galėsite toliau žaisti po pietų, – sumurmėjo Lizos tėtis.

– Tik ne ant stogo, – pareiškė Biulės mama. – Greičiau nulipk!

– Klausau, mama, – atsakė Biulė.

Profesorius išlėkė iš rūsio nešinas kopėčiomis, atrėmė jas į namo sieną, lyg jos turėtų ilsėtis prie lietvamzdžių. Biulė atsargiai nušliaužė iki kopėčių ir nusliuogė jomis. Besišypsantis ir išdidus kaip astronautas, lipantis laipteliais žemyn iš savo erdvėlaivio, sėkmingai nusileidusio po ekspedicijos į kosmosą, kuriame jis vienas ar – gerai jau, gerai – tik keletas žmonių buvo.

Ir per tris minutes, kurios, prisiminus aritmetiką, trunka šimtą aštuoniasdešimt sekundžių, Liza, švariai nusiplovusi rankas, jau sėdėjo prie stalo ir valgė žuvų troškinį, o Biulė irgi švariomis rankomis šveitė mėsos kukulius. Dar nė vienas iš jųdviejų nebuvo valgęs šitaip greitai.

Kai jiedu grįžo į sodą pas daktarą Proktorą, rado jį besėdintį prie stalo, susikaupusį, kažką vis pasižymintį ir skaičiuojantį popieriuje. Biulė žvilgtelėjo į skaičius ir išraitymus. Greičiausiai tai nebus paprasčiausia aritmetika.

– Naujo mišinio milteliai veikia septyniskarrrt stiprrriau, – greblavo Proktoras. – Todėl tau ir liepiau praryti arbatinį šaukštelį, o ne visą valgomąjį šaukštą.

Biulė gūžtelėjo pečiais.

– Bet juk viskas baigėsi gerai. Dujų pritrūko man leidžiantis žemyn kaip tik virš jūsų stogo.

– Chm, – numykė profesorius, žvelgdamas į skaičius, – bet nenumačiau, kad tu pakilsi kaip raketa.

– Tai buvo ilgas bezdėjimas, – pasakojo Biulė. – Atrodė, lyg sėdėčiau ant oro stulpo, iškėlusio mane į viršų. Ir stulpas man leidžiantis žemyn sulėtino greitį.

– Įdomu, – daktaras Proktoras pasikasė smakrą. – Pakeitus miltelių sudėtį, jie reaguoja ilgiau. Chm.

– Gal mums reikėtų dar kartą išbandyti senąjį mišinį, – atsargiai ištarė Liza.

– Tu visiškai teisi, Liza, – tarė daktaras Proktoras. – Šiuos miltelius pardavinėti vaikams pavojinga. Suaugusiesiems irgi.

– Sugalvojau, – pareiškė Biulė. – Tegul būna dviejų rūšių milteliai. Daktaro Proktoro bezdalų miltelius pardavinėsime vaikams prieš Gegužės septynioliktąją. O daktaro Proktoro ypatingųjų raketų mišinio nepardavinėsime niekam. Su jais nedidelius bandymus darysim tik šiame sode.

Neatrodė, kad daktarui Proktorui būtų labai patikusi antroji Biulės mintis.

– Na, nebent retsykiais, – pasitaisė Biulė. – Jeigu labai nuobodžiautume.

Daktarui Proktorui vis tiek ši mintis neatrodė tinkama.

– O NASA? Ar negalėtume miltelius parduoti jai? – paklausė Liza.

– NASA? – vienu balsu paklausė Biulė su profesoriumi.

– Amerikos nacionalinės aeronautikos ir kosminės erdvės tyrimo agentūra, – neapsirikdama nė viena raidele išpyškino Liza. – Ji astronautus siunčia į kosmosą. Tėtis sakė, kad kur kas brangiau pastatyti vieną mažą erdvėlaivį nei visą Akershuso tvirtovę. Pagalvokite, ką jie pasakytų išgirdę, kad astronautą į kosmosą galima išsiųsti be erdvėlaivio.

– Chm, – numykė daktaras Proktoras. – Įdomu.

– Galbūt galime sugalvoti raketų miltelių pavadinimą, – kalbėjo Liza. – Ką manote apie daktaro Proktoro pirstukonautų miltelius?

– Nepaprastai šaunu, Liza! – sušuko Biulė. – Kokia tu protinga!

– Nuostabu, – ištarė daktaras Proktoras. – Turim atšvęsti...

Ir kai daktaras Proktoras nutrepsėjo atnešti kito pusmetrio karamelinio pudingo, Liza šypsojosi kaip saulytė. Visuomet smagu sulaukti pagyrų, jei pasirodei sumani.

10 skyrius

Biulės apgavystės ir Džuljeta Margarin

KITĄ DIENĄ MOKYKLOS KIEME pasklido gandai – apie miltelius, kurie privers kaip niekad garsiau bezdėti. Ir netgi be menkiausių pastangų. O pats geriausias dalykas: jie visiškai bekvapiai. Visi tik ir kalbėjo, kad sprogimas būna stipresnis už trylika fejerverkų, tris signalines raketas ir pusę kubo dinamito kartu sudėjus, o kainuoja mažiau nei skardinė limonado. Negana to, milteliai visiškai nepavojingi ir – toli gražu – neuždrausti. Trumpai tariant, vaikams mokykloje atrodė, jog čia per gerai, kad būtų tiesa.

Ir niekas iš jų nenutuokė, kur galėtų gauti tokių miltelių. Jiems buvo aišku tik tai, kad Liza ir Biulė, tasai mažutėlis raudonplaukis naujokas, žino viską, ko nežino kiti.

O Liza su Biule nieko nenorėjo sakyti.

Per pertraukas vaikai tai stoviniavo, tai zujo. O Liza slapčia tik šypsojosi, kai Biulė kalbėjo panašius dalykus: „Įdomu, koks oras bus rytoj?“ Arba: „Manau, šiandien pietums valgysiu makaronus su pomidorų padažu.“

Per ilgąją pertrauką prie Biulės su Liza, stovinčių šalia geriamojo vandens fontanėlio, priėjo Trulsas su Trymu.

– Na, mažyliai, – ištarė Trulsas, atsiradęs jiems prieš pat nosį. – Ir ką gi mes girdėjome apie naujuosius miltelius? Tučtuojau klokit.

Biulė pakėlė galvą ir nužvelgė juos, užstojusius jam šviesą:

– Jei akys manęs neapgauna, matau du *Idiotus Kolossalus* egzempliorius. Įdomu.

– Kaip tu mus pavadinai? – paklausė Trulsas, žengdamas žingsnį artyn.

Liza kaipmat atsitraukė atatupsta, o Biulė stovėjo kaip stovėjęs.

– *Idiotus Kolossalus*, – atsakė šypsodamasis. – Dinozauras, gyvenęs septynioliktame amžiuje. Labai stiprus ir labai didelis. Jumis dėtas prie jo nesiartinčiau.

– Štai kaip? – susidomėjo Trulsas, primerkdamas vieną akį, kad atrodytų kaip vienaakis trolis. – Kokio stiprumo?

– Neapsakomai stiprus, – porino Biulė. – Raumeningasis *Idiotus Kolossalus* svėrė daugybę tonų, o smegenis, palyginti su kūno svoriu, turėjo mažiausias.

– Ei! – Trymas sušuko Trulsui. – Mažius pasakė „mažai smegenų"!

– Ei! – Trulsas čiupo Biulei už marškinių apykaklės. – Sakei „mažai smegenų".

Biulė atsiduso.

– Atidžiau klausykit. *Idiotus Kolossalus* išties turėjo trigubai daugiau smegenų, nei judu kartu sudėjus. Ir vis dėlto jo smegenys buvo mažos, palyginti su aštuoniasdešimčia tonų raumeningos kūno masės. Supratot? Juk čia paprasčiausia aritmetika.

Trulsas su Trymu nepatikliai susižvelgė.

– Užteks šnekų apie smegenis, – pasakė Trulsas, paleisdamas Biulės apykaklę. – Kur milteliai, tu mikrošlepete?

Biulė atsargiai apsidairė.

– Gerai, – sušnibždėjo jis. – Kadangi esate beveik kaimynai, pasakysiu jums tai, ko kiti nežino.

Trulsas su Trymu puolė artyn, norėdami išgirsti, ką pasakys Biulė.

– Rytoj čia, prie mokyklos fontanėlio, – šnibždėjo Biulė, – kartu su Liza papasakosime visiems vaikams, ką norite sužinoti. Tačiau kol kas tik jūs tai žinot, gerai? Niekam nesakykit.

– Prisiekiam, – pasakė Trymas.

Trulsas dėbsojo į Biulę taip, tarsi prieš jį stovėtų nekenčiamas padaras, bet kišti prie jo nagų nesiryžo. Laimė, kol jis dvejojo, nuaidėjo skambutis.

Tą popietę iki pat sutemų Liza, Biulė ir daktaras Proktoras sėdėjo kieme ir triūsė. Jie nupiešė plakatą, jį iškabins ant vartelių, kad visi žinotų, kur bus parduodami milteliai. Pastatė staliuką su dėžele pinigams ir grąžai, taip pat paruošė paprastų bezdalų miltelių. Į mažus plasti-

kinius maišelius jie išpilstė po vieną valgomąjį šaukštą iš stiklainio su užrašu „Daktaro Proktoro paprasčiausi bezdalų milteliai“. Buvo nutarta, kad jie tekainuos 3 kronas. Ir nors Liza su Biule buvo sakę, kad uždirbti pinigai atiteks daktarui Proktorui, šis primygtinai reikalavo dalyti juos į tris dalis.

– Tik žiūrėkite, nesumaišykite stiklainių ir neįberkite į maišelius pirstukonautų miltelių, – sukikeno daktaras Proktoras.

– Niekaip nesumaišytume! – patikino Biulė.

Jam buvo skirta užduotis po arbatinį šaukštelį specialaus pirstukonautų miltelių mišinio įpilti į tris skirtingus vokus, ant jų tetrūko pašto ženklų, o visa kita Liza jau buvo užrašiusi: „NASA, Jungtinės Amerikos Valstijos. Saugoti nuo vaikų.“

Viršum didžiulės kieme augančios kriaušės jie matė akrobatinius numerius ir viražus darančias kregždutes. Akivaizdu, prieš sutemstant jos dar troško prisirinkti vabzdžių vakarienei.

– Ką ketinate veikti su pinigais, kuriuos uždirbsime? – smalsavo Liza.

– Nusipirksiu uniformą, kad galėčiau groti mokyklos orkestre, – atsakė Biulė.

– O aš motociklu su priekaba važiuosiu į Paryžių, – tarė daktaras Proktoras. – Na, o tu, Liza?

– Aš nusipirksiu lėktuvo bilietą į Sarpsborgą ir aplankysiu Aną, – atsakė mergaitė. – Jeigu tik uždirbsim tiek daug pinigų.

Daktaras Proktoras nusijuokė.

– Jeigu ne, gausi mano dalį. Nėra skubos dėl tos kelionės į Paryžių.

– Ir mano trečdalį taip pat, – pareiškė Biulė. – Mama tikrai nupirks man uniformą mokyklos orkestrui.

– Ačiū, – Liza buvo tokia patenkinta, kad net skruostai nuraudo.

Ne tik dėl to, kad dabar jai greičiausiai užteks pinigų aplankyti Aną, bet ir todėl, kad daktaras Proktoras su Biule jai mieli ir ji jiems patinka. Lizai patiko būti vertinamai, o ir kam nepatiktų? Bet labiausiai buvo patenkinta, kad ji patinka Biulei ir daktarui Proktorui.

– Ką veiksite Paryžiuje, profesoriau? – pasidomėjo Biulė, atsargai pildamas miltelius į vieną iš maišelių ir klijuodamas jį lipnia juostele.

– O, ilga istorija, – pasakė daktaras ir nugrimzdo į prisiminimus. – Labai ilga.

– Ar tai susiję su nuotrauka, kuri kabo rūsyje? – smalsavo Liza. – Su jumis ir mergina ant motociklo prie Eifelio bokšto.

– Tikra tiesa, Liza.

– Papasakokite.

– Na, nėra čia ką daug ir pasakoti. Turėjau mylimąją, vardu Džuljeta. Mes ketinome susituokti.

– Papasakokite, – smalsiai sušnibždėjo Liza. – Papasakokit, daktare Proktorai.

– Bet tai sena ir nuobodi istorija.

Tačiau Liza neketino pasiduoti, tad galiausiai teko nusileisti daktarui Proktorui. Ir štai ką jis papasakojo:

– Kai prieš daug daug metų Paryžiuje studijavau chemiją, ten sutikau Džuljetą Margarin. Ji taip pat studijavo chemiją, ir kai pirmąkart išvydome vienas kitą, įvyko... ech, plykst! Ji buvo nedidukė juodaakė gražuolė, o aš... na, buvau gerokai jaunesnis nei dabar. Suprantama, žavesio turėjau, nes netrukus mudu su Džuljeta pamilome vienas kitą. Tapome neišskiriami kaip dvi priešingos atomo dalelės.

– Kaip?

– Atsiprašau. Kaip magnetukas ant šaldytuvo durų.

– Ak, šitaip!

– Netrukus mudu su Džuljeta nusprendėme, kad baigę studijas susituoksime. Tačiau iškilo viena bėda. Džuljetos tėvas grafas Margarinas buvo turtingas ir valdingas žmogus, universiteto tarybos narys. Ir dėl Džuljetos jis buvo numatęs kitų planų, nei ištekinti ją už skurdžiaus norvego, neturinčio nė lašo mėlyno kraujo. Džuljeta nuėjo pas tėvą pasakyti, kad jis neuždraus jai už manęs tekėti, bet taip ir negrįžo. Kai jai paskambinau, sužinojau, kad Džuljeta serga ir nenori su niekuo kalbėtis. Ir juo labiau – ne su manim.

Kitą dieną iš universiteto valdžios gavau laišką. Jame buvo rašoma, kad esu pašalintas iš mokymo įstaigos dėl nesėkmingo eksperimento. Nieko rimta nebuvo, tik nitroglicerino mišinys, per daug jį suplakiau, jis sprogo... na, ir kažkam pakenkė. Buvau gerokai nustebintas, juk

panašūs dalykai nutinka nuolat, o tas bandymas buvo darytas prieš keletą mėnesių.

Tą naktį mane pažadino telefono skambutis. Skambino Džuljeta. Ji šnibždėjo, kad myli mane ir manęs lauks. Ir skubiai padėjo ragelį. Po keleto dienų, kai policija mane sulaikė, pirmąsyk supratau, kieno tai rankų darbas. Man buvo įteiktas laiškas, kuriame parašyta, kad jeigu nesimokau ir nedirbu, nebeturiu teisės gyventi Prancūzijoje. Todėl buvau nuvežtas į oro uostą, įlaipintas į pirmą pasitaikiusį lėktuvą, skrendantį į Norvegiją, ir man buvo pasakyta, kad negaliu grįžti tol, kol nepraturtėsiu ir netapsiu kilmingas ar garsus. O kadangi aš ne itin gabus prasimanyti pinigų ir mano gyslomis mėlynas kraujas neteka, nutariau tapti garsiu išradėju. Tai ne taip paprasta, kai tiek visko jau išrasta. Dirbau dieną ir naktį, kad atrasčiau ką nors visiškai nauja, galėčiau grįžti į Prancūziją ir susirasti Džuljetą.

– Ak, kaip romantiška! – daktarui baigus pasakojimą žavėjosi Liza.

– Žinot ką? – susirūpino Biulė. – Daktaro Proktoro bezdalų milteliai jus išgarsins visame pasaulyje. Tai nenuginčijama tiesa!

– Na, mes dar pažiūrėsim, – nusišypsojo daktaras.

Pirmąkart šiais metais jie išgirdo žiogą trinant kojį į kojį ir suprato, kad atkeliauja vasara. Tačiau kol kas dar buvo pavasaris. Jie užvertė aukštyn galvas ir pažvelgė į mėnulį, baltą ir beveik perregimą, kabantį virš kriaušės.

11 skyrius

Didysis bezdalų miltelių išpardavimas

BIULĖ STOVĖJO ant geriamojo vandens fontanėlio, kad visi vaikai jį matytų ir girdėtų.

– Daktaro Proktoro bezdalų milteliai bus parduodami vieno iš Pabūklų gatvės namų vidiniame kieme, ant vartelių kabos plakatas!

Biulė šaukė vis garsiau, nors buvo taip tylu, kad jam būtų užtekę kalbėti įprastu tonu.

– Pradėsime šeštą ir prekiausime iki septintos valandos! Jokio stumdymosi, mažesnius praleisti į priekį ir nebezdėti, kol neišeisite. Aišku?

– Aišku! – atsakė visi choru.

– Ar klausimų bus?

Biulė apžvelgė susirinkusiuosius ir pamatė rankutę, pakilusią toliausiai.

– Na?

– Ar tai pavojinga? – cyptelėjo balselis.

– Taip, – rimtai atsakė Biulė. – Deja, yra vienas dalykas, dėl kurio šiuos miltelius vartoti pavojinga.

Veidai priešais ištįso, lūpos atvipo.

– Galima mirti iš juoko, – pareiškė Biulė.

Minioje pasigirdo palengvėjimo atodūsis.

– Iki pasimatymo pavakare! – šūktelėjo Biulė, šokdamas nuo fontanėlio.

Kažkas ėmė ploti ir sušuko: „Valio!“ Per minią nuvilnijo laukimo nuotaika, vaikai pamažu iškriko ir pabiro į šalis.

– Manai, kad kas nors ateis? – Liza paklausė Biulės, šis patenkintas švilpavo himno melodiją.

– Geriau paklaustum, ar bus bent vienas, kuris neateis, – atsakė Biulė. – Matei spindinčias jų akis? Gali jau užsisakyti bilietą į Sarpsborgą, Liza.

– Taip, tikrai, – pratarė Liza, nors giliai širdyje nebuvo tokia tikra.

Liza niekados nebūdavo kuo nors tikra. Tokia jau ji.

– Tikrų tikriausiai, – pareiškė Biulė, keldamas rankas aukštyn, lyg pūstų trimitą. Toks jau jis.

Po pamokų Liza su Biule parlėkė namo ir baigė paskutinius pasiruošimo darbus. Po pietų jie nubėgo į daktaro sodą ir rado jį bemiegantį ant suoliuko.

Jo nežadino, patys ant vartelių pritvirtino plakatą su užrašu:

DAKTARO PROKTORO BEZDALŲ MILTELIAI
PARDUODAMI ČIA IR NIEKUR KITUR PASAULYJE

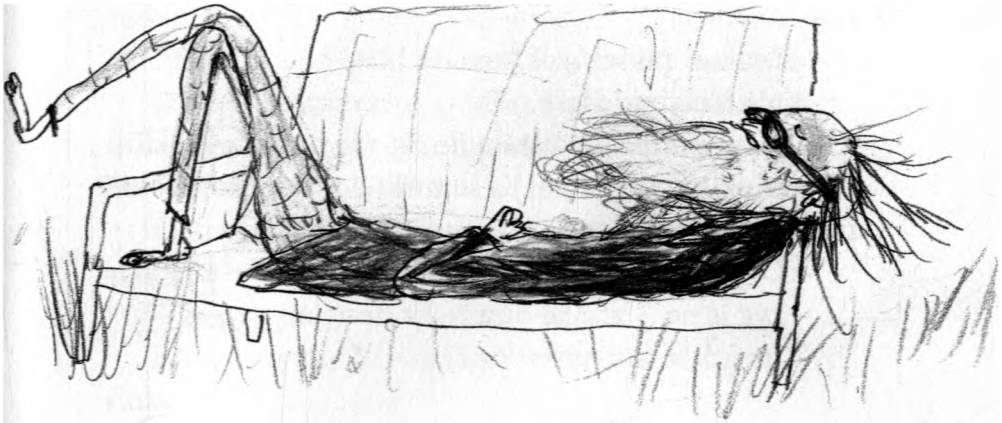

Jiedu sudėjo ant stalo kartonines dėželes nuo batų ir dėželių dangčius, juose buvo tvarkingai sudėlioti maišeliai su milteliais. Paskui abudu atsisėdo prie stalo ant kėdžių ir ėmė laukti.

– Po dešimties minučių bus šešios, – pranešė Liza.

– Nekantru? – nusišypsojo Biulė.

Liza linktelėjo.

Liko penkios minutės, Biulei pasakė Liza, ir tikrai iki šešių buvo likusios penkios minutės. Paukšteliai giedojo sau kriaušėje. Lygiai šeštą Liza paskelbė, kad jau šešios. O dvi minutės po šešių Liza net devintą kartą buvo žvilgtelėjusi į laikrodį.

– Kurgi jie? – paklausė susirūpinusi.

– Nurimk, – tarė Biulė. – Turime duoti jiems laiko mus rasti.

Jis sunėrė rankas ant krūtinės ir patenkintas maskatavo kojomis.

– Penkios po šešių, – pranešė Liza.

Biulė nieko neatsakė.

Dešimt minučių po šešių jie išgirdo daktarą Proktorą sukriokiant ant suolo. Jis sumirksėjo ir staiga pašoko nuo suolo.

– O dangau! Ar aš pramigau?

– Lyg ir ne, – atsakė Liza. – Jie neatėjo.

– Dar neatėjo, – pataisė Biulė. – Jie dar neatėjo. Palaukim.

Penkiolika po šešių daktaras Proktoras tyliai atsiduso.

Dvidešimt minučių po šešių Biulė pasikasė sprandą ir kažką sumurmėjo apie šiuolaikinius visur vėluojančius vaikus.

Likus penkioms minutėms iki pusės septynių Liza atsirėmė smakru į stalviršį.

– Taip ir žinojau, – pasiskundė ji.

Pusę septynių jie vieningai nusprendė viską susirinkti.

– Taigi taigi, – liūdnai nusišypsojo daktaras Proktoras, kai paskutinė dėželė buvo uždengta. – Pabandysime kitą dieną.

– Jie niekados neateis, – ištarė Liza vos neverkdama.

– Aš jau nieko neišmanau, – purtydamas galvą pasakė Biulė.

– Galvą aukštyn! – nepuolė panikon daktaras Proktoras. – Aš vis tiek mėginsiu išrasti tai, ko dar niekas neturi. Ne pasaulio pabaiga. Nereikia pasiduoti. Rytoj išrasiu ką nors kur kas geriau nei daktaro Proktoro bezdalų milteliai.

– Tačiau daktaro Proktoro bezdalų milteliai fantastiški, už juos nieko geriau nesugalvosi, – pareiškė Biulė.

– Eisiu miegoti, – tarė Liza ir, nunarinusi galvą, tabaluodama rankomis, pasuko vartelių link.

– Labos nakties, – palinkėjo jai Biulė su daktaru Proktoru.

Jiedu atsisėdo ant kiemo suolo.

– Ak, – atsiduso daktaras.

– Ak, – jam pritarė Biulė.

– Gal turėčiau daugiau paplušėti prie pernai pradėtos laiko mašinos? – paklausė daktaras Proktoras, žvelgdamas į kregždutes.

– Kaip manote, ar būtų sudėtinga išrasti aparatą, kuris iš oro gamintų karamelinį pudingą? – pasiteiravo Biulė ir nužvelgė kregždutes.

Ir šitaip jie sėdėjo tol, kol prie vartelių išgirdo Lizos balsą:

– Jūs... – išlemeno ji.

– Ką? – sykiu sukluso daktaras su Biule.

– Čia kai kas yra, – pasakė Liza.

– Ir kas gi?

– Turite ateiti ir pažiūrėti.

Biulė su daktaru atsikėlė nuo suolo ir nuėjo prie vartelių.

– O dangau! – apstulbęs sušuko daktaras Proktoras. – Ką tu pasakysi, Biule?

Tačiau Biulė tylėjo, o šitaip nutikdavo itin retai. Jis prarado kalbos dovaną ir nepajėgė išlementi nė žodelio. Mat už vartelių buvo nusidriekusi ilga vaikų eilė, nutįsusi kiek tik akys užmato. Bent jau per visą Pabūklų gatvę.

– Kodėl taip vėluojate? – paklausė priekyje stovintis berniukas su komandos „Tottenham“ kepurėle. – Stovime čia jau daugiau nei pusvalandį.

Pagaliau Biulė atgavo kalbos dovaną.

– Bet... bet kodėl neįėjote?

– Na, nes plakate parašyta, – atsakė berniukas su „Tottenham“ kepurėle. – Parašyta, kad daktaro Proktoro bezdalų milteliai parduodami ČIA ir NIEKUR KITUR PASAULYJE.

– Ir?.. – suglumo Biulė.

– O ČIA reiškia ČIA, argi ne taip? – kalbėjo vaikas. – Vadinasi, ne TEN, kieme. – Kiti vaikai, stovintys eilėje, linktelėjo pritardami.

Tada Liza išsitraukė iš rankinės rašiklį, nuėjo prie plakato, perbraukė žodį ČIA ir didelėmis raidėmis parašė TEN.

– Tada ir pradėsime! – sušuko ji, kad būtų girdėti net eilės gale. – Nesistumdykit, praleiskit mažesnius į priekį ir ruoškit pinigus!

Septintą valandą Biulė uždarė vartelius – eilė neištirpo, bet nebebuvo miltelių.

– Parduota! – šūktelėjo Liza ir paaiškino, kad tie, kuriems pritrūko miltelių, gali ateiti rytoj, daktaras Proktoras jų pagaminsiąs daugiau.

Ir nors vaikai buvo nusiminę, – mat Pabūklų gatvės gale buvo girdėti pokšėjimai ir juokas tų, kurie jau buvo nusipirkę miltelių, – visi greitai ėmė džiūgauti dėl rytojaus.

– Ak, – atsiduso Liza, sunkiai krisdama į lauko krėslą.

– Ak, – tepratarė Biulė.

– Žinote ką? – šveplavo daktaras Proktoras. – Šitai turime atšvęsti. Ką pasakysit, jeigu truputėlį...

– Karamelinio pudingo! – patenkinta sušuko Liza.

– Dar pusmetrį! – šūktelėjo Biulė, šokinėdamas ant kėdės ir nuo jos.

Daktaras dingo ir netrukus grįžo nešinas karameliniu pudingu, tokio ilgo jie dar nebuvo matę.

– Paruošiau tam atvejui, jei kartais prisireiktų, – gudriai šypsodamasis pasakė daktaras Proktoras.

Ir kai kregždės vakaro danguje virš kriaušės piešė keistas raides, daktaro Proktoro sodą apgaubė tyla. Girdėti buvo tik šliurpimas, trims burnoms naikinant metro ir keturiasdešimt trijų centimetrų ilgio karamelinį pudingą.

12 skyrius

Trulso ir Trymo skrydis

KAI KITĄ RYTĄ LIZA išėjo pro vartelius, ten jau stovėjo Biulė su kuprine ant pečių.

– Ar lauki ko nors, kam būtų pakeliui? – pasiteiravo Liza.

– Taip, – atsakė Biulė.

Ir jie nuėjo kartu.

– Tėtis su mama klausė, kas vakar vyko daktaro Proktoro kieme, – prasitarė Liza.

– Ar jiems papasakojai? – susirūpino Biulė.

– Žinoma, – atsakė Liza. – Juk tai ne paslaptis, tiesa?

– Ne-a, – nutęsė Biulė. – Aš tai dar neturėjau progos papasakoti mamai apie dalykus, kurie man atrodo labai linksmi. Nes jai visuomet beveik viskas atrodo pavojinga, nepadoru ar kaip nors kitaip.

– Greičiausiai ji beveik visuomet teisi, – patvirtino Liza.

– Taip, ir tai dažnai nervina, – pasakė Biulė, paspirdamas akmenuką. – O ką sakė tavo tėvai?

– Tėtis sakė, kad bus visai smagu, jeigu pati šiek tiek užsidirbsiu, taigi jis man leido.

– Šit kaip? Vadinasi, jam tai neatrodo pavojinga?

– Truputį pabezdėti? Visiškai ne. – Kiek paėjėjusi Liza pridūrė: – Tačiau apie pirstukonautų miltelius jiems nepasakojau.

– Gerai, – pagyrė Biulė.

– Klausyk, man šovė mintis, – tarė Liza.

– Ji šauni, – nudžiugo Biulė.

– Iš kur žinai?

– Nes tavo mintys kone visos šaunios.

– Bezdalų milteliai neskleidžia kvapo, – pareiškė Liza.

– Jie visiškai bekvapiai, – patvirtino Biulė.

– Bezdėti be galo linksma, – kalbėjo Liza. – O jeigu dar į miltelius pridėjus kvapių priedų?

– O ką sakiau? Vien geros idėjos! – pareiškė Biulė. – O kokį kvapą?

– Paprasčiausią, – atsakė Liza. – Kokį geriausią kvapą pastaruoju metu uostei?

– Paprasčiausią, – išpyškino Biulė. – Daktaro Proktoro karamelinio pudingo.

– Apie tai ir kalbu! Tereikia įdėti į bezdalų miltelius penkis procentus karamelinio pudingo esencijos.

– Genialu! – sušuko Biulė.

– *Geri alų?* – išgirdo jie balsą už nugaros. – Ar ir tau pasigirdo „geri alų“, Trymai?

– Niekai ir tauškalai, – pareiškė kitas balsas, nė kiek ne toliau už pirmąjį.

Biulė su Liza lėtai grįžtelėjo per petį. Jie buvo taip susirūpinę, kad užmiršo stabtelėti ir pažiūrėti, ar kelias šalia Trulso ir Trymo namų laisvas. Ir štai – tiedu dičkiai stovi čia. Jie visaip vaipėsi kandžiodami po didoką degtuką. Žandikauliai jų didžiulėse statinaitės pavidalo galvose kilnojosi aukštyn žemyn.

– Labas rytas, vaikinai! – šūktelėjo Biulė. – Atsiprašome, bet skubame, ponia Strubė nemėgsta, kai geriausi jos mokiniai vėluoja į pamoką.

Jis mėgino kalbėti laisvai ir be įtampos, bet Liza iš balso juto, kad draugas nebe toks savimi pasitikintis. Biulė griebė Lizai už rankos ir jau ketino truktelėti arčiau, tačiau Trymas užtvėrė jiems kelią.

Trulsas atsirėmė į statinių tvorelę ir, stumdydamas degtuką iš vieno lūpų kampučio į kitą, pareiškė:

– Vakar negavom jokių miltelių.

– Vadinasi, per vėlai atsistojot į eilę, – nurijęs seiles pasakė Biulė. – Turėtumėt pamėginti šią popietę.

Trulsas nusikvatojo.

– Girdėjai, Trymai? Mums liepia stoti į eilę?!

Trymas irgi paskubėjo nusikvatoti.

– Klausyk, tu, šlakuotas skruzdėda! – užriko Trulsas ir čiupo Biulei už apykaklės. – Mes neketinam nei eilėje stovėti, nei mokėti už jūsų niekingus miltelius, supranti? Mums jų reikia čia ir dabar. Jeigu ne... – degtukas lūpų kamputyje Trulsui kuo rimčiausiai žvelgiant į Biulę kilo tai aukštyn, tai žemyn.

– Ir kas gi tada? – sušnibždėjo šis.

Atrodė, Trulsas mąsto.

– O jeigu ne, tai kas tada? – sulaikiusi kvapą pakartojo Liza.

– Eikš čia, Trulsai, – pareiškė Trymas. – Papasakok jiems, kas tada...

– Užsičiaupk! – vėl užriko Trulsas. – Leisk susikaupti.

Jis susikaupė. Paskui jo veidas nušvito.

– Na, jeigu ne, tada ištepsim jus medum ir tvirtai pririšim prie ąžuolo viršūnės, kad varnos sulestų.

Trulsas parodė į didžiulį medį, jo kamienas buvo toks storas, kaip kokie keturi Lizos tėčiai. Arba du tokie tėčiai kaip Trulso su Trymu.

Visi pažvelgė aukštyn.

– Oi, – pratarė Biulė.

– Oi, – išsigando Liza.

– Oi oi, – pamėgdžiodamas pritarė jiems Trymas.

Mat ąžuolas buvo toks aukštas, kad atrodė, jog viršutinės jo šakelės šluoja plaukiančio pro šalį balto debesėlio apačią.

– Tada, – prabilo Biulė, – turime pažiūrėti, ar nerasime išeities. Jeigu tik mane paleistum...

Trulsas paleido apykaklę, ir Biulė ėmė raustis kišenėse. Kai patikrino visas šešias kelnių kišenes, ėmė tikrinti kitas šešias švarkelio.

Trulsas nekantravo.

– Jau?

– Esu beveik tikras, kad kažkur čia turiu vieną maišelį, – sumurmėjo Biulė.

– Nėra kada mums terliotis su apgavikais! – rėžė Trulsas. – Trymai, nešk medų ir virvę.

– Pala! – apmaudžiai sušuko Biulė.

– Pirmiausia stverkim mergiūkštę, – pasakė Trulsas, griebdamas Lizai už rankos.

– Štai, – Biulė atkišo maišelį su pilkšvais milteliais. – Trys kronos.

– Trys kronos! – Trulsas suėmė Biulei už riešo, čiupo maišelį ir išspjovė apčiulptą degtuką Biulei į delną. – Štai ką gausi. Grįžęs namo galėsi pasidegti.

– Chi, chi, – kikeno Trymas.

Trulsas įtariai žvelgė į maišelį.

– Kas čia parašyta? – susidomėjo jis. – D-a-k-t-a-r-o P-r-o-k...

– Daktaro Proktoro bezdalų milteliai, – greitakalbe išpyškino Liza.

– Užsičiaupk, pats galiu perskaityti! – rėžė Trulsas.

– Taip, išties atsiprašau, – įsižeidė Liza.

– Chm, – numykė Trulsas.

– Chm, – pritarė Trymas.

– Iš pradžių tu, – Trulsas paliepė Trymui.

– Ne, pirmiausia tu, – nepakluso Trymas.

– Juk galit pasidalyti, – įsiterpė Biulė.

– Užsičiaupk! – lygiai taip pat garsiai ir piktai kaip Trulsas užriko Trymas.

Tada jie atplėšė maišelį ir Trulsas lygiai pusę miltelių įpylė Trymui į delną, o kitą pusę – į savąjį. Ir greitai susižvelgę abu nurijo miltelius.

– Skonis bus geresnis, kai pridėsime karamelinio pudin... – lemeno Liza.

– ...čiaupk! – suklykė Trulsas su Trymu, jų burnos buvo pilnos miltelių.

– Niekas nevyksta, – nurijęs tarė Trulsas.

– Septyni, – pasakė Biulė.

– Kas kas?

– Šeši, – skaičiavo Biulė. – Penki...

Trulsas atsisuko į Lizą.

– Ką ten tas mažius burba?

Tačiau Liza jautėsi įžeista, todėl susiraukusi ir pikta, sunėrusi rankas nė neketino atsakyti.

– Keturi, – skaičiavo Biulė.

– Trulsai... – pratarė Trymas. – Jaučiu, kad kažkas vyksta... tarsi... tarsi... kas kutentų pilvą.

Trulsas suraukė kaktą ir pažvelgė į savo pilvą.

– Trys, – toliau skaičiavo Biulė. – Du...

– Ei, dabar ir aš jaučiu, – sunerimo Trulsas ir plačiai išsišiepė.

Tada Biulė tarė:

– Vienas ir iki!

– Ką? – išsigando Trulsas su Trymu.

Tačiau jau niekas jų nebegirdėjo. Visi išgirdo vienintelį dalyką – driokstelėjimą, jis išbudino visus Pabūklų gatvės gyventojus, kurie tą rytą dar nebuvo atsimerkę. Liza nusibraukė nuo akių ją apžilpinusias kelio dulkes, tačiau nieko daugiau nepamatė – tik Biulę.

– O kurgi dvyniai?

Biulė dūrė pirštu į dangų.

Liza nepatikliai dirstelėjo į Biulę.

– Tai tu... tu jiems davei?..

Biulė linktelėjo.

– Pirstukonautų miltelių? Tu išprotėjai, Biule! – Liza prisidengė akis nuo saulės ir pažvelgė į dangų.

– Nebuvo pasirinkimo – jie arba mes, – teisinosi Biulė ir taip pat pakėlė akis aukštyn.

– Jų nebėra, – sunerimo Liza.

– Jie dingo, – pritarė Biulė.

– Lažinuosi, praeis daug laiko, kol vėl juos pamatysim, – tarė Liza.

– Galbūt niekada, – pasakė Biulė. – Bet palauk.

Dabar, kai vėl atgavo klausą, jie išgirdo pirstuko gausmą. Ir menką balselį.

– Gelbėkit, – maldavo balsas. – Gelbėkit, mes nukrisim!

Atrodė, kad pirstuko garsas ir balsas sklinda nuo ąžuolo pusės.

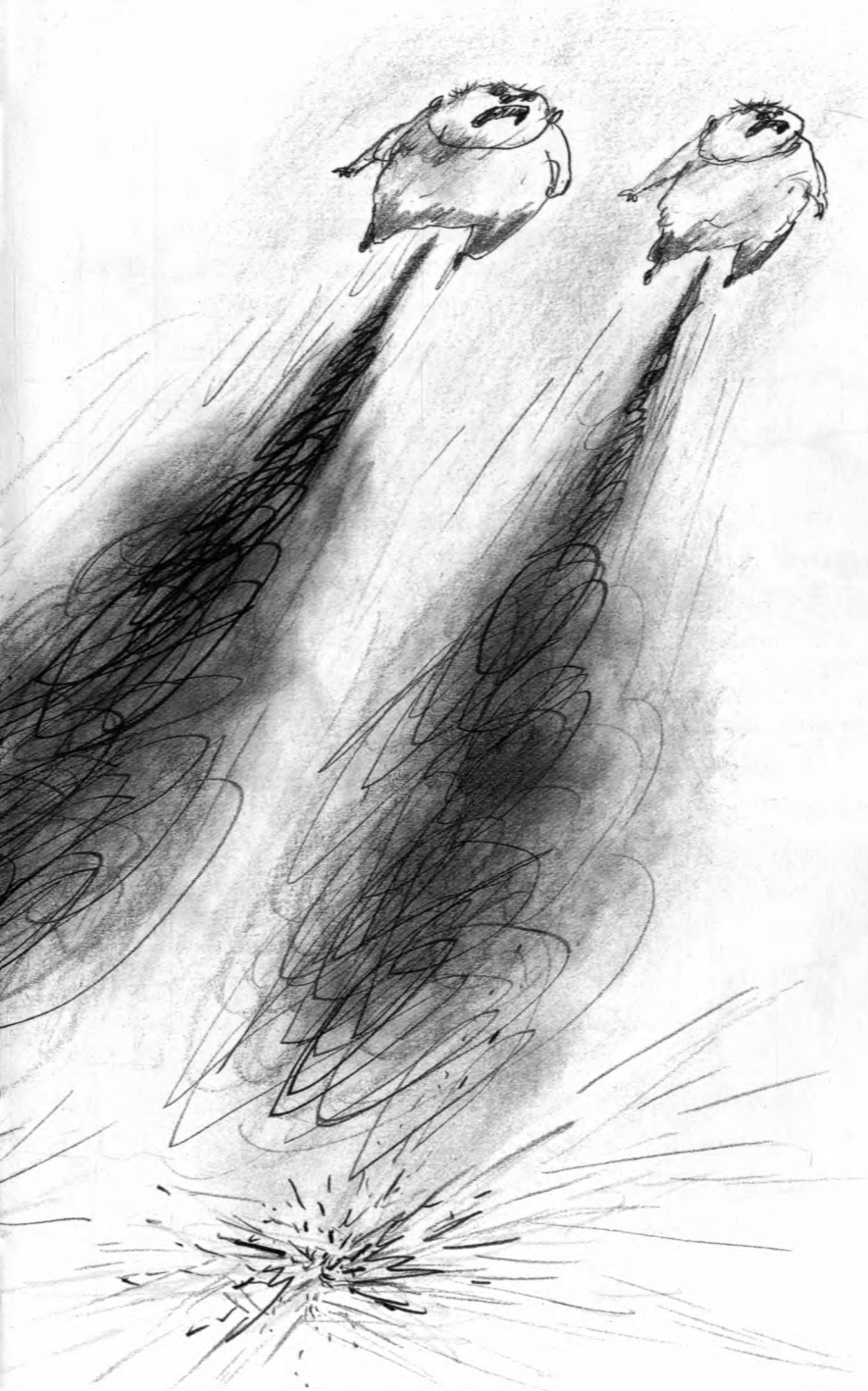

Liza su Biule paėjėjo medžio link ir tenai, pačioje jo viršūnėje, pamatė bėgimo batelių padus. Trulsas su Trymu laikėsi įsikibę viršutinės šakos, o pirstukas po jais virpino visą lapiją.

– Mama! – šaukė Trulsas.

– Tėti! – rėkė Trymas.

Biulė vos nenusikvatojo, bet Liza sugriebė jam už rankos.

– Turime juos nukarti žemyn, – tarė ji. – Jie gali susižeisti.

– Gerai, – atsakė Biulė. – Tik pirma iki valiai pasijuoksiu.

Ir jis ėmė kvatotis. O matydama jį kvatojantis Liza irgi nesusilaikė. Ir taip leipėjo iš juoko, kad kaimynai, kuriuos pažadino driokstelėjimas ir kurie pravėrė langus, norėdami išsiaiškinti, kas nutiko, išgirdo tris dalykus: kažką šaukiant mamą ir tėtį, kažką kvatojantis ir dar tratantį trūkčiojantį garsą, kuris iš toli jiems priminė... negi gali būti... o vis dėlto taip buvo – tikrų tikriausią bezdalių maratoną.

– Jeigu norite, kad jus išgelbėtume, turite paskubėti, kol dar nesibaigė pirstukas, ir daryti tiksliai taip, kaip liepsime, – šūktelėjo Biulė Trulsui su Trymu. – Ar aišku?

– Tik padėk nusigauti žemyn! – riktelėjo Trulsas.

– Senele! – cypė Trymas. – Tetule!

– Iškelkite kojas taip, kad užpakalis būtų nukreiptas į žemę, ir pasileiskite! – šaukė Biulė. – Tučtuojau!

Trulsas su Trymu buvo taip išsigandę, kad padarė taip, kaip Biulė jiems buvo pataręs. Jiedu pasileido. Jie krito pro šakas žemyn, plėšydami lapus ir giles, kol kietai dribtelėjo tiesiai ant jų krūvos priešais pat Lizą su Biule.

– Na? – paklausė Biulė, stumdydamas apčiulptą degtuką nuo vieno lūpų kampučio iki kito. – Ar norėtumėt daugiau?

– Nn... ne, – pralemeno Trymas. – Visiškai ne.

– Gerai, – pasakė Biulė. – Tada trys kronos.

– Kk...ką? – susirūpino Trymas. – Ar girdėjai, Trulsai?

Bet Trulsas nebegirdėjo. Jis gulėjo aukštielninkas ant šaligatvio ir bukai žvelgė aukštyn į mirkčiojantį dangų.

Trymas pasirausė kišenėje ir ištraukė tris kronas, o Liza iškart jas čiupo.

– Puiku, mano ponai, – pareiškė Biulė, kišdamasis degtuką į užpakalinę kišenę. – Laikas bėga, ir mudu su Liza turime judu palikti.

Ir jie pasileido bėgti. Pro mokyklos vartelius juodu įsuko kaip tik tada, kai nuaidėjo skambutis.

– Labas, Biule, – pasisveikino berniukas, jo veido Biulė beveik neprisiminė. – Šaunūs milteliai! Gal šiandien po pamokų Kopūsto aikštelėje pažaistum su mumis futbolą?

– Biule! – šaukė kitas. – Mudu su Biore ir šiandien norėsime nusipirkti miltelių. Ar paskui eisi kartu pas Biorę žaisti vaizdo žaidimų?

Viena mergaitė priėjo ir prie Lizos.

– Šį vakarą pas mane ateis draugės ir kartu valgysim picą. Gal ir tu norėtum?

Biulė su Liza palinksėjo visiems ir nubėgo prie pagrindinių durų.

– Ar girdi, Liza? – sušnibždėjo Biulė. – Mes populiarūs. Pamatysi, greitai rasi naują draug...

Liza lėtai linktelėjo.

Kai vienas paskui kitą visi sugužėjo į klasę, ji sugriebė Biulei už rankos.

– Aš pamaniau, kad tai tu, Biule.

– Ką? – susidomėjo jis.

Liza šyptelėjo ir nuleido akis.

– Apie ką tu? – Biulė suraukė kaktą.

Liza jau žiojosi norėdama kažką sakyti, bet apsigalvojo ir užsičiaupė. O kai vėl pravėrė burną, pasakė visai ką kita, nei buvo ketinusi:

– Žinai, man pasirodė keista, kad tu turėjai maišelį pirstukonautų miltelių. O dar keisčiau, kad ant maišelio užrašyta, neva tai paprasti bezdalų milteliai.

Biulė gūžtelėjo pečiais.

– Tu šitai numatei, tiesa? – spyrė Liza. – Vakar mums sėdint daktaro Proktoro kieme į vieną maišelį tu tyčia pripylei pirstukonautų miltelių. Numanei, kad Trulsas su Trymu kurią dieną mus pričiups, o tada, turėdamas šį maišelį, juos apgausi.

Užuot atsakęs, Biulė nusišypsojo.

– Juk taip ir buvo, tiesa? – neatstojo Liza.

Kol Biulė suko galvą, ką atsakyti, juos garsiai nutraukė ponia Strubė:

– Labas rytas, mielieji! Prašyčiau sėstis ir netriukšmauti.

Jie taip ir padarė. Beveik.

Trulsas su Trymu tądien į mokyklą taip ir neatėjo. Jie sėdėjo namie dėl keturių gana rimtų priežasčių. Pirmoji buvo, kad nykštuko ūgio velniūkštis galėjo sumanyti daugiau panašių apgavysčių. Antroji, kad vaikai mokykloje greičiausiai jau bus išgirdę, kas jiedviem nutiko, ir nebeprisimins, jog Trulso su Trymu reikia bijoti, o tai užmiršę iš jų tik šaipysis. Trečioji priežastis: jiedu buvo tikri tinginiai. Tačiau ketvirtoji priežastis buvo pati svarbiausia – jiems reikėjo pagalbos keršto planui sukurpti. O geresnio pagalbininko kerštingiems sumanymams regzti už tėtušį, poną Traną, niekur nerasi. Ir štai milžiniškas storulis jų tėtušis sėdi milžiniškame krėsle milžiniškai didelėje viloje ir kasosi pilvo šoną.

– Įdomu, – pasakė jis. – Šitas profesorius turi miltelių, kurie gali nuskraidinti žmogų dangun. Ir dar kitokių miltelių, už kuriuos patys vaikai noriai moka pinigus.

– Taip, – sutiko Trulsas.

– Tiesa, – jam pritarė Trymas.

– Nekvaili išradimai, – tarė ponas Tranas, piktokai išsiviepė ir kyštelėjo lazdelę į išsigandusios jūrų kiauly-

tės, visaip mėginančios išvengti smūgio, narvelį. – Manau, turiu planą, berniukai. Planą, kuris mums visiems padės užsidirbti pinigų.

– Jėga! – pradžiugo Trulsas.

– Viršūnė! – džiaugėsi Trymas. – Koks tas planas?

– Pavogti, – atsakė ponas Tranas.

– Puiku! – sušuko Trulsas.

– Nuo ko pradėsime? – paklausė Trymas.

– Žinoma, pradėsime... – tarė ponas Tranas ir dejuodamas pasilenkė paimti telefono, – nuo skambučio policijai.

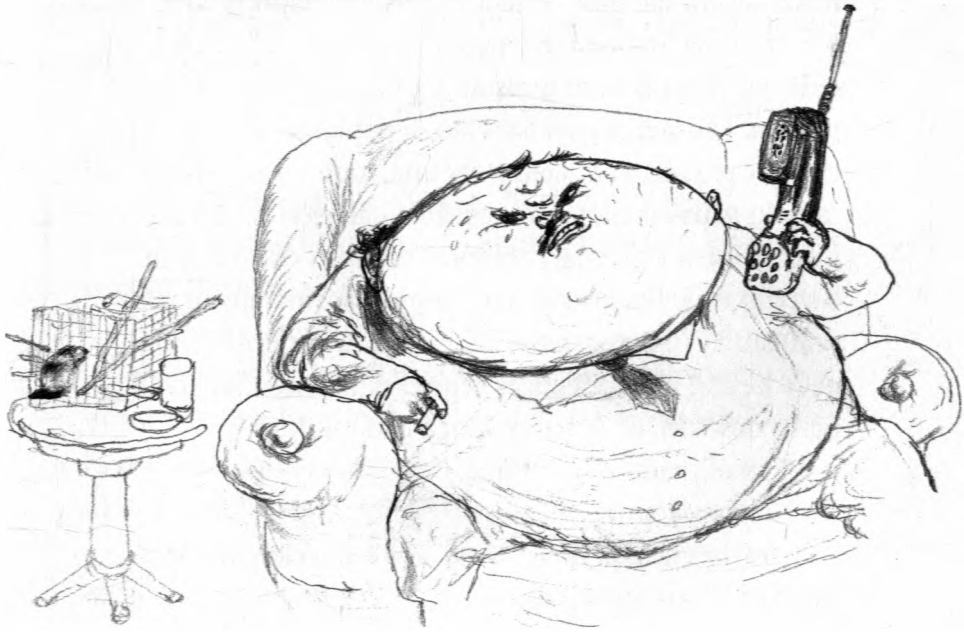

13 skyrius

Nuostabi diena?..

BIULĖ SU LIZA pasišokinėdami linksmai keliavo namo. Buvo nuostabi diena. Puikiai ji prasidėjo dar rytą, kai Trulsas su Trymu prarijo pirstukonautų miltelių ir buvo nuskraidinti dangun. Vėliau visi panoro tapti jų draugais. Net ir ponia Strubė buvo geros nuotaikos, ir kai Biulė pateikė jai vieną iš savo įprastai neįprastų atsakymų, ji taip juokėsi, kad net ašaros ištryško. Ji paplekšnojo jam per galvą ir pasakė, kad labai stebėtina, kaip tokia keisčiausių minčių gausa telpa tokioje mažoje galvelėje. O po pietų Liza, Biulė ir daktaras Proktoras parduos dar daugiau bezdalų miltelių, atsiras dar daugiau norinčiųjų su jais draugauti. Visi trys sušveis dar didesnį karamelinį pudingą ir tiesiog lauks Gegužės septynioliktosios. Tai kodėl gi jiems nešokinėti? Ir kas gi bloga gali nutikti?

Nieko, pamanė sau Biulė.

Nieko, pamanė sau Liza.

Todėl jie nieko bloga ir neįtarė Pabūklų gatvelėje pamatę policijos automobilį.

– Pasimatysime po pietų, – atsisveikino Liza.

– Aišku, – pritarė Biulė, lengvai peršokdamas vartelius.

Jis nubėgo takučiu, atidarė duris ir jau buvo bežengiąs vidun, bet staiga pastebėjo per aukštą daktaro Proktoro kiemo žolę vartelių link vienas paskui kitą traukiančią žmonių vorelę. Du vyriškiai vilkėjo policininkų uniformomis. Vienas buvo su ūsais, nukarusiais žemyn, kitas – su ūsais, užriestais aukštyn. Jie atrodė labai ryžtingai nusiteikę ir vedėsi daktarą Proktorą, gestikuliuojantį rankomis ir labai susijaudinusį.

– Stokit! – sušuko Biulė, nuskuodė laipteliais ir leidosi prie tvorelės. – Stokit įstatymo vardu!

– Čia aš atstovauju įstatymui, o ne tu, – pasakė policininkas nukarusiais ūsais.

– Kas atsitiko? – paklausė Biulė. – Ko jūs norite iš daktaro?

– Jis nusižengė įstatymui ir tvarkai, – atsakė policininkas užriestais ūsais. – O šitokių mes taip lengvai nepaleidžiame.

Daktaras sudejavo:

– Jie tvirtina, kad kaimynų vaikams pardavinėju gyvybei pavojingus miltelius. Lyg daktaro Proktoro bezdalų milteliai galėtų kam nors pridaryti daugiau žalos nei musės įkandimas!

Abu policininkai nulydėjo profesorių pro vartelius iki policijos automobilio. Biulė bėgo jiems įkandin.

– Palaukit! – šaukė jis. – Kas pasakė, kad daktaro Proktoro bezdalų milteliai yra pavojingi?

– Dviejų berniukų, kuriuos šitie prakeikti milteliai pakėlė į orą, tėtis, – pareiškė policininkas nukarusiais ūsais ir atidarė daktarui Proktorui užpakalines automobilio dureles. – Jis mums paskambino ir prašė areštuoti šį išprotėjusį profesorių. Ir jis visiškai teisus. Šitaip išskraidinti berniukus į orą... Atsargiai, profesoriau, neužsigaukit galvos į automobilio kraštą.

– Biule, eik namo pietauti, – lenkdamasis ir lįsdamas pro dureles perspėjo profesorius. – Policijos komisariate aš pasiaiškinsiu, kas čia per nesusipratimas.

Tačiau Biulė nenurimo.

– Tai nenuovokos! Ne daktaras Proktoras davė dvyniams miltelių, užkėlusių juos į pačią ąžuolo viršūnę.

– Ne?.. O kas? – šiurkščiai paklausė policininkas užriestais ūsais.

– Ir kas gi jiems davė miltelių? – pasiteiravo kitas ūsočius.

– Aš, – atsakė Biulė, priešais juos plačiai išsižergdamas.

Abu policininkai pirmiausia pažiūrėjo į Biulę, paskui susižvelgė ir ėmė juoktis.

– Šitoks pipiras kaip tu? – juokėsi riestaūsis.

– Argi toks vaikelis galėtų užsiimti rimtais dalykais? – kvatojo nuleistaūsis.

– Reikia įrodymų? – paklausė Biulė, išsipūsdamas kaip guminė varlė. – Jeigu dėl įstatymo jūs būtumėte

gerai klausęsi, aštrios policininkų smegenys būtų išgirdusios, kaip sakiau, kad milteliai juos nuskraidino į ąžuolą. Jūs apie jokį medį neužsiminėte, tai iš kur aš, jūsų manymu, galėčiau apie tai žinoti?

– Chm, – numykė nuleistaūsis, pakeldamas policininko kepurę ir kasydamasis plikę. – Gerai sakai. Ir iš kur tu žinai?

– Nes taip ir buvo, kaip sakiau! – išpyškino Biulė. – Tai aš pardaviau jiems miltelių. Ir ne paprastų, ne tų nepavojingų miltelių, kuriuos pardavinėjo daktaras Proktoras. Visiškai ne, mano ponai...

Biulė giliai atsiduso ir ėmė regzti labai ilgą sakinį:

– Pats pardaviau jiems pirstukonautų miltelių, nors daktaras Proktoras buvo nusprendęs, kad jie bus skirti tik Amerikos nacionalinės aeronautikos ir kosminės erdvės tyrimo agentūrai NASA, nes milteliai yra itin sprogus specialus mišinys ir privalo būti vartojami tik mažomis dozėmis ir vien tų žmonių, kurie mažiausiai ketverius metus buvo ruošiami astronautais ir kurie vilki tik specialią apsauginę įrangą ir prižiūrimi mažiausiai dviejų suaugusiųjų!

Pyškindamas žodžius Biulė darėsi vis piktesnis, kol galiausiai nenustygdamas ėmė šokinėti aukštyn žemyn.

– Chm, – suniurnėjo riestaūsis. – O kas gi pagamino šituos... ech, pirstukonautų miltelius?

– Aš, – atsiduso automobilyje daktaras Proktoras.

– Bet aš kaltas, kad Trulsas su Trymu jų prarijo, – toliau jį gynė Biulė.

– Chm, – numykė policininkas nukarusiais ūsais. – Nematau kitos išeities, kaip tik judu abu sulaikyti. O ką manai tu?

– Tą patį, ką ir tu, – pritarė riestaūsis policininkas.

Taigi, taip jau atsitiko, kad ir daktaras Proktoras, ir Biulė buvo sulaikyti tą pačią gražią dieną, kuri atrodė būsianti išties nuostabi.

14 skyrius

Trys bjaurūs tipai ir jų planas

KAI LIZOS TĖTIS TĄDIEN grįžo iš darbo namo, Lizą rado sėdinčią po obelimi, nevedančia obuolių.

– Aš toks pavargęs, – suburbėjo komendantas, braukdamasis nuo kaktos prakaitą. – Manėm, kad sužlugs visa Gegužės septynioliktosios šventė. Žinai, Liza, keletą dienų ieškojom specialių sprogmenų didžiosioms ir beveik garsiausioms pasaulyje karališkosioms salvėms. Jau pamanėm, kad jų užmiršo pakrauti į laivą Šanchajuje. Bet, pasirodo, mūsų krovinys į laivą buvo pakrautas pirmiausia, taigi jis guli krovinių triume pačioje apačioje. Rytoj tą krovinį iškrausime. Oi, tik įsivaizduok, kokia nelaimė mus būtų ištikusi, jeigu nebūtume sulaukę parako.

Ir tik dabar jis pastebėjo, kad Liza jo beveik nesiklauso, o nepaprastai liūdna ir susiėmusi rankomis už galvos sėdi po medžiu.

– Ar kas nors negerai, drauguže? – suniurnėjo jis.

– Atsitiko kai kas baisaus, – niūriai atsakė Liza. – Biulė su daktaru Proktoru suimti. Ir vien todėl, kad Trulsas su Trymu prarijo pirstukonautų miltelių.

– Žinau, – pasakė komendantas.

– Žinai? Iš kur?

– Policija paprašė, kad jie būtų pasodinti į pačią saugiausią kamerą visoje Šiaurės Europoje, saugesnė yra tik Suomijoje. Ir jie ten sėdi.

– Nori pasakyti... nori pasakyti... – išsigando Liza.

– Taip, – atsakė tėvas. – Jie sėdi Vaiduoklių skylėje.

– Vaiduoklių skylėje! Bet juk Biulė su profesoriumi visiškai nepavojingi!

– Atrodo, policija su tuo nesutinka. Ponas Tranas, matyt, bus pripasakojęs, kad jis pašėlusiai išprotėjęs profesorius ir kad sukurs atominę bombą, jeigu akimirksniu nebus sustabdytas.

– Ponas Tranas? Ir policininkai juo tiki?

– Žinoma, jie tiki ponu Tranu, – sumurmėjo komendantas. – Juk kaip tik jis padėjo gauti pačią kiečiausią ir slapčiausią pasaulyje medžiagą, naudojamą durims labiausiai apsaugotoje...

– Žinau, tėti, jau girdėjau, – atsiduso Liza. – Bet ką gi mums dabar daryti?

– Dabar? – komendantas giliai įtraukė pro atvirą virtuvės langą atsklidusio kvapo. – Atrodo, dabar valgysim Vienos pjausnius. Eime.

Ir kol Liza vilkosi į vidų, Vienos pjausnio kvapas nusklendė viršum sodo. O ten jį pagavo švelnus vėjelis ir nuskraidino Pabūklų gatve fiordo ir Akershuso tvirtovės link, paskui pro aukštas mūro sienas, palei bokštus ir juodus senovinius pabūklus, nukreiptus į fiordą. Sargybiniai, stovintys prie Vaiduoklių skylės prieigų, nė nepajuto, kaip įkvėpė šio kvapo. O tas kvapas toliau sklendė koridoriumi, akmeniniais laipteliais žemyn iki pat sunkiausių ir saugiausiai užrakintų metalinių durų.

Menkutis Vienos pjausnio kvapelis prasibrovė pro rakto skylutę į patalpą, kuri atrodė visai kaip metalinio rutulio vidus. Skersai patalpą buvo įtaisytas tiltelis prie kitų metalinių durų, dar storesnių ir dar geriau užrakintų nei pirmosios. O čia jau rakto skylutė pasirodė besanti tokia maža, kad tik pora pjausnio dujų molekulių galėjo prasiskverbti į koridorių už šių durų. Jame buvo tamsu, tik lazerio spinduliai skersai išilgai, pirmyn atgal lakstė po patalpą. Lazerio spindulių

tinklas buvo toks tankus, kad net mažutėlytis *rattus norvegicus* nebūtų turėjęs vilties įsigauti nesuveikus pavojaus signalui. O šis buvo sujungtas su sargybos postu, kuriame visuomet sėdėdavo sargybinis. Na, o tas postas – su vietos policijos būstine. O šioji – su centrine policijos būstine. Anoji gi – su policijos vadovybės vyriausiuoju štabu.

Kaip žinote, pažeidus tokią signalizaciją, visi ima lakstyti, rėkauti, galbūt net šaudyti ir, galimas daiktas, skubiai sučiumpamos mažos žiurkytės ar net vorai, pamėginę taip kvailai laužtis į Vaiduoklių skylę. Koridoriaus gale – o čia kvapo bemaž neužuodei – buvo dar vienos durys. Jos buvo pagamintos iš medžiagos, apie kurią beveik niekas nežinojo – ji tokia kieta, tokio sumanaus žmogaus atrasta ir tokia slapta, kad šios knygos rašytojas norvegų vyriausybei pasižadėjo daugiau nieko apie ją neprasitarti.

Esmė ta, greičiausiai jau ir patys susigaudėte, kad iš Vaiduoklių skylės nė pro kur neįmanoma ištrūkti. O tenai, kaip tik už paskutinių durų, ir sėdėjo daktaras Proktoras su Biule. Sienos ir lubos buvo baltos, be langų ir apvalios, kad pasijustum esąs kiaušinyje. Juodu sėdėjo ant vieno gulto apšviesti vienintelės lemputės palubėje. Tarp abiejų gultų stovėjo mažytis stalelis, tualetas ir kriauklė, pritvirtinti prie sienos, ir lentynėlė su vienintele knyga „Karalius Olavas – tautos karalius“. Biulė ją visą perskaitė jau keturis kartus. Knygoje buvo daug nuotraukų, o iš teksto Biulė suprato, kad karalius Olavas

turėjo gerą humoro jausmą. Tačiau yra riba, kiek kartų žmogus, sėdintis kalėjime, gali skaityti knygą apie gerą humoro jausmą. Ir ne bet kokiame kalėjime, o labiausiai saugomame kalėjime visoje Šiaurės Europoje, išskyrus Suomiją.

Kol Biulė skaitė, daktaras Proktoras vis keverzojo ir paišė savo užrašuose, kuriuos čia įsinešė kišenėje. Tušinuko galu jis pasikasė galvą, graikiškai padeklamavo keletą posmelių ir terliojo toliau. Profesorius buvo taip įsitraukęs į darbą, kad nė nepastebėjo vis garsiau dūsaujančio Biulės.

Berniukas norėjo atkreipti dėmesį, kaip nuobodu tokiam vaikui kaip jis ilgai būti uždarytam tokioje vietoje kaip Vaiduoklių skylė. Staiga jis pasisuko ir įkvėpė.

– Ar atpažįstate šį kvapą, profesoriau?

Profesorius nustojo rašyti ir ėmė uosti.

– Nesąmonė. Neužuodžiu jokio kvapo.

– Tokiai jautriai kaip mūsų uoslei nesunku užuosti, – pasakė Biulė ir susikaupė. – Chm. Ar čia prancūziška bandelė? Ne, tolėliau į rytus. Berlyno spurgos? Gerokai piečiau. Vienos pjausnys? Taip, manau, kad čia kaip tik jis. Keptas margarine.

Kai tik Biulė ištarė žodį „margarinas“, pastebėjo, kad profesorius susigūžė ir nuliūdo. Biulė užšoko ant profesoriaus gulto ir per petį pažvelgė į jo piešinį.

– Gražus piešinys, bet spalvos nuobodžios, – pasakė Biulė. – O kas čia?

– Išradimas, – atsakė daktaras Proktoras. – Kaip išsilaisvinti iš saugiausio kalėjimo mechanizmų Šiaurės Europoje. Įvertinus įmanomas tikimybes.

– Ir ką gi sako jūsų vertinimai?

– Matai? – paklausė profesorius, rodydamas į skaitmenį su dviem brūkšniais apačioje.

– Taip, – atsakė Biulė. – Nulis.

– Vadinasi, galimybė iš čia pabėgti lygi nuliui. Mes žuvę.

– Nusiraminkit, – kalbėjo Biulė. – Netrukus policininkai mus išleis. Kai ilgiau pasiaiškins ir supras, kad bezdalų milteliai iš esmės yra puikus dalykas.

– Ne, – niūriai atrėžė profesorius, glamžydamas užrašus.

– Ne? – sušuko Biulė. – Nesąmonė!

– Norėčiau, kad jie suprastų, – pyko profesorius ir sviedė popieriaus gniužulą į tualetą, bet nepataikė. –

Nenorėjau anksčiau sakyti, bet per apklausą policijoje gavau aiškią žinią, į kokią velniavą mes pakliuvom.

– Ką policininkai pasakė? Jeigu tiksliau?

– *Tas mažas berniukas, vardu Biulė, neturėtų būti uždarytas į kalėjimą,* – kalbėjo jie, – *nes dar vaikas, bet mažiausiai metus jis turi praleisti sunkiai auklėjamų vaikų įstaigoje.*

– Fui, bet ne itin pavojinga, – neišsigando Biulė. – Gal bent jau ten būtų orkestras, kuriame galėčiau patrimituoti. Ką dar jie sakė?

Proktoras kiek pamąstė, atsikrenkštė ir perpasakojo toliau:

– *Kadangi jūs, profesoriau, esate suaugęs, jums gresianti bausmė – tarp šių ar kokių nors kitų mūro sienų teks praleisti iki dvylikos metų,* – gąsdino jie. – *Jūs daugiau niekada negausite leidimo ką nors išrasti. Ar aišku?*

– Oi! – suglumo Biulė. – Čia tai jau blogiau.

– Kur kas blogiau, – pasakė daktaras Proktoras. – Negaliu nė pagalvoti, kad dvylika metų teks sėdėti tarp mūro sienų. Turiu iš čia pabėgti.

– Chm, – susirūpino Biulė. – Ir kurgi?

– Į Prancūziją. Turiu surasti Džuljetą Margarin. Ji man padės, paslėps nuo policijos, suteiks prieglobstį. Atneš bri sūrio. Ir raudonojo vyno.

– Bet kaip ten pateksite?

– Motociklu, žinoma. Jam tereikia trupučio tepalų, ir jis lėks kaip... ech, kaip pateptas.

– Tačiau kaip jūs iš čia ištrūksite?

– Nežinau... arba luktelėk! – atrodė, kad daktarui Proktorui šovė nauja mintis. – Galbūt padariau menkutę klaidelę.

Jis pasilenkė paimti nuo žemės suglamžytų užrašų, juos išlygino perbraukdamas delnu, o paskui, akimis slysdamas puslapiais žemyn, kažką sumurmėjo ir vėl skubiai ėmė keverzoti ir skaičiuoti. Susirūpinęs Biulė jį stebėjo, kol profesorius vėl suglamžė lapus, metė juos sau per petį ir įrėmė kaktą į stalą.

– Jokios naudos! – kūkčiojo jis, susiėmęs už galvos. – Niekad nedarau klaidų.

– Chm, – tepratarė Biulė, susimąstęs ir spausdamas smilių prie smakro. – Negerai.

– Tai apgailėtina! – šaukė daktaras Proktoras. – Ką dabar darysime?

– Dabar? – perklausė Biulė, išgirdęs raktų barkšėjimą, ir ėmė uosti. – Valgysim žuvų kukulius, bent jau taip atrodo.

Po pietų Liza išėjo į sodą. Jai reikėjo pamąstyti. Ji atsisėdo ant žolės po obelimi, nevedančia obuolių, ir susiėmė rankomis už galvos. Tačiau joje sukosi vienintelė mintis: Vaiduoklių skylė – nepaprastai saugoma ir Biulė su daktaru Proktoru greičiausiai žuvę. Ji atsiraugėjo Vienos pjausniu ir jai labiausiai už viską norėjosi verkti. Taigi truputį paašarojo ir, kaip įprasta, nuo ašarų pasidarė labai mieguista, todėl nusižiovavo. Vidurdienio saulė kaitino negailestingai. Ant obels šakelės nutūpė ir sučiulbo paukštelis, tačiau Liza nekreipė į jį dėmesio, nes jau miegojo. Ir prabudo Liza ne nuo paukštelių giesmės, o nuo balsų. Jie sklido anapus tvoros. Kažkas stovėjo ant keliuko ir kalbėjosi.

– Pažvelkit į šias menkas rūsio duris, – sušnibždėjo suaugusiojo balsas, Liza jį atpažino. – Jos greičiausiai užrakintos, bet jūs nesunkiai jas įveiksit.

– Vieni niekai, – pasakė balsas, kurį ji dar lengviau atpažino. – Paimsim laužtuvėlį ir jas atversim.

– Įsilaužimas! – džiūgavo trečiasis balsas, Liza jau žinojo, kieno jis. – Smagumėlis!

Ji atsistojo ir atsargiai pažvelgė per tvorą. Ir pamatė nugaras trijų žmogėnų, per kitą tvorą atsargiai nužiūrinėjančių daktaro Proktoro namelį.

– Šaunus požiūris, berniukai, – sušnibždėjo ponas Tranas. – Ir kai būsite profesoriaus rūsyje, paimkite visus bezdalų ir pirstukonautų miltelius, kiek tik rasite. Supratot?

– Taip, tėti, – pasakė Trulsas.

– Taip, tėti, – sutiko Trymas.

– Ir tada, berniukai, bezdalų miltelius galėsite parduoti vaikams mokykloje.

Jiedu atsisuko, bet Liza žaibo greičiu spėjo pasilenkti.

– O ką darysi su pirstukonautų milteliais, tėti? – pasiteiravo Trulsas.

– Cha cha cha, – juokėsi ponas Tranas. – Jau pasišnekėjau su kai kuo iš Hjustono, kam labai įdomus šis išradimas, tiesiog pasiunčiantis žmogų į kosmosą be jokios raketos, ir nereikia jų statyti.

– Su kuo, tėti? – susidomėjo Trulsas.

– Su amerikiečių kosminės erdvės agentūra NASA, žiopleliai, – pareiškė ponas Tranas. – Kai tik turėsime miltelius, iškart nueisiu į patentų biurą ir gausiu pirstukonautų miltelių patentą. O tada tam profesorpalaikiui bus šaukštai po pietų. Aš pardavinėsiu miltelius. Ir tapsiu milijonieriumi, berniukai!

– Argi dar toks nesi, tėti?

– Žinoma, esu. Bet turėdamas keletą laisvų milijonų nusipirkčiau dar vieną hamerį. Ir namie įrengčiau plaukimo baseiną. Ką apie tai manote?

– O taip, tėti! – kartu sušuko Trulsas su Trymu.

– Gerai, – pasakė tėtis. – Viskas nutarta. Susirandam laužtuvą, kaukes ir rytoj vakare pasidarbuokime. Cha cha cha!

Liza sėdėjo apmirusi ir klausėsi, kol pono Trano juokas ir žingsniai nutolo.

Tada ji staigiai pašoko ir puolė namo.

– Tėti, tėti! – šaukė ji.

– Kas nutiko, Liza? – sumurmėjo komendantas. Jis gulėjo ant sofos ir skaitė laikraštį.

Pašėlusiai greitai ji papasakojo, kaip buvo pažadinta iš miego ir nugirdo apie Tranų šeimos užmačias. Jai beberiant žodžius komendanto veide pasirodė šypsena.

– Kas yra? – sunerimo baigusi pasakojimą. – Tu manim netiki?

– Mieloji Liza, tu niekad nemeluoji, – prunkštė komendantas. – Bet ar supranti, kad miegodama šitai susapnavai ir nė nebuvai prabudusi? Ponas Tranas su šeima įsilauš pas profesorių ir pavogs jo išradimą? – komendantas net tirtėjo iš juoko. – Na, čia tai bent būtų!

Ir Liza suvokė: jeigu net tėtis ja nepatikėjo, kas tada patikės? Ir kas galėtų jai padėti? Atsakymas buvo aiškus: niekas. Niekas kitas, išskyrus ją pačią.

Saulė jau buvo nusileidusi, o po paros daktaro Proktoro bezdalų milteliai atsidurs trijų tipų rankose. Ji vienintelė tai žino.

15 skyrius

Vaiduoklių skylė

TĄNAKT BIULĖ PRABUDO NUO GARSO. Pasikėlė ant alkūnės. Tamsoje jis girdėjo daktarą Proktorą knarkiant ant kito gulto. Vis dėlto Biulė suprato, kad jį pažadino ne knarkimas. Akimirką jau pamanė, kad galbūt urzgia jo pilvas, juk po niekam tikusių žuvų kukulių jie daugiau nebuvo gavę jokio maisto. Jis tuoj atmetė tą mintį. Biulę apniko keistas jausmas, kad kameroje su daktaru Proktoru jiedu nebe vieni...

Berniukas įsispoksojo į tamsą.

Ir visa, ką matė, buvo tamsa.

Tik dėl šviesos ruoželyčio, sklindančio pro rakto skylutę, jo akis kažką pastebėjo. Lyg baltų ir aštrių dantų blyksnį. Ir vėl visa pradingo.

– Ei, labas! – šūktelėjo Biulė ir, nubloškęs vilnonę antklodę, šoko nuo gulto, jis puolė prie durų ir pasuko šviesos jungiklį.

Daktaras Proktoras liovėsi knarkęs, o kai Biulė atsisuko, išvydo perbalusį profesorių vienomis

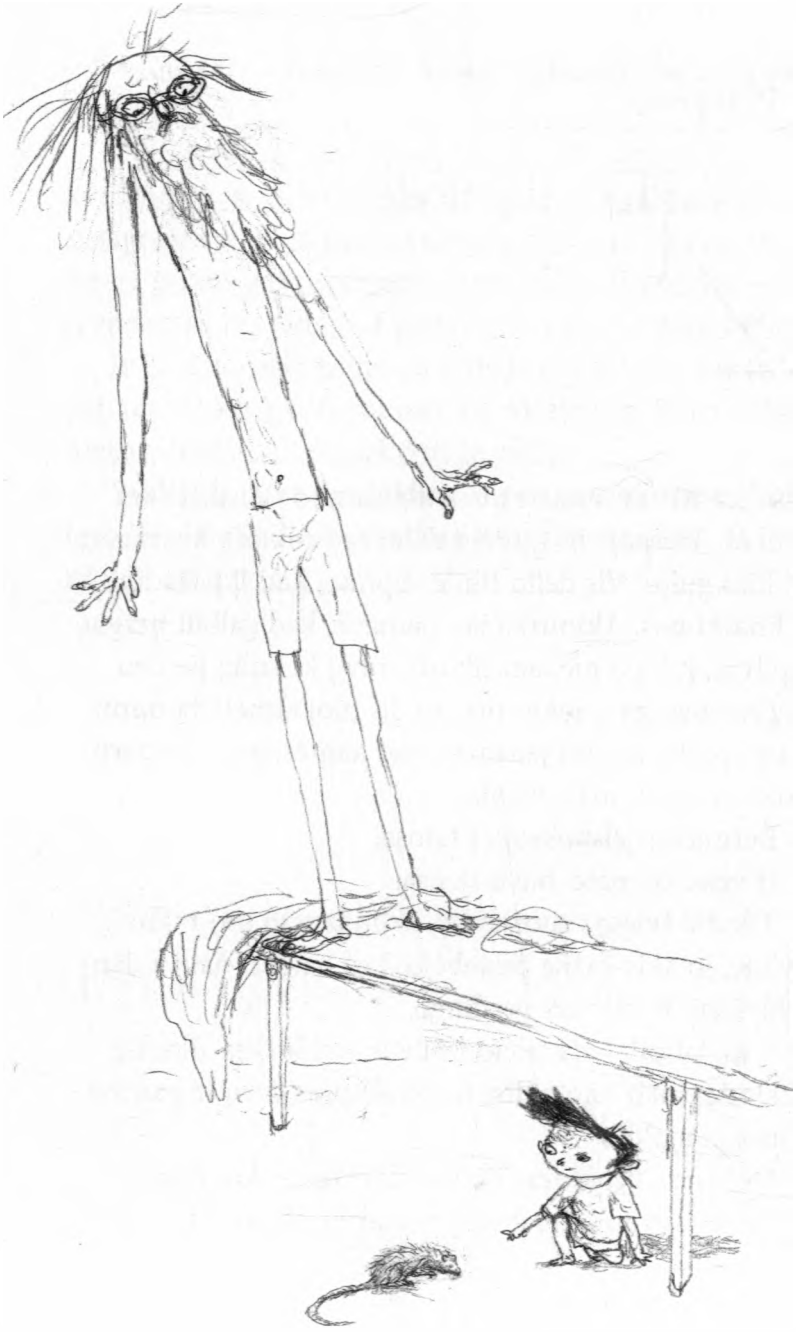

trumpikėmis stovintį ant gulto krašto ir spoksantį į pasirodžiusį padarą.

– Tai... tai... tai yra... – mikčiojo profesorius.

– Matau, kas čia, – pasakė Biulė.

– Aa... aš mirtinai bijau ši... ši... šito... – tebemikčiojo profesorius.

– Šito gyvūno?

Profesorius palinksėjo ir visas drebėdamas prisispaudė prie sienos.

– Pažvelk į šito padarrro dan... dan... dantis.

– Padaro? – paklausė Biulė ir priklaupė prie gyvūno. – Čia *rattus norvegicus*, profesoriau. Draugiškai besišypsanti norveginė žiurkė. Apie jas rašoma V. M. Poskio knygoje „Gyvūnai, kurių geriau nebūtų", tačiau tik dėl to, kad jos platina marą ir kitas nekaltas ligas.

Maža žiurkytė pamirksėjo Biulei rudomis akimis.

– Nieko negaliu padaryti, – pralemeno daktaras Proktoras. – Žiurkės verčia mane drrre... drrre... drrrrebėti. Iš kur ji atsirado? Kaip ji čia pateko?

– Geras klausimas, – pasakė Biulė, kasydamasis galvą ir dairydamasis. – Atsakykite, profesoriau, ar manote tą pat, ką aš?

Daktaras Proktoras įsistebeilijo į Biulę.

– Aš... aš... aš taip manau.

– Ir ką gi mes manome?

– Mes manome, – tarė profesorius, visiškai pamiršęs baimę. Jis nušoko ant grindų, apsivilko savo švarką ir

varė toliau: – Jeigu įmanoma kur nors patekti, vadinasi, iš ten įmanoma ir ištrūkti.

– Visiškai taip, – patvirtino Biulė ir ištiesė pirštą, kurį mažoji žiurkytė smalsiai apuostė. – Todėl siūlau pasekti mūsų draugišką žiurkytę, kai ji ruošis namolio.

16 skyrius

Didysis pabėgimas

KAIP TIK EVA ATIDARĖ DURIS kitą rytą, kai Liza paspaudė geltonojo namo skambutį. Eva pažvelgė į Lizą mažytėmis, gana piktomis akimis, veriančiomis beveik taip aštriai, kaip du nauji ką tik iškilę spuogai, ir pakeltu balsu tarė:

– Biulės nėra, Smirdale Liza.

– Žinau, – atsakė Liza. – Jis kalėjime.

Eva išpūtė akis.

– Kalėjime?

– Taip. Vaiduoklių skylėje.

– Mama! – per petį sušuko Eva. – Biulė kalėjime!

Abi išgirdo kažką griozdžiant ir nerandant, kažką krintant ir nusikeikiant.

– Nejaugi nepastebėjot, kad Biulės nematyti jau visą parą? – susirūpino Liza.

Eva gūžtelėjo pečiais.

– Ne taip paprasta įžiūrėti tokį mažutėlį, todėl visiškai nekeista, jeigu kartais nematau jo ir porą dienų. Dėl to tik dar labiau džiaugiuosi.

– Kad ir kaip ten būtų, – tarė Liza, – Vaiduoklių skylės kaliniai turi teisę pasimatyti tik su artimiausiais šeimos nariais, todėl, pamaniau, gal galėtumėt perduoti jam šį laišką?

Liza atkišo Evai voką.

– Matysim, – pasakė Eva ir pagriebė voką. – Jeigu bus laiko.

Biulė su daktaru Proktoru knarkė kameroje ant grindų, kol juos pažadino karališkasis sargybinis ir juoda uniforma apsirengęs kalėjimo prižiūrėtojas su skrybėle ir dideliu juokingu plaukų kuokštu.

– Oi, pramiegojom daugybę reikalų, – pareiškė Biulė, trindamasis akis.

– Lankytoja pas kalinį numeris 000002, – išpyškino sargybinis.

– Ar tai aš? – vis dar neatsipaipeliojęs iš miegų paklausė Biulė. – Ar jis?

– Tu, – atsakė sargybinis. – Nes jis – kalinys numeris 000001.

Biulė apsižvalgė.

– Kur? Kur?

– Va, – įpykęs sargybinis parodė pirštu į garsiai tebeknarkiantį profesorių.

– Ne jis! – suriko Biulė. – Žiurkė! Ar pro duris neištrūko žiurkė, kai įėjote?

– Lyg ir nemačiau, – atsakė sargybinis. – Tai priimsite lankytoją ar ne?

Biulė ėjo paskui sargybinį pro sunkias, bet jau atidarytas duris, koridoriais, kuriuose lazerio spinduliai buvo išjungti, per tiltelį, laipteliais aukštyn, pro atviras grotų duris tiesiai į susitikimų kambarį. O čia sėdėjo Eva ir kramtė gumą.

– Labas! – nusivylęs pasisveikino Biulė ir nusišypsojo seseriai. – Kaip smagu, kad panorai mane aplankyti.

– Nė neketinau, tu žinai, – atrėžė Eva. – Mama atsiuntė. Ji pasijuto prastokai, kad galėtų lankytis kalėjime. Turiu tau laišką. Nuo kvailės kaimynės.

– Lizos? – sukluso Biulė, nušvito ir paėmė voką. Jis iškart pamatė, kad vokas atplėštas. – Ir ką gi ji rašo? – susiraukė jis.

– Iš kur man žinoti? – ramių ramiausiai atsakė Eva.

Biulė perskaitė laišką ir įsidėjo į kišenę.

– Kas ta NASA? – pasmalsavo Eva.

– Dar turi kokių naujienų? – pasiteiravo Biulė.

Eva sušnarpštė ir atsistojo.

– Man laikas į mokyklą. Geros dienos kalėjime!

Kai pro spynas, spyneles ir spynutes Biulė buvo parvestas atgal į kamerą, laišką parodė profesoriui.

Daktaras Proktoras garsiai perskaitė:

Blogos naujienos. Tranų šeimyna šįvakar mėgins įsilaužti į profesoriaus rūsį, nes nori pavogti bezdalų miltelius, gauti patentą savo vardu ir parduoti išradimą Nasai. Turim ką nors daryti. Liza.

– Beviltiška! – sušuko profesorius. – Jie mane apkvailins! Pavogs mano išradimą.

– Liza teisi, – įsiterpė Biulė. – Reikia ką nors daryti. Turime iš čia ištrūkti.

– Tačiau kaip? – klausė profesorius. – Žiurkės tai nebėra.

– Nežinau, – atsakė Biulė. – Duokite man laišką. Aš jį nuleisiu į tualetą, kad niekas negalėtų apkaltinti Lizos bendradarbiavus su mumis. Kitaip ir ją pasodins į kalėjimą.

Biulė suglamžė laišką, įmetė į unitazą ir patraukė už virvutės. Tualetas ilgai ir garsiai gurguliavo, popierius pradingo ir vėl viskas nurimo. Kasydamasis liepsningą galvą, Biulė susimąstęs žvelgė į dingstantį popieriaus gniutulėlį. O viskas, ką galvojo: kaipgi laiškas keliaus vandeniu vamzdynais. Vis žemyn, vis gilyn. Kol galiausiai pliūkštelės į platesnį kanalizacijos vamzdį giliai po jais. Į nutekamąjį vamzdį, kur išties dvokia ir gyvena daugybė...

– Žinote ką? – susirūpino Biulė. – Manau, kaip tik dabar supratau, kur tas mūsų žiurkiukas.

– Aišku, – tarė profesorius.

Biulė parodė pirštu į unitazą.

– Jis čia pakilo vamzdžiais iš labai žemai ir tuo pačiu keliu grįžo atgal.

– O siaube, – pasibaisėjo profesorius, užspausdamas nosį.

– Galbūt, – pritarė Biulė. – Tačiau nutekamuoju

vamzdžiu vanduo bėga vis tolyn ir tolyn. Kol pasiekia jūrą. Arba, pavyzdžiui, iki valymo įrenginių. Ir šiame kelyje rastum netgi kopėtėlių, kuriomis kanalizacijos šuliniais pakiltum aukštyn į pačias Oslo gatves. Profesoriau, ar suprantate, apie ką mąstau?

Kuo aiškiausiai supratęs, apie ką Biulė galvoja, profesorius nepatikliai pažvelgė į jį.

– Matyt, išprotėjai, – kirste nukirto jis.

– Visiškai ne, – nusijuokė Biulė. – Tiesiog esu labai sumanus. Ir labai labai mažas. Mums belieka tikėtis, kad esu naudingai mažas.

– Nedrįsk! – šiurpo daktaras Proktoras. – Nepavyks!

– Man pasiseks, turiu tai padaryti, – išpyškino Biulė.

– Sargyba nuolat kaišioja nosį, pastebės, kad tu dingęs.

– Palauksime iki vakaro, – dėstė Biulė. – Tada apsimesime, kad anksti einame miegoti ir išjungsime šviesą. O tamsos tamsybėje...

Saulė riedėjo dangumi ir kreipė spindulius viršum Oslo, jau pradėjusio ruoštis Gegužės septynioliktosios šventei, iki kurios tebuvo likę vos pora dienų. Žmonės tvarkėsi namie ir sodino gėles į vazonus, lygino vėliavas ir tautinius drabužius, pasitikrino gėrimo su kiaušinio tryniu receptą ir niūniavo nacionalinį himną. Saulei ėmus leistis už Ulerno kalvos, vyrai prieplaukoje tebenešiojo į krantą paskutines dėžes iš laivo, atplaukusio iš Šanchajaus.

Šviesos spinduliai, prasiskverbę pro prieplaukos lentų klojinį, nušvietė glotnią odą. Ne tokią, kuri vien mėtosi prieplaukoje tarp polių ir nuzulintų akmenų. Judančią odą. Kažkieno juodą odą, besirangančią tamsoje iš kanalizacijos vamzdžio. Odą to, kuris burnoj nieko nebuvo turėjęs nuo tada, kai prieš porą dienų jam teko paragauti diržingos trisdešimt penkerių metų vandens žiurkės.

Padaras slydo vandeniu. Girdėjo prieplaukos klojinio girgždesį. Matė batų padus. Štai grobis. Vyras, nešantis medinę dėžę. Pabaisa žaibo greičiu išniro iš vandens ties vienu iš prieplaukos polių ir akinamoje saulės šviesoje pasilenkė prie vargšelio... ir žingsniai prieplaukoje nutilo. Pabaisa išsižiojo, saulė spigino tiesiai jai į nuožmius dantis, ir pasigirdo riksmas. Tikra tiesa, grobis turi rėkti...

Ji norėjo krimstelėti. Nors vėlyva popiečio saulė buvo jau žemokai, vis dar stipriai žilpino akis. Padaras dienų dienas nebuvo matęs saulės. Jis rijo aklai. Kažką griebė, nusitempė ir žaibo greičiu dingo vandenyje. Atgal į kanalizacijos angą. Maistas! Plaukdama atgal į Oslo kanalizacijos vamzdyną, pabaisa juto liaukų išskiriamas ir visu kūnu tekančias virškinimo sultis. Ir staiga pačioje gilumoje, šviesos ruoželiui prasibrovus pro siaurą gatvės šulinio kraštelį, pabaisa stabtelėjo pasimėgauti. Tačiau... kas gi čia dabar? Medžio skonis? Ji išspjovė kąsnį. Juk čia ne maistas. Medinė dėžė. Pabaisa pasiuto. Tai bent! Prakeikimas! Kaip apmaudu!

Staiga gyvis kažką išgirdo. Cyptelėjimo aidą kanalizacijoje. Žiurkės cyptelėjimą? *Rattus norvegicus.* Maistas! Ir peralkusi pabaisa skubiai nėrė į vamzdyno tamsą – į naują medžioklę. O medinė dėžė liko plūduriuoti nešvariose nuotekose. Šviesos ruoželis, prasiskverbęs pro kanalizacijos šulinio dangtį, būtų leidęs perskaityti ant dėžės dangčio išspaustą tekstą raudonomis raidėmis:

ATSARGIAI! ITIN SPROGUS SPECIALUS PARAKAS IŠ ŠANCHAJAUS DIDŽIAUSIOMS IR BEVEIK GARSIAUSIOMS PASAULYJE KARALIŠKOSIOMS SALVĖMS AKERSHUSO TVIRTOVĖJE.

Saulė nusileido dar kiek žemiau Ulerno kalvos pusėn ir grasino už jos pasislėpti. Paskutiniai saulės spinduliai tiesė ilgus baltus pirštus viršum kraštovaizdžio, tarsi beviltiškai mėgintų jo įsitverti. Dar keletą akimirkų spinduliai driekėsi Pabūklų gatve, tačiau tuoj pat dingo. Atėjo vakaras.

Viename iš trijų Pabūklų gatvės garažų stovėjo Trulsas su Trymu ir stebėjo tėvą Traną, imantį juodą laužtuvą iš instrumentų dėžės juodame hameryje. Jis buvo davęs sūnums po kaukę ir pats tokią turėjo, tos kepuraitės dengė visą galvą ir veidą, išskyrus akis ir burną. Puiki kepuraitė labai šaltu oru. Arba, pavyzdžiui, kai reikia kur nors įsilaužti. Mat jeigu kas nors ir pamatytų tave besilaužiantį, vėliau niekaip neatpažintų. Suprantama, jeigu jau nebebūsi užsimaukšlinęs kaukės.

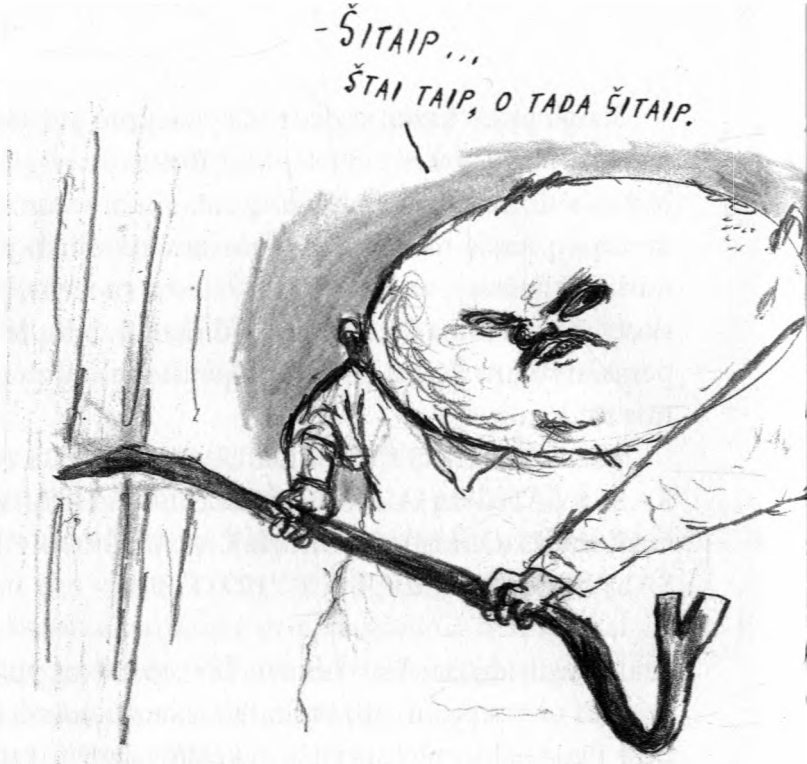

– Šitaip, – rodė ponas Tranas, įstatydamas laužtuvą į durų plyšį. – Štai taip, o tada šitaip.

– Šitaip, – pro kaukes kartojo Trulsas su Trymu. – Štai taip, o tada šitaip.

Jie vis repetavo ir repetavo treniruodamiesi, kaip įsilaužti. Ilgai užtruko, nes Trulsas su Trymu nebuvo patys gabiausi berniukai pasaulyje. Ir net ne pasaulyje. Jie nebuvo gabiausi berniukai nei Norvegijoje, nei Osle. Jie nebuvo netgi gabiausi berniukai Pabūklų gatvelėje. Mat pats gabiausias berniukas Pabūklų gatvelėje šiuo

metu sėdėjo ant gulto Vaiduoklių skylėje ir nervinosi. Nervinosi kaip niekad. Taip nervinosi, kad šitai galėjo peraugti į baimę. O bijodavo Biulė, kalinys numeris 000002, itin retai.

– Ką darote? – paklausė jis daktaro Proktoro.

Šis kaip tik nusirengė profesoriaus švarką, išvertė jo kišenes ir ėmė braukyti pamušalą vienu iš savo užrašų popieriaus lapų.

– Man toptelėjo, – prabilo profesorius, – kad kai ten nusileisi, bus tamsu, nors į akį durk. O tu neturi kiše-

ninio žibintuvėlio. Todėl prisiminiau, kad mano švarko kišenėse pilna įvairiausių miltelių, su kuriais darbuojuosi, likučių. Pažvelk, ką čia turiu...

Biulė priėjo arčiau ir pažiūrėjo į popieriaus lapą, ant jo puikavosi nemažas sluoksnis žalsvų miltelių.

– Esu jų matęs anksčiau, – pasakė Biulė. – Čia daktaro Proktoro žalsvieji milteliai. Jų yra stikliniame inde jūsų rūsyje. Sakėte, kad nuo fluorescencinių miltelių imi švytėti. Ir kad čia nevykęs išradimas.

– Greičiausiai vis dėlto taip nėra, – tarė profesorius ir atsargiai įlenkė griovelį popieriuje, kad visi milteliai į jį subėgtų. – Išsižiok!

Biulė išsižiojo kuo plačiau, ir profesorius į mažą burnelę supylė miltelius.

– Reikės truputį palūkėti, kol milteliai ims veikti, – paaiškino profesorius. – O tuo tarpu... – jis vėl skubiai ėmė purtyti ant popieriaus kitą švarko kišenę.

– Ar čia tai, apie ką galvoju? – pasmalsavo Biulė, pamatęs žydras smilteles ant profesoriaus lygčių.

– Taigi, – atsakė profesorius. – Pirstukonautų milteliai, tik gaila, jų tiek mažai.

– Bet kam jie man?

– Kanalizacijos šuliniai uždengti dangčiais, – dėstė profesorius. – Jie sunkūs ir sandarūs. Kai iki jų nusigausi, turėtum...

– Vieną iš jų iššauti į dangų! – sušuko gudriausias berniukas Pabūklų gatvelėje.

Profesorius linktelėjo, pildamas pirstukonautų miltelius į voką, kuriame anksčiau buvo Lizos laiškas.

– Tačiau jų užteks vienam vieninteliam stipriam pirstelėjimui, todėl jų nešvaistyk.

– Žinoma, – atsakė Biulė, lankstydamas voką ir grūsdamas jį į kelnių kišenę.

Profesorius atidžiai jį nužvelgė.

– Tavo veidas pažaliavo. Tave pykina?

– Ne, – nustebęs atsakė Biulė. – Aš tik... ech, nervinuosi.

– Gerai, švytintys milteliai ima veikti. Greičiau, iki tol turime viską aptarti.

Profesorius nuėjo prie durų ir uždėjo pirštą ant elektros jungiklio. Jis dvejojo.

– Drąsiau, – pasakė Biulė.

Profesorius atsiduso, išjungė šviesą ir kamera aptemo. Bet ne visai. Biulė priešais įžiūrėjo spingsint žalią švieselę, tačiau nematė, iš kur ji sklinda. Jis pažvelgė žemyn.

– Valio! – staiga sušuko jis. – Aš permatomas! Regiu savo paties griaučius!

– Ir švytintis, – tarė profesorius. – Esi pats sau žibintas. O dabar paskubėk!

Kaip tik tuo metu Biulė užsiropštė ant tualeto ir šoko į vandenį.

– Brrr, – sudrebėjo jis.

– Pasiruošęs? – paklausė profesorius, žvelgdamas į mažutėlį švytintį berniuką, laukiantį tualeto vandenyje.

– Pasiruošęs, – atsakė Biulė.

– Įkvėpk ir sulaikyk kvėpavimą, – paliepė profesorius.

– Supratau! – išpyškino Biulė, įkvėpė oro ir pirštais užsispaudė nosį.

Ir profesorius patraukė už virvutės. Tualetas sugurguliavo, atsikrenkštė ir sušniokštė. Kai šie garsai nurimo ir perėjo į vienodą ūžesį, profesorius vėl pažvelgė į tualeto angą, Biulės joje nebebuvo.

17 skyrius

Gyvenimas kanalizacijoje

BIULĖ KRITO LAISVAI. Kartą jis mėgino slysti vandeniu vandens pramogų parke, bet dabar buvo visiškai kitaip. Kūnas į žemės gelmes švilpė lyg torpeda, prie pirmo vamzdyno posūkio jis buvo nublokštas pirmiausia į kairę, paskui – į dešinę. O toliau ir vėl – tiesiai į gelmes. Jis jautėsi lyg kaubojus, sėdintis ant laukinio arklio ir niekaip negalintis jo sutramdyti. Beliko pratrūkti: „Yhaha!“

Vamzdynai buvo platūs, vandens juose užtektinai, kad sudrėkintų visus posūkius ir nuolydį. Srovė jį nešė vis giliau, darėsi vis tamsiau ir vėsiau, bet jis nusiteikė, kad čia pramoga. Be to, nuo jo sklido žalsva šviesa, todėl Biulė net pamiršo, kad yra permirkęs ir jam šalta. Jis puikiai suvokė, kad ir žiurkė, pasirodžiusi jų kameroje, šitaip atplaukė ir užsiropštė iki pat jų tualeto. O jai tai buvo šimtmečio kalnų ir slėnių kelias!

Kaskart vamzdynui darant posūkį Biulei vis sukutendavo pilvą. Jis ir vėl pasijusdavo kaip per laisvąjį kritimą. Negi šitai niekada nesibaigs? Tačiau turėjo baigtis.

Ir baigėsi. Tik gana netikėtai. Siauros vamzdžio sienos dingo, o jis, suplotas it blynas, ant pilvo sklendė oru žemyn ir stebėjo šiurpinančiu greičiu artinantis kažin ką juoda. Tas juodulys jį sutiko. Tiksliau sakant, Biulė puolė jam į glėbį. Dar niekas nėra matęs bjauresnio pliūkštelėjimo pilvu į Oslo kanalizacijos kloaką. Į jos sienas

pliuškenosi murzinas vanduo, tamponai ir panaudotas tualetinis popierius. O jau svilino! Biulė jautėsi taip, lyg gulėtų keptuvėje ant pilvo.

Jis atsistojo – vandens buvo tik iki liemens. Ir apsidairė. Nors nuo jo sklido žalia spingsinti šviesa, aplinkui tvyrojo visiška tamsa. Ir kai nuotekų vamzdyje liovėsi pliuškenti, stojo spengianti tyla. Bet, po šimts pypkių, kaip čia smirdėjo! Čia taip dvokė, kad rašytojas pataria jums padaryti tą patį, ką suprato ir Biulė – liautis apie tai galvoti.

Apie ką gi daugiau galvoti, jeigu ne apie dvoką, mąstė Biulė. Ogi apie tai, kaip rasti kanalizacijos šulinio dangtį. Ir Biulė ėmė bristi jo ieškodamas.

Liūdniausia, kad ne taip lengva, kaip atrodytų, rasti kanalizacijos šulinio dangtį, kai saulė jau nusileidusi. Be to, saulė neprasiskverbtų pro mažas šulinio dangčio skylutes. Ir nors Biulė švietė pats, šviesa nesiekė taip aukštai – iki paties šulinio viršaus. Tačiau jis nepasidavė.

Gana ilgai ir toli klampojęs, Biulė išgirdo šnypštimą. Jis pamanė, kad garsas sklinda iš šulinio viršaus. Juk giliai kanalizacijoje niekas nešnypščia. Kas gi čia galėtų leisti tokį garsą? – suko galvą berniukas.

Biulė nebuvo dėl nieko tikras. Jam priartėjus prie vietos, iš kur, jo manymu, sklido garsas, širdis ėmė daužytis greičiau. Daug greičiau...

O kai pasuko už kampo, sustojo ir tyliai stovėjo. Tylut tylutėliai. Tyliau išties dar niekada nebuvo stovėjęs.

Mat jam pasirodė, kad kažką bus pamatęs.

Kažką, spindintį iš toli žalioje šviesoje ir susirangiusį ratu. Turintį visą eilę balčiausių, labai aštrių ir... nepaprastai didelių dantų. Tačiau taip žemai, Oslo kanalizacijoje, neturėtų būti tokių didelių ir aštrių dantų. Visai kas kita – Amazonės upėje ir aplinkui. Ir gąsdinančiame knygos „Gyvūnai, kurių geriau nebūtų“ 121 puslapyje. Trumpiau tariant, didžiausios ir pavojingiausios pasaulyje gyvatės anakondos nasruose.

Jau gana seniai Biulė buvo skaitęs skyrių apie anakondas senoje, storoje senelio knygoje, tačiau kiekvienas dulkėmis apneštas žodis jam stovėjo prieš akis. Ir Biulė juto, kad atsidūrė pavojuje. Pirmiausia, kad, pasak senelio knygos, apsemtas iki juosmens jis stovėjo anakondos mėgstamiausioje vietoje – vandenyje. Kad

ir nešvariame, bet vis tiek vandenyje. Antra, galbūt dabar jis, perregimas ir žaliai švytintis berniukas, labiausiai turėjo kristi į akis Oslo kanalizacijos pasaulyje. Trečia, nors jis – ne švytintis kirminas, pasislėpti jam bus sunku.

Todėl jis stovėjo. Ir vėl pasigirdo šnypštimas. Ir vėl žybtelėjo dantys. O jie – didžiausiuose nasruose, kokius tik jam kada nors yra tekę matyti. Abipus nasrų į jį spoksojo dvi piktos anakondos akys, o jos gerklėje vibravo raudonas dvišakas anakondos liežuvis. Biulei teko pripažinti, kad siaubą kelianti nuotrauka 121 puslapyje nedarė baisesnio įspūdžio. Tikrovė buvo kur kas baisesnė ir grėsmingesnė. Prie jo nenumaldomai artėjo nasrai.

O dabar, kai Biulė jau beveik surytas, jūs greičiausiai tikitės, kad paskutinę akimirką kas nors nutiks, kas nors visiškai neįtikima, tai, kas paprastai nevyksta niekur kitur kaip tik istorijose tuomet, kai herojus pasmerktas pražūčiai. Tačiau čia taip nenutiks. Nutiks tik tai, kad Biulę, dešimtmetį ir šią akimirką švytintį berniuką, suris gyvatė anakonda. O iki pačios pačiausios Gegužės septynioliktosios bus telikusios dvi dienos.

Buvo pilnatis, bet mėnulis pasislėpė už debesies viršum Pabūklų gatvės, tarsi nenorėdamas nieko matyti.

Prie daktaro Proktoro sodo tvoros stovėjo Trulsas su Trymu.

– Įsilaužti smagu, – sušnibždėjo Trulsas.

– Įsilaužti linksma, – sušnibždėjo Trymas.

Nors jie kalbėjo pašnibždomis, nuskambėjo gerokai per garsiai. Debesys užtraukė mėnulį ir metė šešėlius, bėgančius apžėlusiu sodu tarsi juodi žmonės su skrybėlėmis ir apsiaustais.

– Gal aš geriau pasaugosiu, kol tu įeisi į vidų ir atneši pirstukonautų miltelius? – pasiūlė Trulsas.

– Užsičiaupk! – pyktelėjo Trymas ir pažvelgė į sukrypusį tamsų medinį namą. Namelis, dienos šviesoje toks mažas, tamsoje atrodė milžiniškas.

– Ar baiminiesi? – paklausė Trulsas.

– Niekai, – atsakė Trymas. – O tu?

– Ne-a. Tik pasitikrinau, ar tu čia.

– Eime, – paragino Trymas ir peršoko tvorelę.

Kai jie atsidūrė kieme, stovėjo tyliai ir klausėsi. Teišgirdo nesuvokiančių paros laiko žiogų muziką. Ir vėją, švilpiantį kriaušėje ir verčiantį girgždėti traškėti namo sienas, it koks senukas pasakotų primirštas vaiduokliškas istorijas.

Jiedu brido žole namo link. Trulsas girdėjo savo širdies dūžius. Greičiausiai ir Trymas juto savuosius. Kai jie atsidūrė prie rūsio durų, Trymas pakėlė laužtuvą.

– Pala! – sušnibždėjo Trulsas. – Pirmiausia pažiūrėk, ar jos užrakintos.

– Pusgalvi! – sušnypštė Trymas. – Negi manai, kad jis toks kvailas ir savo turtą – bezdalų miltelius – būtų palikęs neužrakintame rūsyje?

– Ką gali žinoti?

– Nori lažintis?

– Iš maišelio bezdalų miltelių.

– Gerai.

Trulsas nulenkė durų rankeną žemyn ir patraukė. Ir žinote ką? Atrodė, kad durys išties... durys išties... UŽRAKINTOS!

– Velnias, – supyko Trulsas.

– Valio! – džiūgavo Trymas, sprausdamas laužtuvą tarp durų ir staktos, tada nuspaudė kitą jo galą.

Trakštelėjo. Ir dar truputį.

– Pala! – suriko Trulsas.

– Tik ne dabar, – sudejavo Trymas.

– Pažvelk į langą.

Trymas pažiūrėjo į langą ir nustojo spausti laužtuvą.

– Išdaužtas, – pasakė jis. – Matyt, išdykę vaikai bus įmetę akmenį.

– Arba nenaudėliai vagys mus aplenkę.

Jie įlipo pro langą ir įjungė kišeninius žibintuvėlius. Jų šviesos slydo įvairiausiais aparatais, mėgintuvėliais, statinaitėmis, cilindrais, vamzdeliais, stikliniais indais ir senu motociklu su priekaba. Ir sustojo ant dviejų didžiulių stiklinių indų.

– Milteliai! – sušnibždėjo Trulsas.

Jie prisiartino ir apšvietė etiketes. Raštas ant jų buvo įmantrus. Šitaip rašyti juos stengėsi išmokyti ponia Strubė, tačiau nei Trulsas, nei Trymas neparodė ypatingo noro.

– Paprasčiausi daktaro Proktoro bezdalų milteliai, – Trulsas šiaip ne taip perskaitė užrašą ant vieno stiklinio indo.

– Pirstukonautų milteliai, – kitą užrašą skaitė Trymas. – Saugoti nuo vaikų.

– Chi chi... – kikeno Trulsas.

– Cha cha... – juokėsi Trymas. – Dabar tėtis bus patenkintas.

– O mes turėsime baseiną. Eime, brolau.

Abu čiupo po stiklinį indą ir išstypino atgal tuo pačiu keliu kaip atėję.

Vien mėnuo matė juos, suglumęs ir vogčiomis žvilgčiodamas pro debesis.

Ir greičiausiai dar viena būtybė raudonajame name kitapus keliuko. Užuolaidos viename iš antro aukšto langų sujudėjo.

18 skyrius

Dar rimtesnis pabėgimas

SAULĖ BUVO PAKILUSI viršum Oslo ir Akershuso tvirtovės. O čia kilo didžiausias triukšmas.

– Ką? – griaudėjo komendantas. – Ar krovinys iš Šanchajaus iškrautas?

– Jis pradingo prieplaukoje vakar po pietų jį iškraunant, viršininke, – pasakė pasitempęs, nors aiškiai susinervinęs sargybinis.

– Pradingo? Kaipgi galėjo šitaip atsitikti?

– Doko darbininkas sako, kad jį prarijo smauglys, viršininke.

Komendanto riksmas sudrebino visą kontorą:

– Nori mane įtikinti, kad vienas smauglys prarijo visą parako dėžę?!

– Ne. Tik doko darbininkas mėgino mane įtikinti, o aš dabar bandau tuo įtikinti jus, viršininke.

Komendanto veidas išraudo, o pilvas išsipūtė. Sargybinis išsigando, kad viršininkas nesprogtų akyse.

– Į vietas! Vienas mulkis išmetė dėžę į vandenį! Ar žinote, ką tai reiškia, mano mielas uolusis sargybini?

Uolusis sargybinis žinojo, ką tai reiškia. Tai reiškė, kad pirmąkart per daugiau nei šimtą metų nebus karališkųjų salvių. Žmonės, pradedant Striomstadu ir baigiant Lenkija, net iki paties Madagaskaro, niekins mažą šiaurės tautą, ją erzins ir pravardžiuos žodžiais, besirimuojančiais su Norvegija. Lorvegija, Furvegija ir Spurvegija, galbūt nieko nereiškiančiais norvegiškai, tačiau ką nors labai juokinga reiškiančiais, pavyzdžiui, Madagaskare.

– Ką dabar darysime? – paklausė sargybinis.

Ir staiga kaip prakiuręs didelis raudonas balionas komendantas pūkštelėjo į krėslą, kakta atsirėmė į rašomąjį stalą ir šitaip tūnojo. Dar mėgino kažką sakyti, lūpos virpėjo ties stalviršiu, bet buvo neįmanoma ką nors suprasti.

– Ko imsimės? – paklausė sargybinis.

Komendantas pakėlė galvą ir tarė:

– Sakiau, kad nežinau.

Tačiau saulė švietė ir šypsojosi taip, lyg nieko nebūtų nutikę. O šitokią dieną, kai tokios aplinkybės, geriau jau nebūtų sau švietusi.

Komendanto parakas dingęs. Biulė prarytas. Daktaras Proktoras sėdi kalėjime, o jo miltelius išvogė šlykšti Tranų šeimyna.

Kaip čia gali būti, kad Liza, patenkinta ir nerūpestinga, pučia klarnetą žygiuodama Oslo gatvėmis kartu su Diolgeno mokyklos orkestru kaip tik tą ankstyvą rytmetį prieš pat Gegužės septynioliktąją? Negi pamiršo visus rūpesčius? Gal ji kitokia, nei manėme, ir visiškai nesirūpina draugais? O gal ji žino tai, ko nežinome mes?

Gal ir taip. Tačiau ir mes kai ką žinome, ko nežino ji. Žinome, kad Biulę prarijo anakonda. Ir tik vienintelis, kuris, be mūsų ir smauglio, tai žino, yra pats Biulė.

Mane prarijo smauglys, pamanė jis, tūnodamas tamsoje smauglio kūne, o šis vis judėjo, raizgėsi ir pilvo ertmėje varvėjo. Smauglys jį gerokai pavatulojo gerklėje – Biulei skaudėjo visus šonus, bet pilve vietos buvo daugiau, ir jis pasijuto apysveikis. Vis tiek čia tik laiko klausimas. Mat iš 129-ojo knygos GYVŪNAI, KURIŲ GERIAU NEBŪTŲ puslapio jis žinojo, kad nuo smauglio pilvo sienelių varva visa naikinančios skrandžio sultys. Ir kad praėjus kiek laiko jo kūnas virs suviršintomis medžiagomis. Visai taip nutiko ir vargšeliui su metaline apykakle, kurią Biulė apčiuopė tamsoje.

Prieš pat švytintiems milteliams nustojant veikti, jis perskaitė išgraviruotą vardą. Atila. Tai viskas, kas liko iš vargšelio. Virškinimo sultys jau svilino Biulės batų padus, degančios gumos dvokas pasiekė šnerves. Šmėkšte-

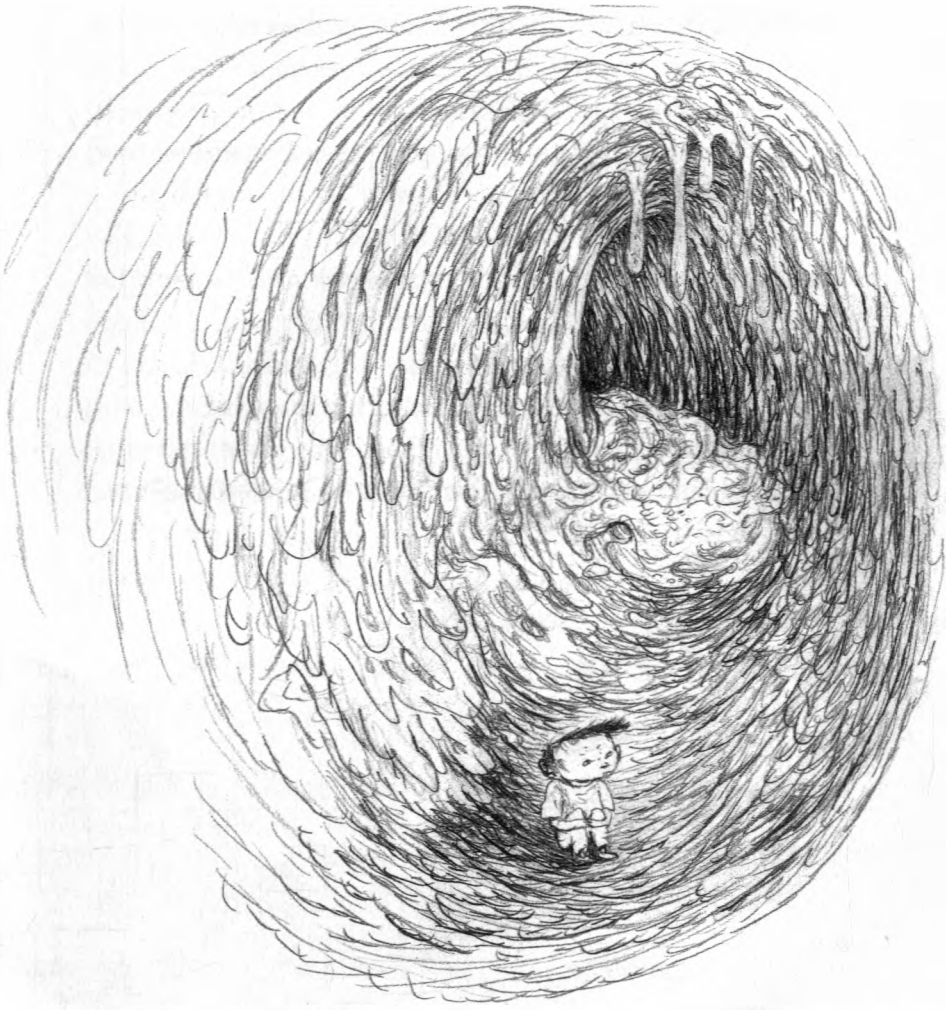

lėjo mintis: vargu ar jis išvengs lėtos ir žiaurios mirties. Viltis, kad smauglys jį iščiaudės ar iššžagsės, jau buvo beišblėstanti. Nebuvo nė menkiausios abejonės, kad jam reikia ko nors griebtis, ir nedelsti.

Ir tada Biulė kai ką atsiminė.

Iš kišenės jis išsitraukė voką su pirstukonautų milteliais.

Smauglys, vardu Ana Konda, staiga pabudo. Jis jau buvo bepanyręs į tą patį sapną, kurį nuolat sapnuodavo. Kaip plaukiodavo kartu su mama mieloje ir šiltoje Amazonėje tarp piranijų, krokodilų, nuodingųjų gyvačių ir kitų gerų draugų, ir jausdavosi laimingas it vieversys. Ir kaip vieną naktį jis pakliuvo į tinklą, buvo ištrauktas iš vandens, atplukdytas į ledinę šalį ir paliktas gyvūnų krautuvėje. O vieną dieną į parduotuvę įžengė storulis berniukas kartu su tėčiu,
šis priėjo prie pardavėjo
ir parodė storojo

berniuko rankoje įkandimo žymes. Tada berniukas pamatė smauglį ir jo veidas nušvito. Baksnodamas tėvą ir rodydamas į gyvūną, jis sušuko: „Ana Konda!“ Šitaip jam ir buvo duotas vardas. Ir nors Ana Konda mergaitiškas vardas, juo buvo pavadintas smauglys patinėlis. Bent jau jis pats taip mąstė.

Jis buvo įleistas į narvą Hovseteryje ir šeriamas apvaliais balkšvais ir slidžiais žuvies skonio kukuliais, o berniukas baksnojo pagaliu jam į šonus. Tai nutiko jau daugiau kaip prieš trisdešimtį metų, tačiau košmarai nesibaigė. Ir dabar jis staiga pabudo nuo vieno iš jų išpiltas prakaito, kiek tik gali išprakaituoti smauglys. Jis lengviau atsikvėpė, mat buvo nebe Hovseterio bute, o kanalizacijoje po Oslo centru, kur malonu ir šilta.

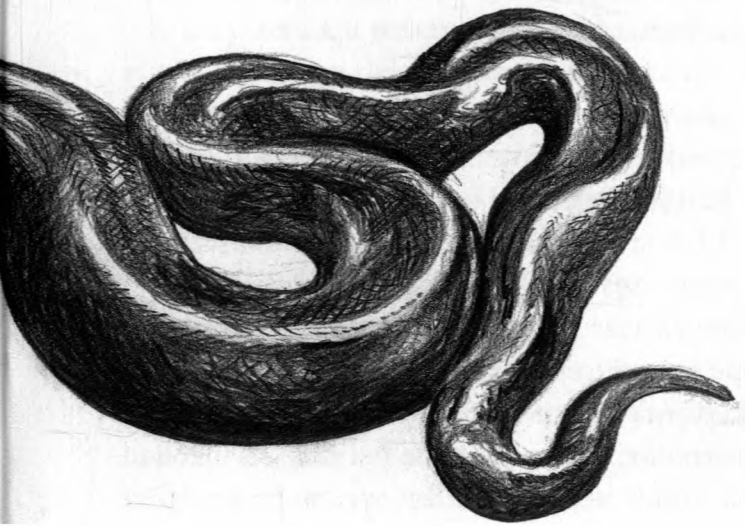

Vieną naktį berniukas užmiršo uždaryti narvą, ir Anai Kondai pasisekė išsirangyti pro atvirą miegamojo langą lietvamzdžiais žemyn į gatvę. Čia, ilgai klaidžiojęs ir privertęs isteriškai spiegti porą moteriškių, jis pagaliau rado pravirą kanalizacijos šulinio angą. Pirmą naktį Oslo atliekų ir kanalizacijos kloakoje jis pratūnojo susirangęs kamputyje visas negyvai išsigandęs. Tačiau netrukus atsitokėjo. Jau kitą dieną jis ėmė daryti tai, ką daro anakondos: smaugti ir ėsti. Mat čia buvo gausybė *rattus norvegicus*, šikšnosparnių ir paprasčiausių pelių. Galbūt ne tiek kiek Amazonėje, tačiau ne taip ir mažai. Neseniai štai pasitaikė tikrų tikriausia mongolinė vandens žiurkė.

Dabar, kai Ana Konda užaugo tokia didžiulė, ji pasišokinėdama čiupdavo grobį ir nesmaugdama jį prarydavo. Šitaip buvo patogiau. Tiesą sakant, jis prisiminė, kaip mama mokydavo gražių manierų prie stalo. Ryti maistą gerai neužsmaugus negražu, tačiau čia, žemai, jo niekas nematė. Todėl Ana Konda tik nurijo mažytį švytintį mėsgalį raudonais plaukais. Tačiau dabar jam kilo įtarimas, kad pasielgė neprotingai. Juk pabudo todėl, kad pilve kažkas sprogo ir sukilo baisus raugulys, pasiruošęs ištrūkti lauk. Ana Konda ėmė įtarti, kad ir prarytas padaras apie tai mąsto. Todėl jis vėl sučiaupė nasrus, o jo kūnas tuo metu ėmė pūstis. Ir pūstis. Ana Konda vėl sučiaupė nasrus. Kūnas jau panėšėjo į milžinišką dešros pavidalo balioną. Jis ir toliau pūtėsi. Ana Konda nepasidavė. Kas suryta, tai suryta.

Dabar jis buvo toks išsipūtęs, kad juoda smauglio oda prisispaudė prie kanalizacijos vamzdžio sienų. Skaudėjo žandikauliai. Ilgiau nebeištvers. Spaudimas iš vidaus tik stiprėjo.

Ilgiau nebeištvers...

Tikrai neištvers...

...nebeištvers!

Iš Anos Kondos nasrų išsiveržė raugulys. Ir čia mes kalbame ne apie paprasčiausią atsiraugėjimą, o apie raugulį, panašų į griaustinį, – jis sudrebino pietvakarinį Oslo centrą. Ir kaip tik tada, kai nebeįstengė užspausti dešros pavidalo baliono angos, Ana Konda it raketa pakilo Oslo kanalizacijos vamzdynu aukštyn. Brum! Kaip patrankos sviedinys pabūklo vamzdžiu. Greitis tik stiprėjo, ir dar po keleto nanosekundžių smauglys buvo išspjautas iš vamzdyno prieplaukon, o iš ten – toli toli palei fiordą, kol pakilo dangun. Ir visai taip, kaip pašėlęs balionas, darė staigius ir neatsargius posūkius tai šen, tai ten, palydimus trūkčiojančio pirstuko garso. Kol galop išleido visą susikaupusį orą ir nudribo tarsi kandžių sukapotas liūto kailis ant eglės kažin kur kyšulyje.

Biulė plūduriavo aukštielninkas kanalizacijos nuotekose it rudas kakutis ir juokėsi. Jo juokas aidėjo visais vamzdynais. Jis laisvėje! Išspjautas pro anakondos nasrus tarsi raketa maždaug po minutės, kai prarijo pirstukonautų miltelių. Ir kas galėjo pamanyti, kad kanalizacijos sistema jam atrodys kaip išsigelbėjimas!

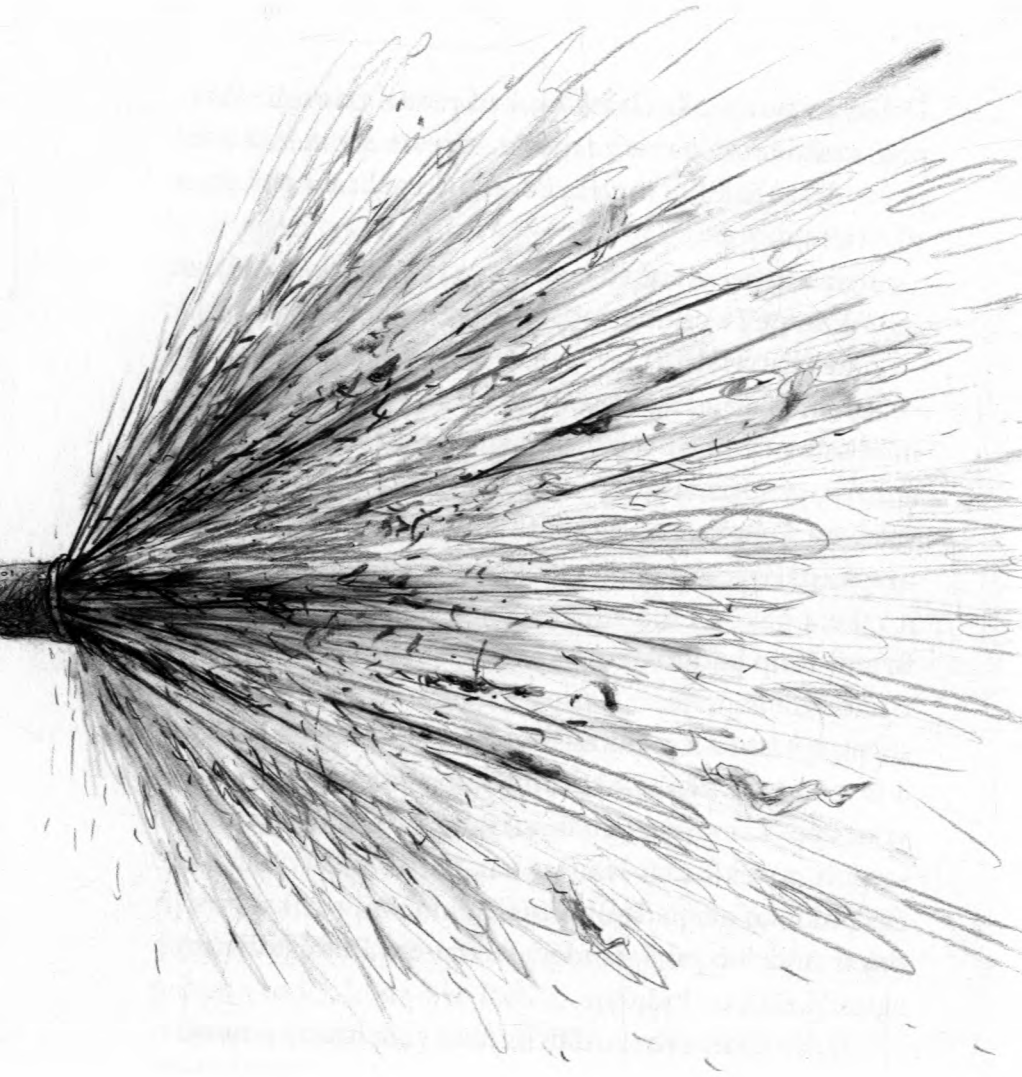

Tačiau po akimirkos Biulė nustojo juoktis. Juk nė viena bėda dar neišspręsta! Smauglys greitai ras kelią atgal į kanalizaciją, ir tuomet geriau čia nebūti. O kurgi jam būti?

Jis privalo dingti iš čia. Biulė apsidairė. Nematyti nė vienos nuorodos „išėjimas“. Tik medinė dėžė, prietemoje linguojanti vandenyje. Biulė užsiropštė ant jos

ir yrėsi pirmyn. Arba atgal. Nežinia, kur jį nešė. Ir taip apie dvidešimt minučių irdamasis ir sukdamasis ties posūkiais, jis vis dar nežinojo nei kur esąs, nei kaip rasti išėjimą. Jis nustojo irtis. Šitaip jam besėdint ir besiklausant tyloje pasirodė, kad ausys pagavo silpną garsą. Jam nepasidingojo, jis iš tiesų girdėjo garsą. Vis stiprėjantį. Siaubingą garsą. Paskutinės teismo dienos, dūžtančio lėktuvo ir įkritusio stogo vienu ir tuo pačiu metu garsą, siunčiantį išbandymus nervų sistemai ir gąsdinantį visur kur tūnančias pabaisas. Biulė žinojo, kad šis garsas gali reikšti tik viena: Diolgeno mokyklos orkestrą.

Berniukas kaip įmanydamas skubinosi garso link, dar du kartus pasuko. Jis yrėsi gana tiksliai, kol pama-

tė saulės šviesos ruoželį, krintantį iš aukštai, čia galėjo būti šachta, vedanti į žemės paviršių. Biulė nusiyrė prie metalinių kopėtėlių, stipriai pritvirtintų prie šachtos sienos, ir pažvelgė aukštyn. Kopėtėlės kilo aukštyn į šviesą gerokai virš jo. O viršuje jis gana aiškiai pamatė šulinio dangčio apačią. Biulė nušoko nuo dėžės ir ėmė kuo greičiausiai kabarotis aukštyn. Pasiekęs kopėčių vidurį, pažvelgė žemyn, širdis krūtinėje šoktelėjo, ir jis pasižadėjo daugiau nesidairyti. Kartais geriau nežinoti, koks iš tiesų šulinio gylis.

Kai galų pagalėj pasiekė viršų ir išgirdo tolstančius Diolgeno mokyklos orkestro garsus, pečiu įsirėmė į šulinio dangtį ir iš visų jėgų stumtelėjo. Pamėgino dar kartą. Ir dar kartelį. Deja, daktaras Proktoras bus sakęs tiesą: šulinių dangčių šiame mieste neišjudinsi nė per centimetrą. Ir jis nebeturėjo nė kruopelytės pirstukonautų miltelių, kurie būtų pakėlę geležinį dangtį iki dangaus.

Biulė riktelėjo kuo garsiau:

– Padėkit! Padėkit!

Ir nors atgrasių orkestro garsų šiaurės pusrutulyje jau beveik nebuvo girdėti, Biulės riksmą nuslopino automobiliai, zujantys pirmyn atgal kaip tik virš jo.

– Padėkit! Padėkit! Ten, žemai, gyvena anakonda ir ji jau pakeliui į namus, pasiruošusi priešpiečiauti!

Biulė žinojo, kad neatsiras nė vieno, kas tuo patikėtų, tačiau ar dabar tai svarbu, kai vis tiek niekas jo negirdi?

Biulė stipriai laikėsi tol, kol įskaudo rankas, ir šaukė, kol užkimo, o iš gerklės leidžiamas garsas priminė džeržgimą. Nusivylęs jis nulipo žemyn ir pavargęs atsigulė ant medinės dėžės. Paskui vėl atsisėdo ir ėmė klausytis, ar neišgirs smauglio šnypštimo. Šitaip besėdint saulės spindulys pro šulinio dangtį prasiskverbė žemyn ir apšvietė šiurpią skylę dėžės, ant kurios jis sėdėjo, dangtyje. Apšvietė skylę, kurią paliko didžiuliai ir labai aštrūs dantys. Ir raudonas raides, išspausdintas ant dangčio:

ATSARGIAI! ITIN SPROGUS PARAKAS IŠ ŠANCHAJAUS PAČIOMS DIDŽIAUSIOMS IR BEVEIK GARSIAUSIOMS PASAULYJE KARALIŠKOSIOMS SALVĖMS AKERSHUSO TVIRTOVĖJE.

Nieko sau, pamanė Biulė.

Taigi, taigi, ir kas iš to?

Bet luktelėkim, pamąstė jis.

Galbūt... šovė mintis Biulei.

Jis apgraibomis rausėsi po kišenes. Štai kur jis! Biulė išsitraukė apkramtytą degtuką, kurį buvo gavęs iš Trulso kaip užmokestį už maišelį bezdalų miltelių. Savaime suprantama, jis buvo sudrėkęs ir beveik perskilęs pusiau, bet vis dar su raudona sieros kepurėle.

Biulė laikė degtuką saulės spindulio ruože, juto, kaip spindulys šildo rankos odą. Dabar jam nedavė ramybės tik du klausimai. Pirmasis – kiek laiko jam reikės laikyti degtuką gegužės saulėje, kad jis išdžiūtų ir būtų galima jį uždegti? O antrasis – kiek laiko prireiks anakondai atplaukti fiordu nuo kyšulio ar iš ten, kad ir kur ji būtų nukritusi?

Jūs iškart gautumėte atsakymą. Beveik tiek pat laiko. Vadinasi, gana tiksliai apskaičiavus, išdžiovinti degtuką prireiks valandos ir keturių minučių. Anakondai atplaukti nuo kyšulio fiordu ir grįžti į Oslo kanalizacijos gelmes reikės tik valandos ir trijų minučių. O kai prabėgo valanda ir trys minutės, Biulės ranka, iškelta į saulės spindulį, ėmė tirtėti iš nuovargio. Ir tuo pat metu jis išgirdo pažįstamą šnypštimą.

O ne, pamanė Biulė, juk nepakenčiama būti prarytam antrąkart tą pačią dieną.

Jis stiprokai brūkštelėjo degtuko galvutę į metalinį kanalizacijos vamzdį, tačiau nieko neįvyko.

Šnypštimas artėjo.

Jis dar kartą brūkštelėjo degtuką į metalą. Raudona siera vos čerkštelėjo, tačiau ugnis neįsiplieskė.

Ir vėl Biulė turės pažvelgti didžiausiai kada nors matytai anakondai į milžiniškus rausvus nasrus. Nasrai artėjo prie posūkio, o Biulei toptelėjo, kad šįkart jam galas. Ar raudonplaukis berniukas dar turi bent kokią galimybę?

Jis paskutinįsyk brūkštelėjo degtuką į sieną.

Šis čerkštelėjo. Šnypštelėjo. Ir... įsiplieskė.

Biulė veikė žaibiškai. Įkišo degantį degtuką į medinėje dėžėje nuo dantų žiojinčią skylę taip, kad jis laikytųsi. Paskui nėrė ir kuo greičiausiai ėmė plaukti po vandeniu. Ir pirmąsyk džiaugėsi, kad čia šlykščios kanalizacijos nuotekos, jose nebūtum galėjęs nei matyti, nei užuosti nieko daugiau, kaip tik dvokiančią pliurzą.

O degtukas degė. Iš viršaus į apačią. Nuo dėžės viršaus iki parako iš Šanchajaus.

Ir antrąkart per dieną Oslo centras sudrebėjo iki pamatų. Sverdrupo gatvėje kanalizacijos šulinio dangtis išlėkė į orą. Automobilių vairuotojai ėmė pypsėti, o praeiviai sustingę ant šaligatvių spoksojo į gatvėje atsivėrusią skylę. Iš angos į visas puses pasipylė šipuliai, atliekos, o į viršų šovė dūmų stulpas. Ir daugiau nieko. Dar po kiek laiko iš duobės išsikepurnėjo mažutėlis kiaurai peršlapęs

raudonplaukis. Prieš pasiraitodamas marškinių rankoves, jis žemiausiai nusilenkė išsigandusiems žiūrovams.

Paskui jis pasilenkė virš duobės, spjovė į kanalizacijos nuotekas ir suriko:

– Ryk mėšlą tu, žemės kirmėle!

Biulė atsisuko į praeivius, parduotuvių savininkus, sustojusius gatvėje paspoksoti, kas nutiko, ir vairuotojus, pravėrusius automobilių langus.

– Aš – Biulė! – šūktelėjo berniukas, įsispręsdamas rankomis į šonus. – Ar kas nors norėtų apie tai pasikalbėti?

Tačiau žmonės Sverdrupo gatvėje tik spoksojo išsižioję į keistą būtybę, išlindusią iš žemės gelmių.

– Niekas nenori, taip ir maniau, – tarė Biulė, dar kartelį nusispjovė ir nuėjo sau.

19 skyrius

Patentų biuras

KAI NUSKAMBĖJO SKAMBUTIS į pirmą pamoką, Liza tebevilkėjo orkestro uniformą. Visi orkestrantai stovėjo mokyklos kieme ir šnekėjosi apie keistenybę, nutikusią šįryt jiems bežygiuojant Oslo centru. Apie du nualpusius orkestro dalyvius, apie greitosios pagalbos automobilius, atvykusius jų paimti, ir apie dirigentą Madseną, taip susijaudinusį, kad visi manė, jog ir jis praras sąmonę.

Liza skynėsi kelią per susispietusius vaikus, ją erzinančius, tampančius ir klausinėjančius, kada galės nusipirkti bezdalų miltelių. Juk rytoj Gegužės septyniolikoji!

Kai į klasę įžengė ponia Strubė, mergaitė jau sėdėjo suole. Mokytoja nuleido akinius iki pat nosies galiuko ir pamatė, kad vienas suolas tuščias.

– Liza, gal žinai, kur ponaitis Biulė, gal serga?

Liza tik papurtė galvą.

Ponia Strubė įbedė į ją akis.

– Ar kas nors atsitiko, Liza?

Iš tiesų Liza norėjo pasakyti „ne“, bet ponios Strubės žvilgsnis mažo vaiko galvelę gali perskrosti kiaurai ir įsiskverbti į smegenis, kur kaupiasi mintys. Todėl Liza pasakė, kaip yra iš tikrųjų:

– Biulė sėdi kalėjime.

Visa klasė aiktelėjo, o ponia Strubė taip aukštai iškėlė antakį, kad jis pradingo po plaukais.

– Ar būtum tokia maloni ir pakartotum, Liza?

– Taip, ponia Strube. Biulė sėdi kalėjime. Tiksliau pasakius, Vaiduoklių skylėje.

Ir jau abu ponios Strubės antakiai paniro į plaukus, o kai juos suraukė, atrodė lyg ūsai kaktoje.

– Tu iš tų mergaičių, kuriomis galima tikėti, kad sako tiesą. Vis dėlto pastaruoju metu tu per daug laiko leidai su Biule.

– Bet aš kalbu tiesą! – įsižeidė Liza.

– Nesąmonė, – sušnarpštė ponia Strubė. – Jokiame kalėjime Biulė nesėdi. Dabar paskaitykime nuo tos vietos, kur baigėme. Septynioliktas puslapis, visi kartu.

– Kalėjime!

– Ne!

– Taip!

– Jau nebe, – tarė balsas.

Visa klasė sužiuro į duris. Tarpduryje stovėjo Biulė. Jis buvo permirkęs iki siūlelio ir kiek apdegusiais plaukų galiukais, tačiau vis dar toks pats.

– Vėl išsimaudei geriamojo vandens fontanėlyje, ponaiti Biule? – kandžiai paklausė ponia Strubė.

– Mažumėlį pasigrumdžiau su didoka anakonda kanalizacijoje, ponia Strube. Tačiau puikiai išsisukau – užteko poros sprogimų.

Ir vėl klasė aiktelėjo. Tačiau tuoj pat nutilo poniai Strubei delnu trenkus į stalviršį.

– Šiandien užteks nesąmonių! Eik į savo vietą, Biule.

Biulė padarė ką liepiamas, o atsisėdęs į savo suolą pasilenkė prie Lizos.

– Gavau tavo laišką, – sušnibždėjo jis. – Atsiprašau, kad nepasisekė anksčiau ištrūkti, buvau pakliuvęs į nelaisvę – į smauglio virškinimo traktą. Kas nauja?

– Trulsas su Trymu vakar vakare įsilaužė į daktaro Proktoro rūsį, – šnibždėjo ir Liza. – Spėjau pamatyti, kad išsinešė abu indus su milteliais.

– Pamatyti? Tu tik žiūrėjai?

– Taip, – atsakė Liza. – Turėjau įsitikinti, kad viskas vyksta pagal planą.

– Planą? Kokį planą?

– Ai, tokį mažą atsargų planą, – tarė Liza. – Nėra čia ką pasakoti.

Oslo patentų biure prie ilgo stalo sėdėjo penki rimti vyrai. Jie žvelgė į stovintį prieš juos poną Traną, pastačiusį ant stalo didžiulį stiklinį indą su fantastiškais pirstukonautų milteliais.

– Greičiau nei lenktyniniai automobiliai ar kosminės raketos, – gyrėsi ponas Tranas. – Geresnis ir pigesnis kuras už milijardą talpyklų degalų, – kalbėjo ponas Tranas. – Žmonės prabils apie Mėnulį, Marsą ir Merkurijų.

Kol ponas Tranas kalbėjo ir viską dėliojo, viršininkas, pats rimčiausias iš visų rimtų ponų, atidžiai jį nužiūrinėjo. Ar tik jam kai ko neprimena apkūni kriaušės pavidalo pono Trano figūra ir jo pavardė? Ak, taip, primena prieš trisdešimtį metų kaimynystėje Hovseteryje gyvenusį berniuką. Ir tas berniukas vis gaudavo po naują gyvūną, kai senieji pasendavo, nustipdavo ar pradingdavo. Miglotai prisiminė ir mongolinę vandens žiurkę. Ir mielą mažytę gyvatę iš Amazonės ar kažkur ten aplinkui. Ar čia tas pats berniukas?

Kai ponas Tranas baigė tiradą, viršininkas krenkštelėjo.

– Visa šitai puiku, pone Tranai. Tačiau mes, patentus išduodanti Oslo valdžia, negalime duoti jums tariamų... ech, pirstukonautų, kaip ten juos vadinate ir sakote išradęs, miltelių patento, jeigu ir pats nežinote, iš ko jie. Todėl, būdamas patentų biuro viršininkas, klausiu jūsų jau trečią kartą. Kokia jūsų išrastų miltelių sudėtis?

Ponas Tranas pataikaujamai šyptelėjo.

– Kaip jau kelis kartus jums sakiau, ne viską tiksliai prisimenu. Kaip per kokį atsitiktinumą juos gavau. Aš tik pakildinau truputį vienaip, šiek tiek – kitaip, o tada viską išmaišiau ant silpnos ugnies. Ir štai darbo vaisius – milteliai, kuriuos čia matote.

– Chm, – rimtai ištarė viršininkas.

– Chm, – prisidėjo ir kiti keturi rimti vyrai.

– Mums reikia įrodymų, – pasakė viršininkas.

– Taip, įrodymų, – jam pritarė ketvertukas.

– Kokių įrodymų? – paklausė ponas Tranas ir dirstelėjo į laikrodį.

Žmonės iš Amerikos sakė iš Hjustono atskrisią antros valandos reisu. Su jais susitikdamas trečią valandą, tikėjosi jau turėti pasirašytą patentą.

– Testo, – pareiškė viršininkas.

– Taip! – patvirtino kiti. – Patentuoto testo patentui.

Ponas Tranas dvejodamas žvelgė į juos.

– Jūs privalote mums įrodyti, – pareiškė viršininkas. – Galite pabandyti labai mažą kiekį. Turime įsitikinti, ar milteliai taip veikia, kaip tvirtinate.

– Žinoma, – aiškiai susinervinęs pralemeno ponas Tranas. – Žinoma, mano mielieji, patentus išduodantys ponai.

– Jūs galėtumėte pasiskolinti štai šitą, – pasakė vienas iš narių, rodydamas į šalmą, pakabintą ant sienos. – Tiesa, aną kartą tam, kas šalmą užsidėjo, jis nepadėjo.

– Kas jis buvo? – nuolankiai pasiteiravo ponas Tranas.

– Vyrukas, kuris manė atradęs specialų paraką Akershuso tvirtovės salvėms, – liūdnai atsakė viršininkas. – Pasirodė, kad parakas buvo itin degus.

Kiti keturi niūriai palingavo galvas ir persižegnojo.

Tada ponas Tranas užsidėjo šalmą, nuėjo prie stalo, įkišo arbatinį šaukštelį į stiklinį indą su milteliais ir pasistengė pasisemti jų tik trupučiuką. Tuomet juos nurijo, kietai užmerkė akis ir laukė. Laukė, vis laukė.

Ir nieko nenutiko.

Bent jau tikrai nieko, ką pats būtų pastebėjęs.

Tačiau išgirdo visus penkis ponus pradėjus murmėti.

– Tai pastebima, – pasakė vienas.

– Labai neįprasta, – jam pritarė kitas.

– Argi anksčiau to nesame matę? – pasidomėjo trečiasis.

Ponas Tranas atsargiai pramerkė akį ir pamatė ketvirtą rimtą poną, bevartantį didžiulę knygą.

– Štai čia, – pasakė vyriškis ir parodė knygoje. – Šitai jau užpatentuota.

Viršininkas atsikosėjo ir dar labiau surimtėjo.

– Pone Tranai, jūs esate sukčius, mėginantis pavogti daktaro Proktoro atradimą.

Ponas Tranas išsižiojo ir jam išsprūdo:

– Argi tas velnio profesorius jau užpatentavo pirstukonautų miltelius?

– Pirstukonautų miltelius? Visiškai ne. Mes kalbame apie gana nenusisekusį išradimą, apie žalsvuosius daktaro Proktoro miltelius. Tik pažvelkit į save, pone!

Ponas Tranas nužvelgė save iki kojų. Ir suklykė. Jis švytėjo fosforescuojančia žalsva spalva ir buvo perregimas nelyginant kirminas.

Kaip tik tą pačią akimirką ponios Strubės pamokoje Biulė persisvėrė per suolą kuo arčiau prie Lizos ir nepatikliai sušnibždėjo:

– Ką tu padarei?

– Išmušiau rūsio langą, įsigavau vidun ir ant stiklinio indo su žalsvaisiais daktaro Proktoro milteliais užklijavau naują etiketę.

– O ant naujosios etiketės užrašei?..

– PIRSTUKONAUTŲ MILTELIAI, – sukikeno Liza. – SAUGOTI NUO VAIKŲ!

Jiedu dar labiau susikūprino, pastebėję ponios Strubės žvilgsnį, – ieškodama besišnabždančių mokinių, ji akimis šmirinėjo po klasę.

– O tada? – vėl sušnibždėjo Biulė.

– Tada susirinkau visus pirstukonautų miltelius, paprastuosius bezdalų miltelius ir susidėjau viską į kuprinę, – tyliai pasakojo Liza. – Tačiau palikau vieną indą su bezdalų milteliais šalia to kito, kad Trulsui su Trymu nekiltų įtarimų.

– O kur dėjai kitus miltelius?

– Jie mano drabužių spintoje.

– Ir vis dėlto tu matei, kad Trulsas su Trymu?..

– Taip! Stebėjau pro miegamojo langą. Jie įsilaužė ir išsinešė abu stiklinius indus.

– Ar žinai, kur jie dabar? Nemačiau jų mokyklos kieme per pertrauką.

– Žinau, kur jie! – ištarė Liza, užmiršusi kalbėti pašnibždomis. – Šiandien atsitiko gana keistas dalykas orkestrui žygiuojant Oslo centru. Iš dangaus nukrito...

– Liza! – nugriaudėjo balsas nuo mokytojos stalo. – Ponaiti Biule! Apie ką judu taip šnekatės?

Biulė kostelėjo ir tarė:

– Ponia Strube, mes kalbamės tik apie tai, kaipgi čia gali būti, kad moterys, pavyzdžiui, Liza arba jūs, gerokai sumanesnės už mus, vyrus. Mano manymu, jūs turėtumėt valdyti pasaulį, atsikratyti visų vyrų, užšaldyti jų sėklą, o ką tik gimusius berniukus sunaikinti.

Ponia Strubė apstulbusi žvelgė į jį.

– Bet tai tik idėja, – aiškino Biulė. – Kadangi pats esu vyras, akivaizdu, mintis gana kvaila. Aš ir sakau, pamirškime visa tai ir labai dėkui už dėmesį, ponia Strube. Būkite tokia maloni ir toliau aiškinkite pamoką.

Poniai Strubei ėmė trūkčioti akių kampučiai, nosies šnervės ir lūpų kampučiai. Kol ji pagaliau susigaudė, ką turėtų sakyti, kažkas stipriai pabeldė į duris.

– Įeikit! – skubiai šūktelėjo ji, atrodė, kad jai palengvėjo.

Durys atsivėrė, ir tarpduryje pasirodė vyriškis, trumpą storą ir juodomis poromis nusėtą nosį pasibalnojęs tamsiais lakūno akiniais.

– Laba diena, ponia Strube, – tarė jis. – Atleiskite, kad taip įsiveržiau.

– Įeikite, pone Madsenai. Kuo galiu jums padėti?

Dirigentas įžengė į klasę ir kostelėjęs tarė:

– Mus ištiko nedidelė krizė. Tiesą sakant, rimta krizė. Kaip kai kurie iš jūsų jau žinote, įvyko labai keistas nelaimingas atsitikimas šįryt orkestrui žygiuojant Oslo centru. Iš dangaus tiesiai ant dviejų mūsų muzikantų galvų netikėtai nukrito sunkus, nepaprastai kietas daiktas. Jiems lengvas smegenų sutrenkimas. Jie ligoninėje. Trulsas ir Trymas Tranai.

Per klasę nuvilnijo šurmulys. Nuskambėjo ir pora vos girdimų „valio!“. Madsenas ir vėl kostelėjo.

– O bėda ta, kad rytoj jie negalės groti Gegužės septynioliktosios eitynėse. Kitaip tariant, ieškau, kas galėtų juos pakeisti. Kas nors, pučiantis... ech, trimitą.

Liza žvilgtelėjo į Biulę, kuris tyliai sėdėjo ir išsižiojęs spoksojo į Madseną.

Madsenas perkėlė kūno svorį ant kitos kojos ir kiek nedrąsiai apsižvalgęs kalbėjo toliau:

– Ir jeigu tik nebūsiu klaidingai informuotas, kažkas šioje klasėje turėtų... ech, trimituoti. Berniukas... ech, turintis absoliučią klausą. Berniukas, vardu... ech, Biulė.

Visi atsisuko į raudonplaukį mažutėlį, staiga ėmusį išdidžiai ir iš tolo apžiūrinėti savo panages.

– Biule? – kreipėsi į jį ponia Strubė.

– Taip, ponia Strube...

– Ar tu nesidžiaugi, vaikeli? Juk tau bus leista groti su Madsenu Diolgeno mokyklos orkestre per pačią Gegužės septynioliktąją!

Biulė stipriai primerkė vieną akį, o kita mąsliai žvelgė į lubas.

– Gegužės septynioliktoji, gegužės septynioliktoji, ši data kai kuo svarbi... O taip, jau prisiminiau! Pirmiausia – susitrinsiu kiaušinio trynį su cukrumi desertui. Vėliau dalyvausiu porinio bėgimo maiše rungtyje, jau seniai užsirašęs. Ir, žinoma, didysis kiaušinių ridenimas Egedalyje, į jį jau treti metai esu kviečiamas kaip čempionas. Aukščiausios klasės, kietai virtų kiaušinių.

Vaikai ėmė juoktis, tačiau stiprių stipriausias trenksmas delnu į stalo paviršių privertė juos užsičiaupti. Visus, išskyrus Biulę.

– Trumpiau tariant, gali būti sudėtinga įsprausti dar ir trimitavimą kaip tik tą dieną.

Madseno veidą iškreipė grimasa, jis iš nevilties suaimanavo.

– Nebeeent... – nutęsė Biulė.

– Taip! – nušvito Madsenas. – Sakykit, sakykit!

– Nebent būčiau labai gražiai paprašytas...

– Taip, taip, paprašysiu gražiai! – sutiko Madsenas.

– Arba dar geriau – maldaujamas.

– Maldauju, maldauju! – klykė Madsenas.

– Ant kelių? – paklausė Biulė.

Ir Madsenas puolė ant kelių maldaudamas, o ponios Strubės akiniai pusę metro slydo nosimi nuo šio neįprasto reginio.

– Puiku! – sušuko Biulė, šokdamas ant suolo. – Trimituosiu! Tik pasirūpinkit, kad uniforma man būtų tinkama.

Visi vaikai džiūgavo. Džiūgavo ir dirigentas Madsenas. Ir nors nepastebimai, bet giliai širdyje ponia Strubė taip pat džiaugėsi. O kai visi džiaugėsi, Liza keletą žodžių sušnibždėjo Biulei į ausį. Kai Biulė įsikišo du pirštus į burną ir sušvilpė taip, kad aukštas garsas prasiveržė net pro rakto skylutę, visi nuščiuvo.

– Vaikai, dėmesio! – suriko Biulė. – Šią popietę Lizos sode pardavinėsime bezdalų miltelius. Tiesa, Liza?

– Tiesa, – pritarė Liza ir taip pat užšoko ant stalo. – Ir sumažinsim kainą iki dviejų kronų, nes... na, jie atpigo.

– Argi ji ne šaunuolė? – šypsojosi Biulė.

Ir vėl pasigirdo džiūgavimai, o kai iškart nuskambėjo skambutis į pertrauką, Liza su Biule buvo nešte išnešti iš klasės lyg ant sostų.

Ponia Strubė ir dirigentas Madsenas tebestovėjo ir žiūrėjo jiems įkandin, o paskui tik palingavo galvas ir pratrūko juoktis.

– Čia tai bent porelė! – stebėjosi Madsenas.

– Taip, patikėkite, – pritarė jam ponia Strubė. – Mane glumina tik vienas dalykas.

– Koks?

– Kas ten užkrito ant Trulso su Trymu?

– Išties mistiška, – kalbėjo Madsenas. – Norit tikėkit, norit ne, tai buvo kanalizacijos šulinio dangtis.

20 skyrius

Prisipažinimas

BUVO JAU BEVEIK VAKARAS, o naktį prasidės Gegužės septynioliktoji – Norvegijos nacionalinė šventė. Visi vaikai ir suaugusieji žygiuos eitynėse, kol prisitrins pūsles, o kojos ištins ir nebetilps į naujus gražius batelius. Jie šauks „valio!“, kol įskaus gerkles. Jie net neįstengs verkšlenti, jog persivalgė dešrelių ir ledų ir pilvai tokie pilni, tarsi prikimšti spygliuotos vielos. Trumpiau tariant, buvo vaikams ir suaugusiesiems džiugios šventės išvakarės.

Ir kaip tik šį vakarą Trulsas pabudo ir suvokė gulįs ligoninės lovoje. Jis apsidairė ir pamatė Trymą, taip pat atsibudusį ligoninės lovoje šalia jo.

– Kas atsitiko? – paklausė Trulsas. – Kodėl tavo galva sutvarstyta?

– Šulinio dangtis, – atsakė Trymas. – Ir tavo galva sutvarstyta.

– Šiandien mes turėjome pardavinėti vaikams bezdalų miltelius ir būtume maudęsi piniguose! – tarė

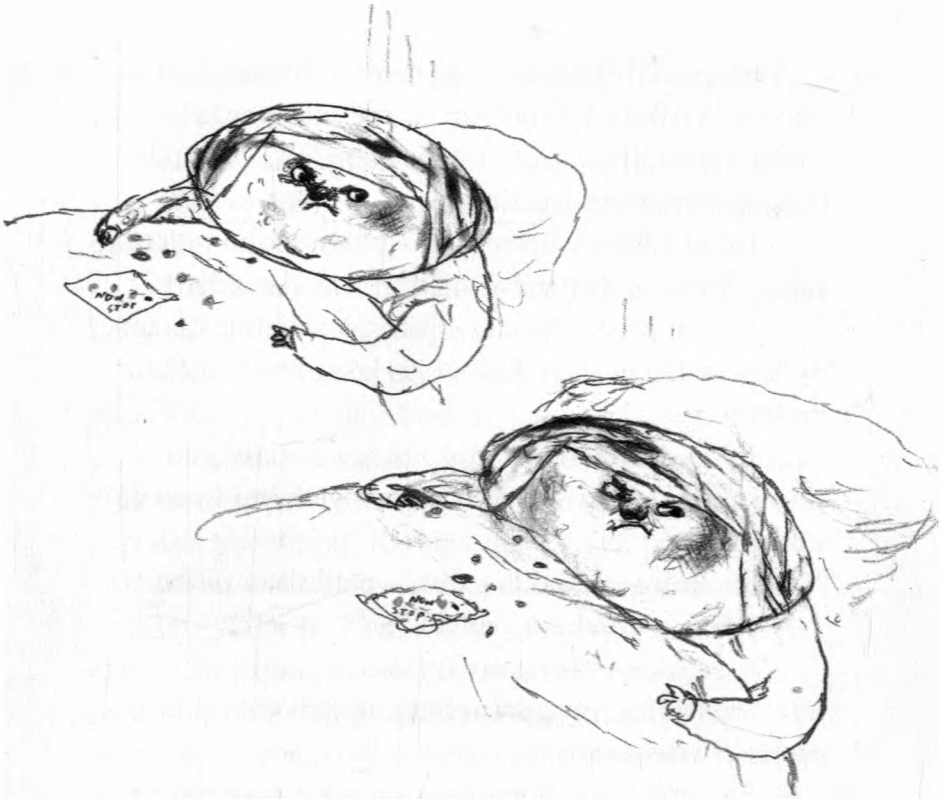

Trulsas. – Juk rytoj Gegužės septynioliktoji! Ir turėjome trimituoti, – suglumęs prisiminė jis.

Kaip tik tuo metu palatos durys atsidarė ir įėjo seselė.

– Labas, berniukai, – pasisveikino ji. – Judu sulaukėte svečių, ir net dviejų.

– Tėtis! – pravirko Trulsas.

– Ir mama! – verkšleno Trymas.

– Ne visai, – pasakė seselė ir pasitraukė į šalį.

Trulsas su Trymu sustingo lovose. Priešais juos stovėjo du vyriškiai, kuriuos jau esame sutikę anksčiau. Jie vilkėjo policininkų uniformomis, abu laikė po stiklinį indą, apie juos irgi jau žinome.

– Labas vakaras, berniukai, – pasisveikino nuleistaūsis. – Viliuosi, jūsų galvos ne itin rimtai sužeistos.

– Ir greit prisipažinsite, – įsiterpė policininkas užriestais į viršų ūsais, – kad tai jūs įsilaužėte į daktaro Proktoro rūsį.

– Į paties daktaro Proktoro rūsį, – pataisė policininkas nukarusiais ūsais. – Ir pavogėte štai šiuos du stiklainius.

– Štai šiuos stiklinius indus, – patikslino riestaūsis.

– Ne aš, – išstenėjo Trulsas.

– Ir ne aš, – pralemeno Trymas.

– Stiklainius, gavę pranešimą, radom jūsų garaže, – pareiškė nuleistaūsis.

– Radome ir dvi poras batų su stiklo šukėmis, prilipusiomis prie padų. Jos sutampa su išdaužto stiklo rūsyje šukėmis. Tai įkaltis.

– Jeigu dabar mums prisipažinsite, išvengsite Vaiduoklių skylės.

– Tai aš, – išstenėjo Trulsas.

– Ne, tai aš, – išlemeno Trymas.

– Ir tėtis, – pasakė Trulsas.

– Taip, iš tikrųjų ir tėtis, – patikslino Trymas. – Jis... jis... mus apkvailino.

– Mes buvome apkvailinti, – šnarpštė Trulsas.

– Mus lengva apkvailinti, – kūkčiojo Trymas. – Mes tokie vargšeliai!

– Chm, vadinasi, ir ponas Tranas, – tarė nuleistaūsis. – Taip ir maniau. Turime išsiųsti pranešimą apie jo paiešką.

– Taip, – tarė riestaūsis. – Ir tučtuojau. Nei jo paties, nei gąsdinančio hamerio garaže nėra.

Policininkas nukarusiais ūsais išsitraukė mobilųjį ir paskambino į policijos būstinę.

– Pranešu, kad visi budintys policijos ekipažai sustabdytų juodos spalvos hamerį. Ieškome pono Trano. Jis nepaprastai pavojingas. Kartoju: nepaprastai pavojingas.

Taip buvo pradėtos iki šiol didžiausios Osle automobilio gaudynės. Nesileisime į smulkmenas, tik pasakysime, kad daugiau nei šimtas policijos automobilių sekė paskui juodąjį pono Trano hamerį, siaučiantį Oslo gatvėmis ir spjaudantį išmetamąsias dujas kur kas bjauriau nei du lokomotyvai. Kaskart policijai užtvėrus gatvę ir manant, kad jį sučiups, jis tik padidindavo greitį, o gyvosios užtvaros, policijos automobiliai, policijos žirgai ir patys policininkai Oslo centre iškrikdavo į visas puses.

Ir šitai truko tol, kol nusileido saulė ir prasidėjo Gegužės septynioliktoji.

21 skyrius

Gegužės septynioliktoji

PIRMĄKART ŠIAME PASAKOJIME saulė spigino vaiskiausiame danguje – nebuvo nė mažiausio debesėlio. Šitaip valandėlę ji jau buvo švietusi virš Japonijos, Rusijos ir Švedijos, o dabar štai ėmė spindėti viršum mažytės sostinės gana nedideliame krašte – Norvegijoje. Ji tučtuojau nutvieskė auksu nedidelius rūmus, kuriuose gyvena karalius, sprendžiantis ne tiek daug, kad galėtų ką nors pakeisti. Tačiau jis džiaugiasi, galėdamas pamojuoti vaikų eitynėms ir pasiklausyti jo garbei skirtų didžiausių ir beveik garsiausių pasaulyje karališkųjų salvių. Saulė, žinoma, nušvietė ir Akershuso tvirtovę, senus pabūklus, nukreiptus į Oslo fiordą ir net duris, vedančias į pačią baisiausią mieste kalėjimo kamerą, Vaiduoklių skylę.

Ir kaip tik tą akimirką Vaiduoklių skylės durys prasivėrė ir ant žolėto kauburio atsistojo daktaras Proktoras, priverstas kietai užmerkti saulės šviesai jautrias akis. Už jo ėjo du sargybiniai, prižiūrintys kalinius.

– Valio! – belaukiantys jo sušuko Liza su Biule.

Jie šokinėjo aukštyn žemyn ir mojavo vėliavėlėmis.

– Laisvė, saulė, Gegužės septynioliktoji ir mano asistentai, – juokėsi daktaras Proktoras, juos apkabindamas. – Argi galėtų šiandien būti dar geriau?

– Kai kam galėtų, – sumurmėjo komendantas, už keleto žingsnių nuo Lizos su Biule mindžikuojantis ant kulnų.

– Bet niekas man taip ir nepapasakojo, kodėl aš laisvėje? – pasiteiravo profesorius, sėsdamasis šalia Biulės su Liza.

– Trulsas su Trymu viską prisipažino, – pasakė Liza. – Kad tądien jie patys įbaugino Biulę duoti jiems pirstukonautų miltelių.

– Ir kad jūs niekada nepardavinėjote jų vaikams, – įsiterpė Biulė.

– Ir kai netrukus policininkai sučiups poną Traną, – kalbėjo Liza, – visi liausis lakstę po miestą didžiuliu greičiu.

– O Dieve! – nenustygo profesorius. – Vadinasi, visos bėdos išspręstos!

– Nevisiškai, – pasakė Liza ir linktelėjo komendantui. – Tėti?

– Taip, tikra tiesa! – suniurnėjo komendantas, žengtelėdamas į priekį. Jis drovėjosi, todėl greičiausiai dėl tos priežasties kalbėjo kiek pakeltu ir labiau nei įprastai komanduojančiu tonu: – Taip, mes labai atsiprašome, kad atsidūrėte šiame nelemtame kalėjime, daktare Proktorai.

Daugiau tai nepasikartos. Žinoma, nebent padarytumėt ką nors neteisėta. Pavyzdžiui, bananais užkimštumėt išmetamųjų dujų vamzdį. Arba iškeltumėt kūdikį ant vėliavos stiebo. Arba...

– Prie reikalo, tėti, – griežtai pasakė Liza.

– Žinoma, žinoma, prie reikalo, – sumurmėjo komendantas, o jo sprandas paraudo. – Kaip jūs matote, štai čia turime keletą senovinių pabūklų. Bet jūs nežinote, kad neturime specialaus parako iš Šanchajaus, kurio mums reikia didžiausioms ir beveik garsiausioms pasaulyje karališkosioms salvėms, jas šiandien kiek vėliau turėtume iššauti iš šių pabūklų. Naujausiais laikais dar nėra to nutikę, kad nebūtų karališkųjų salvių, todėl baiminamės, jog iš mūsų juoksis visas pasaulis. Bent jau visa Šiaurės Europa, išskyrus galbūt Suomiją... ir... ir...

– Tėti!

– Taip, taip. Klausimas toks...

– Klausimas toks, – pertraukė jį daktaras Proktoras, – ar galėčiau jums padėti iššauti karališkąsias salves. O atsakymas, mano mielasis komendante ir kaimyne, TAIP!

Ir antrąsyk per trumpą laiką nuvilnijo džiaugsmo banga. Tačiau Liza su Biule negalėjo ilgai džiūgauti, mat netrukus per Norvegijos nacionalinę šventę jie turėjo groti Diolgeno mokyklos orkestre.

Diolgeno mokyklos orkestras žygiavo ir grojo kaip niekada puikiai. Orkestrantai išgavo gausybę teisingų

tonų ir kaip niekad bemaž pataikė į taktą. Priekyje žygiavo Nikolajus Amadėjus Madsenas su lakūno akiniais nuo saulės, išsišiepęs iki ausų ir svajojantis apie vasarą Eidsvolyje vyksiantį orkestrų sąskrydį.

Liza pūtė klarnetą ir vis žvilgčiojo į Biulę, kuriam betrūko persiplėšti, kad spėtų žygiuoti su kitais. Užtat trimitavo jis nepaprastai įspūdingai, jo pirštai bėgiojo klavišais, o žvilgsnis lakstė penklinėmis natų sąsiuvinyje.

Kai priartėjo prie Sverdrupo gatvės, Biulė buvo itin susikaupęs ir net negirdėjo atkaukiančių policininkų automobilių sirenų. Jis nematė ir didžiulio riaumojančio hamerio, išnyrančio iš už kampo ir stabdančio žviegiant padangoms, pamačius, kad kelias baigiasi ir jis nebegali važiuoti nei pirmyn, nei atgal. Gegužės septynioliktosios eitynių kolona žygiavo kaip tik į jį. O garsai, išgauti orkestrų, erzino nervų sistemą, nes tai buvo pasaulio pabaigos, dūžtančio lėktuvo ir užgriūvančio stogo garsai vienu metu viską sudėjus.

Už hamerio susispietė apie šimtą policijos automobilių mėlynais švyturėliais, pasiruošę užmesti ant jo lasą.

Vairuotojas iššoko iš hamerio.

Liza liovėsi groti.

– Juk čia... – lemeno ji. – Juk čia ponas Tranas.

Biulė taip pat liovėsi pūtęs ir įsmeigė į vyrą akis.

Ponas Tranas stovėjo gatvės vidury ir įsiutęs dairėsi. Visi keliai buvo užkirsti. Atrodė, kad bėglys užspeistas.

– Cha! – sušuko ponas Tranas. – Jūs niekada manęs nesučiupsite, kvailiai, netikšos ir vidutinybės!

Jis išlupo arčiausią kanalizacijos šulinio dangtį ir įšoko vidun.

– Oi! – šūktelėjo Liza.

Policininkai pribėgo artyn, pažiūrėjo į skylę ir pasikasę galvas ėmė tartis.

Biulė su Liza girdėjo tik sakinių nuotrupas.

– Šiandien aš pasipuošęs šventine uniforma ir dėl jo nenoriu murkdytis po kanalizaciją.

– O man astma, nepakenčiu to dvoko.

– Aš turiu dalyvauti kiaušinių nešimo šaukšte rungtyje.

Ir jie užritino šulinio dangtį, paskui, patikrinę, ar tvirtai uždarė angą, atšaukė gaudynes ir pamojavo Gegužės septynioliktosios dalyviams.

Ana Konda gulėjo susirangiusi ir kentė alkį. Ten, aukštai gatvėje, buvo girdėti orkestro keliamas triukšmas ir kvepėjo keptomis Vienos dešrelėmis. O štai kažkas netikėtai garsiai pliūkštelėjo į Oslo kanalizaciją. Smauglys buvo toks alkanas, kad vos beįstengė plaukti garso link. Tačiau kai priplaukė, išvydo kai ką pažįstama. Dvikojis grobis, šiek tiek žalsvai švytintis. Praėjusį kartą užkirtęs panašaus padaro, smauglys Ana Konda buvo nuskraidintas iki paties Nesodeno kyšulio. Bet ne vien dėl švytėjimo jis atpažino šį dvikojį kąsnį. Šis priminė kai ką iš laikų, kai jis buvo dar mažas ir gyveno narve Hovseteryje. Argi nėra panašumo tarp šio storo, prikimšto mėsos, Vienos dešrelės pavidalo vyriškio ir nutukusio berniūkščio, anuomet pagaliu baksnojusio jam į šonus? O taip! Ana Konda pamatė, kad vyriškis jį pastebėjo ir

taip pat atpažino. Ir išsižiojo iš nuostabos. Išsižiojo plačiai. Labai plačiai. Tačiau toli gražu ne taip plačiai, kaip išsižiojo Ana Konda.

– Oi, koks puikus skonis! – sušuko Biulė tebekramtydamas. Ir laikydamas rankoje garuojančią Vienos dešrelę su bulviniu paplotėliu.

– Gardumėlis! – pritarė Liza, atsikąsdama savo dešrelės.

Jie sėdėjo ant žolės prie Akershuso tvirtovės ir žiūrėjo į septynis drąsius sargybinius, nervingai trypčiojančius priešais stalą, ant kurio daktaras Proktoras buvo pastatęs didžiulį stiklainį su paprasčiausiais bezdalų milteliais. Šis septynetas buvo įsiprašęs savanoriais tokiai garbingai užduočiai atlikti.

– Asistente Biule! – sušuko daktaras Proktoras ir dirstelėjo į rotušės laikrodį, jo rodyklės artėjo prie numatyto didžiausiųjų ir beveik garsiausių pasaulyje karališkųjų salvių laiko. – Ar gali padėti man viską sutvarkyti?

– Žinoma, – atsakė Biulė, rydamas paskutinį dešrelės gabalą. Jis pribėgo prie stalo, čiupo medinį šaukštą ir įkišo jį į stiklinį indą.

– Esu Biulė, – kreipėsi jis į sargybinius. – Ką pasakysite?

– Triulė? – perklausė vienas sargybinis.

– Julė, – atsakė kitas.

– Spiulė, – patikslino trečias.

– Tylos! – šūktelėjo Biulė, žvelgdamas į laikrodį. – O dabar išsižiokite! Ir pasilenkite! Greičiau, turime tik keletą sekundžių!

– Ar tai pavojinga? – nervingai paklausė vienas iš sargybinių ir išsižiojo.

– Taip, – atsakė Biulė, kišdamas jam į burną šaukštą su milteliais. – Jie kriaušių skonio. Devyni... aštuoni...

– Dėkoju, asistente, – pasakė profesorius, taisydamasis motociklininko akinius. – Mieli sargybiniai, maloniai prašome užimti pozicijas.

Sargybiniai, kurie netroško, kad į juos būtų kreipiamasi „mieli“ ir „maloniai“, suglumę susižvalgė.

– Man kutena pilvą, – tarė vienas iš jų.

– Ištempkite ausis! – sukomandavo raudonplaukis mažylis. – Dabar užpakalius atsukite ta pačia kryptimi, kur žvelgia pabūklai. Ir tinkamai pasilenkite!

Štai tokią kalbą sargybiniai suprato ir tučtuojau pakluso nurodymams.

Ir kaip tik tada rotušės laikrodis ėmė mušti dvylika dūžių.

Vaizdelis buvo toks komiškas, kad Liza ėmė garsiai juoktis, – septyni palinkę į priekį sargybiniai, užpakalius nukreipę į tvirtovės sienas ir Oslo fiordą rotušės laikrodžiui mušant valandas.

Tačiau jau po trečio laikrodžio dūžio nei Liza, nei kiti Oslo ir apylinkių gyventojai jų nebesiklausė. Nes ir dūžiai, ir Lizos juokas buvo nustelbti tokio stipraus

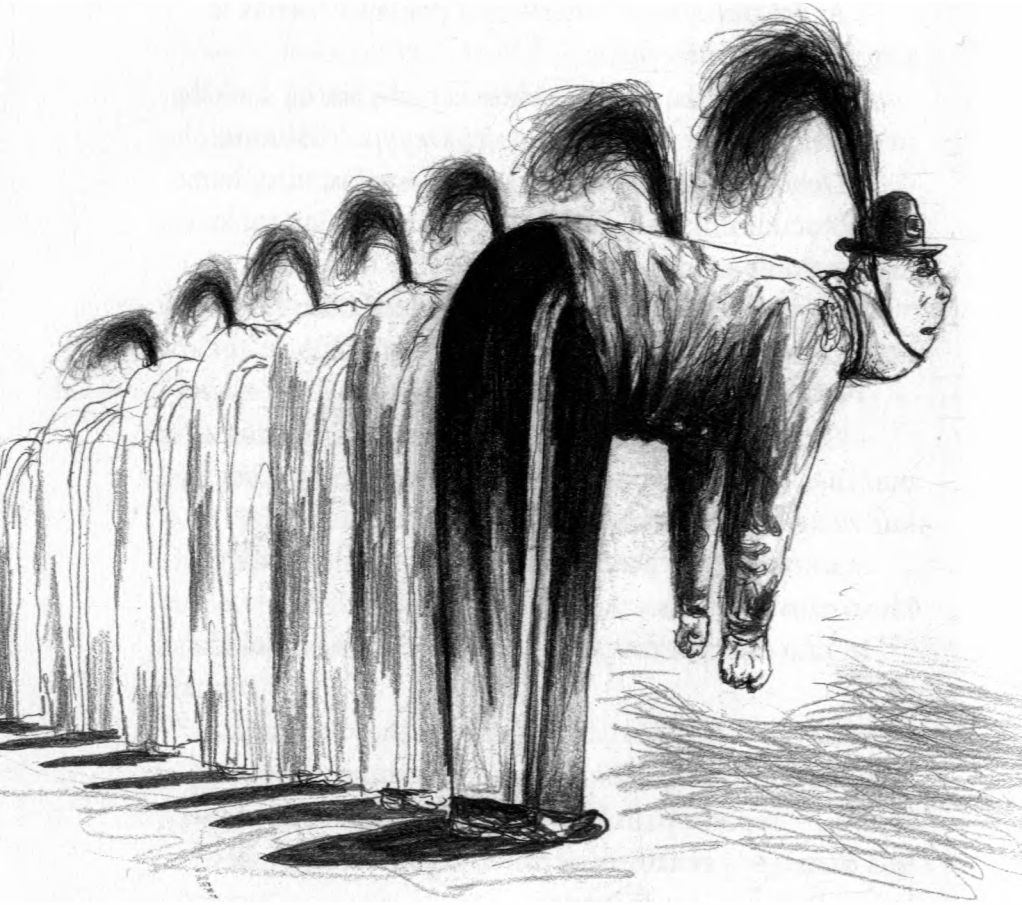

garso, kad žmonių ausų būgneliai apsitraukė šerkšnu, o akys sulindo gilyn į kaukolę. Kitas driokstelėjimas pasiuntė oro gūsį Rožių gatve iki pačios Karolio XIV Jono gatvės – ir čia suplevėsavo visos vėliavos. Trečias smūgis išmušė tris langus kyšulyje, o žaliųjų Ulevolo rezidencijų kvartalo obelis iš nuostabos privertė pražysti. Nuo ketvirto pliūpsnio vienai į Lizą panašiai mergaitei, gyvenančiai Sarpsborge, teko pažvelgti į vaiskiausią dangų ir suklusti, ar čia tik ne griaustinis. Penktasis nebuvo toks garsus, lyg pirstelėjimas, ir žmonės Oslo gatvėse stebėjosi dairydamiesi vienas į kitą. Tačiau nuo šeštojo driokstelėjimo danų laivas fiordo viduryje pakrypo, o parskrendančių į Norvegiją kregždučių būrys buvo priverstas apsigalvoti ir grįžti į Afriką. Garso bangos buvo nukreiptos į Kurfiurstendamą Berlyne, čia fontano srovė tryško taip, kad visi aplinkui susispietę turistai sušlapo, o vaikai krykštavo iš džiaugsmo.

Nugriaudėjus paskutiniam, septintajam šūviui, karalius patenkintas sėdėjo rūmuose ir jam atrodė, kad dar niekuomet nebuvo girdėjęs įspūdingesnių salvių. Prieš nuaidint paskutinės salvės garsams karaliaus adjutantas jau skambino Akershuso tvirtovės komendantui, norėdamas perduoti, kad karalius įteiks jam ir tvirtovės sargybiniams medalius už Tarnybą Karaliui, paaukštins jiems pareigas iki garbės sargybinių ir užtikrins ilgą ir laimingą gyvenimą.

– Nejaugi jis iš tiesų gali mums garantuoti ilgą gyvenimą? – skeptiškai paklausė komendantas.

– Juk jis – karalius! – atrėžė adjutantas ir įsižeidęs padėjo ragelį.

Komendantas vėl grįžo žole ten, kur septyni sargybiniai suplėšytomis ties užpakaliu kelnėmis, du policininkai drėgnomis nuo juoko ašarų akimis ir Liza su Biule ir profesoriumi šoko džiaugsmo šokį.

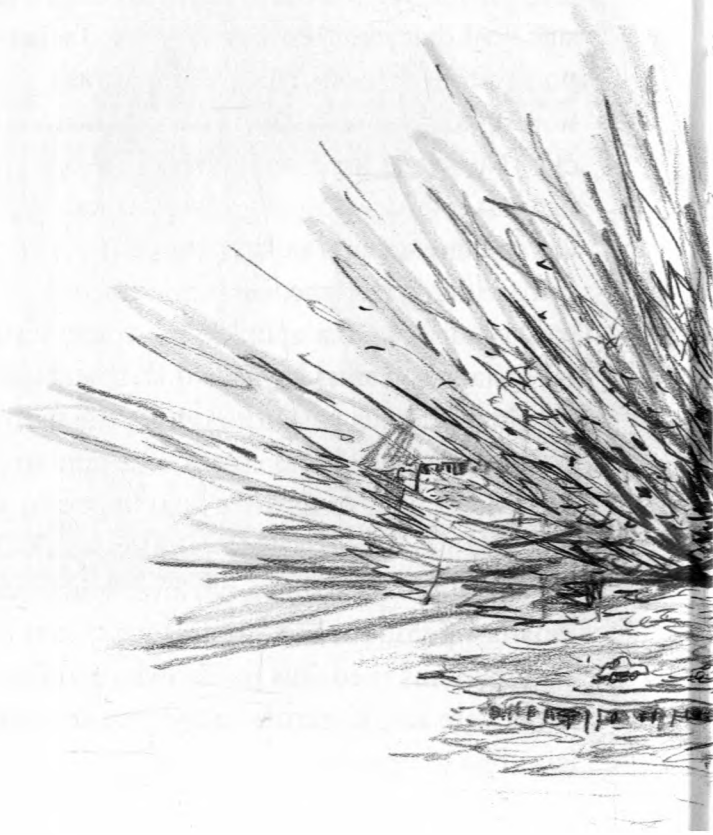

22 skyrius

Paskutinis

TAI BUVO NEPAPRASTAI ILGA Gegužės septyniolikto-sios diena. Ir ji dar nebuvo pasibaigusi.

Pavakario saulė tingiai švietė viršum kriaušės dak-taro Proktoro sode, o po ja krėsluose susiėmę už pilvų sėdėjo Liza su Biule. Kartu su profesoriumi jie įveikė pusantro metro karamelinį pudingą ir buvo tokie sotūs, kad profesorius net nuėjo į vidų truputėlį pailsėti.

– Šiandien buvai itin sumanus, – tarė Liza.

– Gal ir taip, – pripažino Biulė. – Tačiau tik tavo dėka.

– Taip manai? – nusišypsojo Liza ir užsimerkė, kad į akis nežilpintų pro lapus užklystantys saulės spinduliai.

– Tai tiesa, – tarė Biulė. – Tu sumaniausia mergaitė iš visų, kokias tik pažįstu. O dar svarbiau – tu pati ge-riausia...

Visa aplinkui nuščiuvo, o Liza atsimerkė ir apstulbu-si žiūrėjo į Biulę, šis buvo išraudęs. Ji pamanė, kad kas nors nutiko jo gerklei, nes jam teko tris kartus atsikosė-ti, kol vėl galėjo kalbėti kiek duslesniu balsu.

– Tu pati geriausia draugė.

– Ačiū, – padėkojo Liza ir pajuto, kaip visas jos kūnas užkaito. – Tu irgi geriausias draugas.

Ir daugiau jau nė vienas iš jų nebežinojo, ką sakyti, todėl jiems palengvėjo, kai kažkas sprogo. Štai kas atsitiko. Tai buvo paskutinis sprogimas tą iiiiilgą Gegužės septynioliktąją, ir jie abu atsisuko daktaro Proktoro rūsio pusėn. Tačiau garsas buvo kitoks nei daktaro Proktoro paprastųjų bezdalų miltelių.

– O ne! – išsigando Liza.

– Čia ne pirstukonautų milteliai... – pareiškė Biulė.

– Tikrai ne, – patvirtino profesorius, pasirodydamas rūsio tarpduryje. Jo veidas buvo pajuodęs nuo suodžių ir tepalo. – Čia tik motociklo, kuriuo niekas nevažinėjo dvylika metų, duslintuvas. Motociklą reikėjo patepti, dabar jis veiks puikiai.

Šitaip kalbėdamas profesorius išvažiavo pupsinčiu motociklu su priekaba pro rūsio duris, atriedėjo aukšta kiemo žole ir sustojo priešais juos. Priekaboje gulėjo rudas, nutrintas odinis lagaminas.

Biulė su Liza pašoko.

– Kur iškeliaujat? – sunerimo berniukas.

– O kaip tu manai, pirstukonautų asistente? – plačiai šypsodamasis paklausė profesorius, užsidėjęs ledo ritulininko šalmą ir motociklininko akinius.

– Jūs vykstate į Paryžių, – tarė Liza, – ieškoti Džuljetos Margarin.

– Palinkėkite man sėkmės, – paprašė daktaras Proktoras. – Užrakinkite rūsį ir prižiūrėkite mano namą.

– Sėkmės! – tarė Biulė.

Jie ėjo motociklo priekyje ir atvėrė vartus.

Profesorius pasuko greičio rankenėlę, ir variklis patenkintas suurzgė.

– O jeigu važiuotumėte pro Sarpsborgą... – kalbėjo Liza.

– Gal ir važiuosiu.

– Tada perduokite linkėjimų beveik geriausiai mano draugei.

Ir kai paskutiniai saulės spinduliai slinko kriauše, raudonais Biulės plaukais, Lizos šypsena ir galbūt labai menka jai ištryškusia ašarėle, daktaro Proktoro motociklas su priekaba nuriedėjo Pabūklų gatve ir iš jos išsuko.

SARPSBORGAS
ŠANCHAJUS
PARYŽIUS

Daktaras Proktoras ir laiko vonia

1 skyrius

Atvirukas iš Paryžiaus

MOKYKLOS SPORTO SALĖJE BUVO TYLU. Nesugirgždėjo nei viena iš dvylikos rudų gimnastikos sienelių, nei senas šokinėti skirtas ožys supleišėjusia oda, nesujudėjo nei palubėje pakabintos aštuonios pilkos nutrintos virvės. Neišleido nė garso ir šešiolika berniukų bei mergaičių – Diolgeno mokyklos muzikantų. Jie tyliai žiūrėjo į dirigentą Madseną.

– Na... – tarė Madsenas, pakėlė dirigento lazdelę ir įdėmiai į ją žvelgė pro tamsius lakūno akinius nuo saulės.

Madsenas nerimavo, jo žvilgsnis viltingai ieškojo Biulės. Jis žinojo, kad kiti orkestrantai erzina raudonplaukį trimitininką dėl jo itin mažo ūgio. Šitai buvo aišku kaip dieną. Tačiau skirtingai nei jie, mažylis išties muzikalus ir greičiausiai galėtų jiems pagelbėti. Nesuradus Biulės, Madseno žvilgsnis užkliuvo už vienintelės jam žinomos Biulės draugės Lizos, pučiančios klarnetą. Ji, regis, vienintelė orkestre visada atlieka namų užduotis. O gal jis veltui tikisi?

– Pasiruošiam...

Visi pakėlė prie lūpų savo instrumentus. Buvo taip tylu, kad galėjai girdėti už lango sklindančius šiltos spalio

popietės garsus: paukštelių čiulbesį, žoliapjovės burzgesį ir žaidžiančių vaikėzų juoką. Sporto salėje buvo prietema. Ir pasidarys dar tamsiau.

– Pradedam! – riktelėjo Madsenas ir didingai sumojavo dirigento lazdele.

Iš pradžių nieko nenutiko, buvo girdėti vien paukštelių giesmė, žoliapjovė ir vaikėzų juokas. Tada nedrąsiai subliuvo trimitas, atsargiai sucypė klarnetas ir bumbtelėjo bandomasis smūgis į didįjį būgną. Netikėtas trenksmas privertė valtorną atsipalaiduoti ir ji net sužvigo. Tolimiausiame orkestro kampe kažkas garsiai suprunkštė, ir Liza pagalvojo apie mėlynąjį banginį, panūdusį išnirti į paviršių po savaitės, praleistos vandenyje. Tačiau ne visi tonai buvo derantys, ir Madseno veidas jau įgavo raudoną atspalvį, įspėjantį apie artėjantį pykčio protrūkį.

– Trys, keturi!.. – užriko Madsenas ir taip mostelėjo dirigento lazdele, tarsi ši būtų rimbas, o jie – vergai prie romėnų galeros irklų. – Na, pasigailėkit manęs, grojam toliau! Turi skambėti kaip „Marselietė“, nacionalinis prancūzų himnas! Tegul jis jus pakylėja, pradedam!

Tačiau nė vienas orkestrantų nesijautė pakylėtas. Veidai priešais Madseną arba rūsčiai žvelgė į natas ant pultų, arba vaikai buvo stipriai užsimerkę, tarsi sėdėtų tualete ir stenėtų.

Madsenas pasidavė, jam visai nusviro rankos, kai tūba galų gale išgavo garsą ir vieniša garsiai subaubė.

– Stot, stot! – suriko Madsenas, kiek palaukęs, kol tūbininkas atgaus kvapą. – Jeigu tik prancūzai dabar jus girdėtų... iš pradžių nukapotų galvas, o tada sudegintų ant laužo. Šlovė „Marselietei“!

Kol Madsenas toliau plūdosi, Liza palinko per pultą ir sušnibždėjo:

– Atsinešiau atviruką nuo daktaro Proktoro. Jis keistas.

Su ja kalbančio mokinio balsas aidėjo nuo išgaubto trimito:

– Atrodo, lyg būtų paprasčiausias atvirukas. Lizai ir Biulei linkėjimai iš Paryžiaus nuo daktaro Proktoro. Argi ne taip ten parašyta?

– Na taip, bet...

– Iš tiesų tas nepaprastas atvirukas visiškai paprastas, Liza. Vienintelis keistas dalykas, kad tas paprastas atvirukas parašytas tokio pašėlusiai nepaprasto žmogaus kaip daktaras Proktoras.

Juos nutraukė griaudėjantis Madseno balsas:

– Biule! Ar tu čia?

– Pone seržante! – pasigirdo iš už nuleisto trimito.

– Palypėk aukščiau, kad galėtume tave matyti, Biule!

– Bus padaryta, puikios muzikos ir visų visatos tonų valdove!

Atsitraukęs nuo pulto ir išsiviepęs iki ausų, raudonplaukis strazdanotas mažylis greitai užšoko ant kėdės. Jis buvo ne tik mažas, jis buvo nykštukėlis. Ir ne raudonplaukis, o ugniaplaukis. Nepasakytum, kad jo šypsnys būtų buvęs platus, bet vis tiek dalijo jo mažą veidelį pusiau. Ir tik strazdanos buvo ne tik kad didelės, jos... na, jos buvo tiesiog milžiniškos.

– Sugrok mums „Marselietę“, Biule! – sudundėjo Madsenas. – Taip, kaip derėtų.

– Kaip įsakysite, visų dirigentų tėve ir orkestrantų karaliau – Šiaurės Sacharos ir Rytų...

– Nustok taukšti niekus ir trimituok!

Ir Biulė ėmė pūsti. Jausmingi ir šilti tonai suskambėjo sporto salėje ir šią malonią rudens popietę išvilnijo pro langą. Net paukšteliai, išgirdę nuostabią muziką, nuščiuvo, susigėdę savų giesmelių. Štai kokios mintys lindo Lizai, išgirdus mažutėlį kaimyną ir patį geriausią draugą Biulę grojant senuoju senelio trimitu. Lizai patiko jos klarnetas, bet trimitas – visai kas kita. Ir trimituoti ne taip sudėtinga. Biulė buvo ją išmokęs trimitu išvinguriuoti himną. Na, ji nesugebėjo pūsti taip gerai kaip Biulė, tačiau slapčia įsisvajojo vieną dieną pagroti himną trimitu didžiulei auditorijai. Tik pamanykit! Tačiau manyti yra viena, svajonės dažnai ir lieka svajonės.

– Puiku, Biule! – šūktelėjo Madsenas. – O dabar visi kartu su Biule! Vienas, du, trys, keturi!..

Ir Diolgeno mokyklos orkestras pratrūko. Tarškėdamas, mėgaudamasis ir klupdamas. Būgnai, saksofonai, valtorna, cimbolai ir lėkštės. Skambėjo taip, tarsi kas būtų aukštyn kojomis apvertęs virtuvę ir visą spintelių bei stalčiukų turinį pažėręs žemėn. Tada pasigirdo didysis būgnas kartu su tūba. Salė ėmė drebėti. Gimnastikos sienelės tirtėjo it dantimis kalendamos, virvės maskatavo skersai išilgai tarsi prieš audrą, o nudrengtas odinis ožys centimetras po centimetro šokčiojo grindimis durų link, lyg ketintų sprukti.

Kai pagaliau jie baigė groti „Marselietę“, visa nuščiuvo. Ir salėje, ir lauke. Nei paukštelių giesmės, nei vaikų juoko. Tebuvo girdėti dvynių Trulso ir Trymo paskutinių beviltiškų smūgių būgnais ir ausų būgneliais aidas.

– Ačiū, – sudejavo Madsenas. – Manau, šiandien užteks. Susitiksime pirmadienį.

– Išties keistokas atvirukas! – kalbėjo Liza, jiedviem su Biule grįžtant namo Pabūklų gatve.

Vakarais jau temo anksčiau, o šitai jiems patiko. Ypač Biulei. Jam atrodė, kad šviesios vasaros naktys – ne kažin koks atradimas. Užtat tamsūs, šilti rudens vakarai, kai gali žaisti slėpynių ir galbūt net nugvelbti obuolį, – nuostabus išradimas, beveik prilygstantis daktaro Proktoro išradimų svarbai. Biulė manė, kad profesorius – pats geriausias išradėjas pasaulyje, nors visas pasaulis anaiptol nemanė, kad daktaras Proktoras būtų išradęs ką nors labai reikšminga. Tačiau ką žmonės apie tai išmano? Kas gi, pavyzdžiui, sukūrė stipriausiai sprogstančius pasaulyje bezdalų miltelius? O dar svarbiau, žinoma, buvo, kad daktaras Proktoras gamindavo skaniausią pasaulyje karamelinį pudingą, buvo pats geriausias pasaulyje draugas ir kaimynas. Tai jis išmokė Biulę su Liza neimti į galvą, jei kiti mano, kad jie – apgailėtina trijulė: mažutėlis raudonskruostis vaikis, išsigandusi mergiotė su kaselėmis ir gana vidutinio proto profesorius paišinais motociklininko akiniais. „Tik mes žinome tai, ko nežino jie, – sakydavo daktaras Proktoras. – Žinome tai, kad kai draugai pasižada niekada neatsisakyti vienas kitam padėti, jų jėga būna daug galingesnė nei trijų žmonių."

Šitaip tada buvo pasakyta. Ir kad būtum draugas, nereikia dažnai rašyti. Ypač profesoriui. Vienintelis liūdnas atvirukas – tai viskas, ką jie gavo praėjus trims mėnesiams, kai jis sėdo ant savo motociklo, užsidėjo odinį šalmą ir atsisveikinęs išvyko į Paryžių, nusprendęs vėl susirasti didžiąją savo gyvenimo meilę – Džuljetą Margarin. Keistomis aplinkybėmis ji buvo dingusi iš jo gyveni-

mo prieš daugelį metų, kai jis dar studijavo Prancūzijoje. Liza su Biule profesoriaus laboratorijoje ant sienos buvo matę tik Džuljetos nuotrauką, abu su profesoriumi atrodė vienas kitą įsimylėję. Toje nuotraukoje jie atrodė tokie laimingi, kad Liza net apsiašarojo. Taigi Liza ir paskatino daktarą Proktorą važiuoti ieškoti mylimosios.

– Išties keista! – nenustygo Liza. – Pats pažiūrėk.

Biulė pažvelgė į Lizos perduotą atviruką ir vaizdą.

– Chm, – numykė jis.

Jis stabtelėjo po kitu gatvės žibintu ir ėmė apžiūrinėti atviruką, vis murmtelėdamas „chm". Skambėjo ir gąsdinamai, ir reikšmingai.

– Čia iš Paryžiaus, – tarė Liza, rodydama į nespalvotą nuotrauką, darytą ankstų rytmetį apniukusiu oru.

Didžiulė atvira aikštė, nors matei gausybę praeivių su skėčiais ir skrybėlėmis, atrodė liūdnai ištuštėjusi. Vienintelis dalykas, jiems bylojantis, kad čia pasaulinio garso Prancūzijos sostinė – apačioje išspausdintas Paryžiaus vardas.

– Ar matai tą pat, ką aš? – susimąstęs paklausė Biulė.

– Ir ką gi?

– Kad šioje aikštėje kažko trūksta. Šioje nuotraukoje.

– Galbūt, – pritarė Liza, supratusi, kad Biulė teisus, tačiau negalėjo pasakyti, ko ten trūksta.

– Nors vaizdas liejasi... – pratarė Biulė, atsargiai spausdamas atviruką rankose. – Jis buvo peršlapęs ir išdžiovintas. Prisipažink, jį skaitydama buvai duše?

– Žinoma, kad ne, – atsakė Liza. – Toks jis atkeliavo.

– Aha! – pertraukė Biulė ir iškėlė mažutėlį smilių apgraužtu nagu. – Proto galiūnas Biulė vėl sumaniai ir nenuginčijamai išspręs mįslę. Paryžiuje šį atviruką sulijo!

Liza išpūtė akis.

– Iš kur žinai?

– Tai paprasta, mano mieloji Liza. Taip parašyta. Skaityk pati, – pasakė Biulė, grąžindamas jai atviruką.

Tačiau Lizai skaityti nereikėjo. Šį trumpą laišką jau buvo perskaičiusi bent dvylika kartų ir išmokusi atmintinai.

– Paryžiuje lyja. Ką dar norėtum sužinoti? – patenkintas paklausė Biulė.

Jis grąžino atviruką ir toliau apžiūrinėjo apgraužtus savo nagus, pasiruošęs ir vėl imtis šio darbo.

– Ne tai, kaip jis sušlapo, nors šitai keista, – kalbėjo Liza. – O tai, ką jis parašė! Kas gi, pavyzdžiui, yra Azil ir Ėluib?

– Gal jis pamiršo mūsų vardus? – stebėjosi Biulė.

– Ne, jis adresavo visiškai teisingai – Lizai Pedersen.

– Chm, – stebėjosi Biulė, ir nuskambėjo jau nebe taip sumaniai, kaip anuos kartus ištarus „chm“.

– Azil ir Ėluib atvirkščiai, – pasakė Liza.

– Paprasta, – pareiškė Biulė ir pasiskubino perskaityti žodį atvirkščiai. Azil tai Liza. – O kas gi yra Ėluib?

– Spėk! – Liza sužybčiojo akimis.

– Chm... Liza aukštyn kojomis?

– Biulė atvirkščiai!

– Cha cha... – kvatojosi Biulė, rodydamas nelygią eilę labai smulkių dantų. – Tikri juokeliai. Kaip paprasta.

Jos ausų speneliai paraudo.

– Vadinasi, klausimas išspręstas. Ką apie tai manai?

– Keista ne dėl šito! – susijaudinusi sušuko Liza.

– O dėl ko gi?

– Dėl paties teksto!

Biulė skėstelėjo trumpomis rankomis.

– Jis mums rašo, kad Paryžiuje lyja, Liza. Lietus spalio mėnesį nieko nestebina. Net ir Kalahario dykumoje spalį lyja. Ir pila taip stipriai, kad visa dykuma patvinsta ir purvinas Namibijos raganosis – užsispyrėlis, atsisakantis mokytis plaukti, – stovi dugne įsispyręs ir sulaikęs kvapą iki pat lapkričio. Nieko čia keista, jei Paryžiuje kiek pakrapnoja.

– Purvinas Namibijos raganosis? – skeptiškai perklausė Liza.

– Taip, – atsakė Biulė. – Apie tai pasakojama 620-ajame knygos GYVŪNAI, KURIŲ GERIAU NEBŪTŲ puslapyje.

Liza atsiduso. Biulė dažnai cituodavo tą didžiulį veikalą, kurį jo senelis greičiausiai turėjo knygų lentynoje. Tačiau nei ji, nei visi kiti, kuriuos ji pažįsta, tikrai nebuvo matę šios knygos.

– O kas tas VGO? – rūpinosi Liza. – Ką tai galėtų reikšti?

– Visai paprasta, – tarė Biulė. – Tai prancūziškas mato vienetas. Maždaug tas pat, kaip milimetras Norvegijoje. Pavyzdžiui, per radiją sako, kad rytoj iškris dešimt milimetrų kritulių ir kad prilijo apie dešimt. Paryžiuje tai vadinama dešimt VGO.

Liza nepatikliai žvelgė į Biulę.

– O kas čia per žodžiai?

Biulė gūžtelėjo pečiais.

– Linkėjimai *nuo man* – daktaro Proktoro. Skamba lyg ir švediškai.

– Nesąmonės ir tauškalai! – sušnarpštė Liza. – Pirma, profesorius Proktoras ne švedas. Antra, jis juk žino, kad reikėtų rašyti „nuo manęs“...

– O argi ne taip ir parašyta? – paklausė Biulė, kasydamasis kairįjį – vieną iš dviejų įraudusių žandų.

Liza nusivylusi atsiduso.

– O ką reiškia žodžiai toliau?

Biulė atlaidžiai prunkštelėjo.

– Miela drauguže riešuto dydžio smegenėlėmis, tai itin paprasta atspėti. Dešimt lietaus VGO užtektų, kad perplauktum Paryžių. Iš Šiaurės jūros ten pasirodo Grenlandijos ruoniai ir makaluojasi palei kojas paryžiečiams, plaukiantiems nusipirkti prancūziškų bandelių. Pavojinga, žinoma, jeigu čiuptų bandelę, bet apskritai jie negrėsmingi.

– Gana, Biule! – įspėjo Liza.

Biulė sumišęs pažvelgė į ją ir nuolankiai pliaukštelėjo rankomis.

– Čia kažkas yra, – pasakė ji.

– Kas? – sukluso Biulė. – Kas yra?

– Nežinau, bet kažką matau. O jeigu atlipintum pašto ženklą. Ar nemanai, kad jis kažkoks ne toks?

– Ne, galėčiau pasakyti, kad keturkampis pašto ženklas dantytais krašteliais ir rimto vyro paveikslas nesukelia man noro iš džiaugsmo šokinėti ant kėdės.

– Bet ar matei, kas parašyta ant pašto ženklo?

– Ne, – teko pripažinti Biulei.

Liza vėl padavė jam atviruką.

– Feliksas Forė, – skaitė Biulė. – Vyro vardas. Ir 1888 metai. Fui!

– Fui? – perklausė Liza.

– Taigi pamąstyk, kaip lyžtelėti pašto ženklą, kuriam daugiau nei šimtas metų.

– Tikrai, bet nejaugi tau atrodo, kad šis pašto ženklas panašus į tokį, kuriam daugiau nei šimtas metų.

Biulė atidžiai žiūrėjo į pašto ženklą. Ir turėjo pripažinti, kad Liza teisi. Nors ir ženklas turėjo sušlapti, jis atrodė naujutėlaitis, ryškių spalvų ir nenusitrynusiais krašteliais.

– Gal ta data – korektūros klaida? – svarstė Biulė, nors jau nevisiškai dėl to tikras.

– Taip manai? – susidomėjo Liza.

Biulė papurtė galvą.

– Kažkas čia užklijuota.

– Viskas apversta aukštyn kojomis, – dėstė savo mintis Liza.

– Man atrodo, pati sakei, kad viskas čia atvirkščiai, – sumurmėjo Biulė.

– Ką sakai? – nesuprato Liza.

– Tu šitai sakei.

– Ką?

– Kad viskas atvirkščiai, – tarė Biulė.

– Taip, – pasakė Liza ir čiupo atviruką. – Taip!

Ji ėmė jį apžiūrinėti. Ir aikčioti.

– Kas yra? – sunerimo Biulė.

– Mmm... man regis, daktaras Proktoras pavojuje, – pralemeno ji, visa perbalusi. – Skaityk viską nuo galo.

Biulė taip ir padarė. Ir jūs galite taip padaryti. Kad ir dabar, pavyzdžiui.

...

Ar pasiruošę? Šitai žinojote?

Puiku.

– Parašyta „skaitykite ččia“, – skaitė berniukas. – Noriu nahmo! Mums reikalingi Biulė ir Liza.

– Štai kas čia parašyta, – suaimanavo Liza. – Nutiko kažkas baisaus.

– Taip, – susirūpino Biulė. – Jis neteisingai parašė žodžius: „namo“ su *h* ir „čia“ su dviem *č*.

– Ne tai svarbu! – pertraukė Liza. – Tu nesupratai?

– Ne, – prisipažino Biulė, kasydamasis žandą. – Nesuprantu, ką jis turi galvoj, rašydamas „skaitykite ččia“.

– Pažvelk į rodyklę, – tarė Liza, įdėmiai apžiūrinėdama atviruką. – Ji rodo į pašto ženklą.

Biulė įsikišo dešinį smilių į dešinę ausį ir ėmė sukioti ratu, kartu užmerkęs ir dešinę akį. Šitaip Biulė geriau mąstydavo. Na, tarsi pasuktum raktelį ir paleistum automobilio variklį. Taip jo smegenys imdavo geriau mąstyti. Jam ištraukus pirštą, pasigirsdavo aiškus „klapt“.

– Jau žinau, – tarė Biulė ir it pakerėtas spoksojo į savo pirštą. – Atvirukas – slapta žinutė mums ir daugiau niekas apie ją neturi žinoti. Proktoras numanė, kad toks sumanus vaikis kaip aš supras: kažkas tekste ne taip.

Liza išvertė akis, bet Biulė apsimetė to nepastebėjęs.

– „Skaitykite ččia“ ir rodyklė į pašto ženklą reiškia, – aiškino Biulė, – kad toliau tekstas yra po pašto ženklu. Mums tereikia jį nuplėšti.

– Aš pirma tai supratau, – tarė Liza.

Biulė atkišo atviruką Lizai ir patenkintas suprunkštė:

– Kaip šaunu, kad esu čia ir išsiaiškinu visus slaptaraščius, taip nemanai?

Nesbø, Jo

Ne-154 Daktaras Proktoras ir pirstukonautai : [romanas] / Jo Nesbø ; iš norvegų kalbos vertė Alvyda Gaivenienė. – Vilnius : Alma littera, 2013. – 216 p.

ISBN 978-609-01-1014-0

„Daktaro Proktoro ir pirstukonautų" autorius Jo Nesbø (Jo Nesbė) yra vienas geriausių šių laikų detektyvinių ir kriminalinių romanų rašytojų, jau pelnęs keletą premijų ir apdovanojimų. Ir nuotaikinga jo knygelė su šmaikščiomis iliustracijomis iškart užkariavo mažųjų skaitytojų širdis. Apie daktaro Proktoro, kvaištelėjusio profesoriaus, ir mažojo raudonplaukio Biulės nuotykius vaikai skaito jau daugiau nei 22 pasaulio šalyse. Smagus pasakojimas lyginamas su Roaldo Dahlo (Roaldo Dalio) „Čarliu ir šokolado fabriku", „Matilda", „Raganomis".

UDK 821.113.5-31

Jo Nesbø

Daktaras Proktoras ir pirstukonautai

Iš norvegų kalbos vertė Alvyda Gaivenienė

Redaktorė Danutė Gadeikienė
Korektorė Rasa Mielkuvienė
Viršelio dailininkas Agnius Tarabilda
Viršelio iliustracija Per Dybvig
Maketavo Jurga Morkūnienė

Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera", Ulonų g. 2, LT-08245 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB „Spindulio spaustuvė",
Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas
Interneto svetainė: www.spindulys.lt

Mažutėlis raudonplaukis berniukas Biulė su mama, seserimi ir trimitu atsikrausto į Pabūklų gatvę. Naujoji ugniaplaukio kaimynė Liza – miela mergaitė, bet to nepasakytum apie drimbas dvynius Trulsą ir Trymą. Vietoje nenustygstančiam Biulei maga susidraugauti su išprotėjusiu profesoriumi, išradusiu kriaušių skonio limonadą ir neįtikimus miltelius – šie pakelia į orą ne tik guvųjį berniuką, bet ir kvaištelėjusį profesorių. Pirstukonautų milteliai gali nuskraidinti net į kosmosą!

Į profesoriaus miltelius kėsinasi ir Trulsas su Trymu. Taip gali žlugti Gegužės septynioliktosios šventė.

9 786090 110140

www.almalittera.lt

knygų klubas

Tapkite Knygų klubo nariu!

- Nemokamas knygų katalogas kiekvieną ketvirtį
- Naujausios ir populiariausios knygos
- Ypatingi pasiūlymai
- Knygų pristatymas į namus, darbovietę ar paštą

www.knyguklubas.lt